bronzová cesta

BOHUMÍR FIALA

SNDK

bronzová cesta

bronzová cesta

příběh z dávných dob

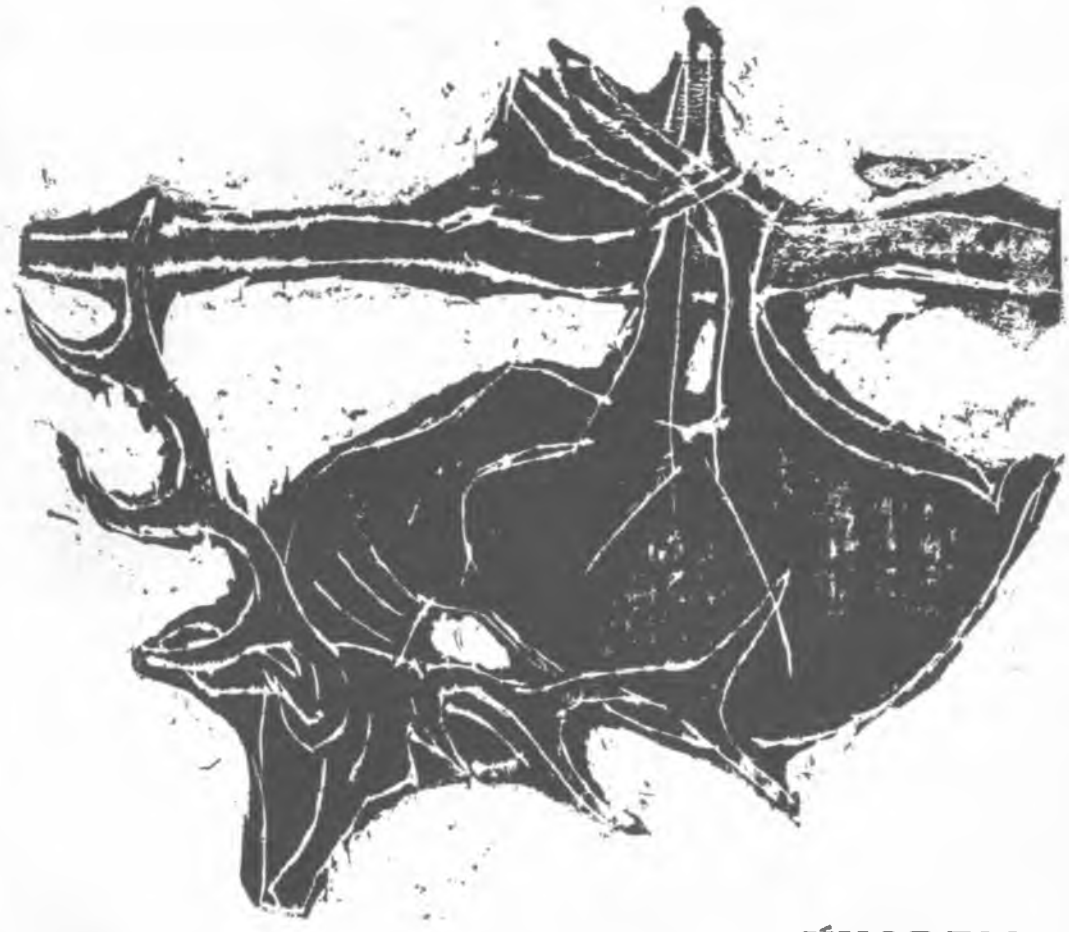
BOHUMÍR FIALA

Praha 1965

STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ DĚTSKÉ KNIHY

© BOHUMÍR FIALA 1965

ILLUSTRATIONS © VÁCLAV ŠPRUNGL 1965

ÚVODEM

Náš příběh se udál v dávné, dávné minulosti. Zhruba před 4000 lety. Několik tisíc let předtím, než bájný praotec Čech přivedl slovanské kmeny do našich zemí. O mnoho století dříve, než naši nynější vlast opustily germánské kmeny a před nimi skupiny kmenů keltských.

Naše země byly tenkrát málo obydleny. Sídlil v nich lid, o jehož národnostní příslušnosti nic nevíme. Žil v nejtěsnějším spojení s přírodou na pořící velkých řek, živil se lovem, později chovem dobytka a zemědělstvím.

Jeho kulturou byla kultura doby kamenné. Teprve později do ní pronikl kov. Cín, stříbro, měď a konečně bronz, který znamenal obrat v dějinách lidstva.

Čtyři tisíce let . . .

V oné době v Středomoří, v Africe i v Asii už existovaly vyspělé kultury. Náš lid však stál teprve na prahu svého vývoje. Archeologové ze sporých ná-

lezů pracně skládají obraz jeho života. Podle keramiky, užitkových předmětů, zbraní a zbytků sídlišť a opevnění ho nazývají lidem dunajským, karpatským, lidem s vypichovanou keramikou, lidem zvoncových pohárů . . .

Náš příběh vypráví o éře lidu únětického, o době kolem 1700 let před naším letopočtem, kdy se u nás poprvé objevil bronz, slitina, jež dala jméno celému úseku lidských dějin.

Únětické kmeny získávaly bronz výměnou za zboží, později si ho začaly vyrábět samy. Žily na křižovatce prastarých obchodních cest v Krušnohoří, na Labi, podél Vltavy.

Kožešiny, jantar, sůl a otroci, to bylo zboží, s kterým obchodovaly. Styky se neomezily na nejbližší sousedy. Ve vykopávkách se našly i předměty ze vzdálených oblastí kultury egejské, z Egypta i Kréty, ostrova bájného krále Minoa!

Kdo byli lidé, kteří putovali po dávných cestách za obchodem a dobrodružstvím? Jak žili, jaké měli starosti?

Příběh Zubříka, mladého lovce z Krušných hor, a vyprávění o jeho podivuhodných dobrodružstvích nám snad o tom aspoň trochu povědí . . .

Řeka po deštích stoupla a voda byla kalná. Dlouhé, špinavé vlny bily do boku lodě a Zubříkovi se zdálo, že si bez ustání zlostně povídají.

Byli na cestě už mnoho měsíců, ale Achájec Polymedes tvrdil, že za několik dnů budou u cíle. Pásmo hustých lesů, divokých a neproniknutelných, bylo za nimi a teď projížděli kolem nízkých pahorků a řídkých hájků.

Místy vystoupila řeka z koryta a proměnila široký pás břehů v nekonečné bažiny. Z nich vystupovaly skupiny křovin, koruny mladých břízek, olší i habrů. Kraj se zdál opuštěný. Za poslední dny neviděli lidská obydlí.

Kolem hlav jim pištělo tisíce komárů a nemilosrdně štípali veslaře. Na několika lodích proto na přídi na širokých, plochých kamenech zapálili vlhkou trávu. Štiplavý, hustý dým přece jen zaháněl komáry, i když ne všechny.

Polymedes, velitel výpravy, který měl svůj stan na zádi jejich lodi, však nesnášel kouř. Měl nemocné oči. Jeho víčka byla překrvená a zarudlá. I za dne se držel ve stínu, protože ho pobyt na slunci trýznil.

Na ostrůvku uprostřed kalné řeky, ne větším než dlaň, se krčila liška. Překvapila ji tu velká voda a lišce se teď nechtělo smočit kožich.

Jindy by se byl Zubřík za ní vrhl s oštěpem v ruce, jen tak pro radost z lovu, ale dnes na to ani nepomyslil. Achájec by mu to nedovolil a Zubřík měl v tuto chvíli jiné starosti.

Na levém břehu se na obzoru objevila vysoká skalnatá stráň. Snad už tedy doopravdy vplují do Labe, posledního úseku na jejich cestě k domovu.

Skalnatých strání viděli cestou mnoho. Ale Zubříka pokaždé čekalo zklamání. Jeden zákrut, druhý zákrut — řeka si tekla dále. Na březích nové lesy, další hory, další skály. A pořád to nebyl domov . . .

Tentokrát to však bylo docela jiné. Nedovedl by pravděpodobně vyložit, proč se mu zdá, že mají před sebou tu pravou stráň, vysoký, skalnatý břeh, hranici jejich kmene.

Vysoká vlna z levé strany se opřela o bok lodě a veslaři museli napnout všechnu sílu, aby udrželi loď ve správném směru. Dostali se asi do spodních proudů, protože k nim i z ostatních plavidel dolehlo mohutné „ráz dva, ráz dva" mužů sedících u kormidla.

Lodě byly naloženy těžkým nákladem a pohybovaly se pomalu, i když pluly po proudu. Zubřík byl na dlouhém, širokém člunu se čtyřmi muži u vesel. Plavil se na něm Achájec Polymedes, před ním pak jako jeho hosté Zubřík, snědý a trochu zamračený Jokas a Jitřenka, plavá dívka v achájském šatu, které ustlali na dně lodě.

Jitřenka se podívala občas přes okraj člunu a oči jí zahořely zvláštním plamenem. Oheň v jejích modrých očích dělal Zubříkovi starosti už několik dnů.

Byl to nedobrý oheň. Rozpaloval ji v noci, až začínala mluvit z cesty. Ležela pak pokaždé dlouho do příštího dne na loži a nevnímala, co se kolem ní děje.

Tu nemoc si přinesla ze zajetí, z ostrova v blankytném jižním moři. Na pobřeží jí trpělo mnoho lidí. Přicházela vždy k večeru. Roztřásla tělo zimnicí a zanechala po sobě nesmírnou únavu. Pak bylo tři dny dobře, a čtvrtý den tu byla zimnice zas.

Tamější lidé říkali, že nemoc časem odejde, opustí-li člověk ostrov. Dostane-li se do hor na dobrý, chladný vzduch.

„Jak je ti, Jitřenko?" starostlivě se zeptal Zubřík.

Dívka se na něho tiše usmála a odhrnula si s čela plavou kadeř. Pod vlasy se objevilo znaménko, vytetovaný trojúhelník s nepatrnou tečkou uprostřed. Byl to znak příslušníků kmene Vyder, ke kterému Jitřenka i Jokas patřili.

Zubřík, syn pastýře Sagarda, měl na hrudi vytetovaná tři dlouhá péra, znak kmene Havranů.

Vydry, Havrani, v údolí za horami kmen Lišek, jak je tomu už dávno, jak dávno . . .

Je to vlastně zázrak, že se sem vracejí. Zubřík se takového štěstí nenadál ani ve svých nejsmělejších snech.

Jsou tedy opět doma. Doma . . .

Jak se tam na jihu soužil po vůni smrkových lesů, jak dychtil po jaru na stráních, po večerech u ohňů, které zapalovali na pastvě, aby v noci uchránili stáda před divokými medvědy a drzými vlky . . .

Bude lidem svého kmene vypravovat, co všechno zažil. Kdoví zda mu budou věřit.

Všechno, co prožil, zdá se teď i jemu neuvěřitelné. Viděl velikánský kus světa, dostal se do krajů, o kterých nikdo z jeho druhů ani neslyšel. Vždyť většina mužů z kmene Havranů se nedostala nikdy dál než k ústí Jižní řeky do Labe.

Za ním už začínala země Mu, neznámý, nepřátelský kraj. V jeho lesích se to hemžilo duchy, kteří člověku z cizího kmene nepřáli. Vody zněly skřeky rozzlobených skřítků, kteří lákali lidi do bažin. Zubřík je sám mnohokrát slyšel naříkat, vyšel však ze všech nebezpečí bez úhony.

Kupci, kteří k nim přijížděli jednou za rok, vyprávěli, že Jižní řeka vyvěrá na úpatí Kavčích hor. O tom se Zubřík přesvědčil sám. Přešel s kupci s těžkým nákladem na zádech po horských stezkách k Dunaji, kterému se žádná řeka na světě nevyrovná.

Po Dunaji plul zase na lodích, přes stepi a lesy až k moři. Moře . . . Nikdo z Vyder si je neuměl představit. Ale slýchávali o něm už od dětství od kupců ze severu, kteří k nim přiváželi jantar. Vyprávěli o nesmírné vodní pláni bez hranic a bez konce, kam chodí na noc slunce spát.

Teď jim o něm bude vypravovat on, syn Sagardův, Zubřík, který je viděl a který se . . .

„Labe," řekl Achájec na zádi lodě. Klidně, jako by to byla docela obyčejná řeka.

„Labe!" vykřikl Zubřík a celý se roztřásl vzrušením.

Tušení ho tedy nezklamalo. Labe, jejich řeka! Ještě den, dva a uvidí svůj rodný kraj!

„Veplouváme do Labe, Jitřenko," řekl plavovlasé dívce u svých nohou. „Domů!" A postavil se tak prudce, až se loďka rozkymácela.

„Co děláš?!" okřikl ho Achájec.

Ale Zubřík neslyšel. Uklonil se nejprve hluboko Slunci, pak Velké bohyni, kterou v jejich zemi uctívali, a nakonec Bohu hor, jejich Měsíčních hor, i když věděl, že to bude trvat ještě chvíli, než je uvidí.

„Děkuji vám, bohové, že jste mě přivedli ve zdraví domů!" šep-

tal vzrušeně. „Zubřík vám přinese oběti, jen co vkročí do své vsi . . .“

Uklonil se bohům ještě jednou a usedl. Pak si všiml, že Jokas, příslušník kmene Vyder, ponořil obě ruce do vln po boku lodě a neslyšně pohybuje rty.

Děkuje Bohu vod, napadlo Zubříkovi. Jokasův kmen žil přímo u řeky. Živil se rybolovem, řeka jim dávala doslova všechno. Do hor zavítali málokdy. Tam je Lišky a Havrani neradi viděli.

Lišky, Vydry, Havrani . . . Neměli se navzájem moc rádi. Ba byli spolu většinu roku na válečné noze. To teď musí skončit. To si Zubřík s Jitřenkou a s Jokasem přísahali v zemi Achájců.

Zubřík se ohlédl po dívce na dně loďky. Dívala se na něho velkýma očima a po tvářích jí tekly slzy jako hrachy.

„Proč pláčeš, Jitřenko? Máš radost, že budeme brzy doma?“ zeptal se jí.

„Také . . . “ odpověděla a rozplakala se ještě víc.

Byla v posledních dnech velice rozcitlivělá.

„Co jí chybí?“ zeptal se Polymedes, Achájec. „Bolí ji něco?“

Zubřík mu neodpověděl. Neměl Achájce v lásce. Jeho rybí oči se zdály bez citu. Nepochopil-li ani teď, co znamená vrátit se po letech do vlasti, dokázal znovu, že nemá srdce.

Ale měli je achájští kupci vůbec?

Dostali se do Labe. Bylo nesrovnatelně mohutnější než proud Jižní řeky, po které doposud pluli. Vlny byly táhlejší, napohled mírnější, zato se na hladině tvořily zrádné víry. Lodě se teď držely levého břehu, kde byl proud o poznání klidnější.

Schylovalo se k večeru. Komáři byli ještě dotěrnější. Netrvalo dlouho a na palouku za skalnatou strání, která jim zvěstovala blízkost domova, zahlédli nevelkou vesnici.

Několik chatrčí zakotvených do půl stěny v zemi, velkou kruhovitou chýši náčelníkovu a na kraji lesa další domky, upletené z vrbového proutí a zvenku vymazané hustým jílem.

„Přirazte ke břehu,“ přikázal Achájec Polymedes. „Potřebujeme čerstvou vodu“.

Když mohli, vyměňovali vodu denně, třebaže v kožených vacích z volské kůže zůstávala dlouho dobrá. Teď však už pluli více než tři dny bažinatým krajem, bahno a jíl jim zahradily přístup ke známým pramenům, a tak neměli možnost doplnit zásoby.

Lidé na břehu už zpozorovali cizí lodě. Ukazovali k nim vzrušeně kopími, rozkládali rozčileně pažemi a hlasitě vykřikovali.

Nejdříve se vrhli do vody chlapci, štíhlí, opálení, plní smíchu a života. Připlouvali rychle k lodím, chytali se okraje plavidel a počínali si přitom tak horlivě, že se jedna z lodic rozkymácela.

Kormidelník na zádi obrátil kopí a udeřil nejdotěrnější chlapce dřevcem přes prsty. Vykřikli bolestí a pustili se lodě. Ti, kteří unikli trestu, se jim posmívali.

Teď se na břehu objevil také náčelník, vysoký, svalnatý člověk, trochu nachýlený, ozdobený třemi jestřábími péry v černých vlasech. Na levé paži se mu matně leskl bronzový náramek, za pasem z jelení kůže měl zasunutou sekyru. Hlavice z pazourku byla nastrčena na silné dřevo a připoutána pevným pruhem kůže.

Těsně za náčelníkem kráčela podivná postava. Muž v huňaté zubří kůži, s lebkou divokého tura na hlavě. Na krku mu visela sušená žába, vybledlá lebka sokola a kůže ježka. Podle této ozdoby v něm poznali kmenového šamana, kouzelníka.

Oba příchozí se přiblížili k Achájci. Náčelník bouřlivě vykřikl, přitáhl jej k sobě a začal třít nosem o jeho tvář.

Polymedes nebyl tímto přivítáním nijak nadšen, i když se chránil nějak projevit svou nelibost. Zubřík už věděl, že takový pozdrav je v zemi Achájců úplně neznámý a pro člověka z jihu neobvyklý.

I na něho působilo teď toto přivítání směšně. Vždyť svět, v kterém v posledních letech žil, lišil se tolik od světa, v kterém vyrostl . . .

„Přivezl jsi zboží?“ nedočkavě se ptal náčelník Achájce. „Mám pro tebe krásné kožešiny. A také jantar . . .“ dodal, když se Achájec neměl k odpovědi.

„Přivezl . . .“ řekl Achájec pomalu. „Ale zastavím se u tebe až na cestě zpátky . . . Teď nám dej vody a trochu dříví na oheň.“

Dříví na oheň... To tedy znamená, že se dnes už nepojede dále, že se tu bude nocovat, zklamaně si uvědomil Zubřík. Nedočkavá touha ho hnala domů, domů do Měsíčních hor, které tak dlouho neviděl.

„Acha, Acha . . .“ začaly pokřikovat na Achájce děti, kterých se kolem nich shluklo plno. Tahaly je za pláště, klopýtaly přes jejich nohy a všechny natahovaly ruku po nějakém dárku.

Za nimi mlčky stáli bojovníci kmene. Ženy v táboře vidět nebylo. Občasné zavlnění rohoží před dveřmi chýší však prozrazovalo, že i ony sledují zvědavými zraky ze svého úkrytu cizince.

Polymedes sáhl do kapsy svého roucha a vytáhl odtamtud hrst malých mořských mušlí. Hodil je širokým obloukem mezi děti a s úsměvem se díval, jak se hlučně rvou o kořist.

Jsou stejní, jak jsme bývali my, říkal si Zubřík. I pro nás býval příjezd cizinců z dalekých krajin svátkem . . .

Polymedes využil nastalého zmatku a vydal se do náčelníkovy chýše.

Nepobyl tam dlouho. Za chvíli se z chatrče vynořil a odcházel k posvátnému háji s totemem kmene. Náčelník mu asi jde ukázat zboží, které má zůstat ukryto před muži z vesnice, napadlo Zubříkovi. Za nimi hopsal na křivých nohou kmenový kouzelník.

Muži z tábora přišli k lodím a zpovzdáli okukovali náklad člunů, pečlivě ukrytý koženými přikrývkami. Oči lovců se žádostivě leskly, krotilo je pouze vědomí, že příchozí jsou hosty kmene. Hostům se nesmí zkřivit vlas na hlavě, bohové by provinilce ztrestali. A navíc byl Achájec Polymedes náčelníkovým přítelem.

Pod pokrývkami tušili sůl a bronz, ten vzácný kov, pro většinu z nich nedostupný. V zemi, odkud Achájci přicházeli, ho byl zřejmě dostatek. Bronz se leskl na hrotech kopí strážců lodí, ostré meče na kožených pásech byly bronzové, bronz se leskl tu a tam i na dřevě jejich ostrých seker.

Každý rok projížděl kupec se vzácným nákladem jejich vesnicí. Něco málo nechával i jim. Náčelník kupoval bronz za kožešiny, za vzácné kameny a za jídlo, které Achájci na cestě potřebovali.

Ale co už znamenala nepatrná hromádka bronzu, když se z něho dostávalo jen nejzasloužilejším? A za zasloužilé se považovalo víc příslušníků kmene, než odpovídalo mínění náčelníkovu.

Docházelo proto často ke sporům, hádkám i rvačkám. Občas končily těžkým zraněním, někdy i smrtí. A smrt plodila krevní mstu . . .

Z lesa se vyrojilo několik mužů. Táhli za sebou hromady suchého klestí. Z prostoru za náčelníkovou chýší se vynořil muž s čerstvě poraženou ovcí na zádech.

Všichni složili svá břemena na prostranství před náčelníkovým obydlím. Netrvalo dlouho a z hromady klestí vyšlehly plameny vysoko k nebi.

Najednou tu byl Polymedes a zval svoje lidi k ohni. Náčelník dával posuňky najevo, jak se raduje z jejich návštěvy, a ukazoval na ovci, kterou jeho muži už stáhli a narazili na rožeň. Všechno bylo přichystáno k hostině.

Hodování se protáhlo dlouho do noci. Masa na rožni ubývalo. Náčelník přikázal zabít další ovci. Děti posedávaly nedaleko ohně, chodily si pro kousky masa a odnášely je matkám do chatrčí. Občas se pohádaly o kosti, z kterých vybíraly tučný morek.

Nakonec dal náčelník přinést pšeničný kvas, chladivý, mírně nakyslý a opojný.

Zubřík seděl vedle Jokase a vedle Jitřenky, která se mu opírala o rameno. Byla jedinou ženou, která se hostiny zúčastnila. Hostitelé ji zřejmě považovali za Zubříkovu ženu.

Najednou si Zubřík všiml, že si ho velmi bedlivě prohlížejí. Nejdříve okukovali vytetovaná péra na jeho hrudníku, pak je zaujal bronzový nůž u pasu.

„Ty pocházíš z kmene Havranů od Cínové hory . . .“ oslovil ho náčelník.

„Ano,“ odpověděl Zubřík podle pravdy a zase se odmlčel.

„Jak ses dostal do průvodu Achájců?“ ptal se neodbytný náčelník.

Polymedes, který trochu rozuměl řeči zdejšího lidu, se podíval nejistě na Zubříka, pak na tlumočníka ve svém průvodu. Bylo na něm znát, jak by mu pravdivá odpověď byla nemilá.

„To by bylo dlouhé vyprávění," mávl Zubřík rukou a zívl. Vstal pak a přiložil na oheň klestí.

„Odkud máš nůž?" zeptal se ho jeden z lovců, muž s cínovým kroužkem v pravém ušním lalůčku. Hlas mu se chvěl dychtivostí a neskrývanou závistí.

„Ze slavnosti mužů," řekl mu Zubřík. „Vyhrál jsem ho v zápase."

Odepjal pak nůž a dal ho kolovat mezi lovci u ohně. Byla to bronzová dýka s dvojím ostřím, na rukojeti bohatě vykládaná stříbrem.

„Takové zbraně sem občas přivážejí Achájci . . ." prohodil lovec a pohrával si v ruce se vzácným nožem. „To je opravdu cenná výhra," obrátil se pak na Zubříka.

„Náčelník našeho kmene ho dal jako cenu pro vítěze," vysvětlil Zubřík a zasunul opět dýku za pás.

Ten den Zubřík do konce života nezapomene . . .

Stačilo přivřít oči a viděl všechno, jako by se to bylo přihodilo dnes. Nejen viděl, vnímal to všemi smysly. Cítil v rukou hladké, olejem promaštěné tělo Grumiho, syna jejich čaroděje, slyšel a cítil na své tváři jeho dech, viděl pot, který mu vystoupil na čele v bohatých krůpějích . . .

Grumi platil za nejsilnějšího z chlapců, kteří byli v ten den přijímáni do svazku dospělých mužů. Se Zubříkem při zápase nikdo

vážně nepočítal. Jinak by cena, kterou stanovil náčelník pro nejsilnějšího chlapce, určitě nebyla tak vzácná, usmál se Zubřík hořce.

Na zápas se připravoval svědomitě. Jen jeho nejbližší přátelé věděli, kolik úsilí vynaložil.

Posiloval si svaly na nohou nekonečnými dřepy, zvedal těžké balvany, až byl opravdu ve výtečném stavu.

Zápasilo se vylučovacím způsobem. Zubřík nedoufal, že se dostane mezi nejsilnější. Na vítězství už nepomýšlel vůbec.

Potom nadešel ten velký okamžik. Do kruhu ozářeného ohněm vstoupili jako poslední dva. Grumi a on, Zubřík, syn pastýře Sagarda.

Měl z Grumiho trochu strach. Čarodějův syn byl samý sval a samá šlacha. Hleděl na Zubříka nepěkným pohledem. Přezíravě, povýšeně . . .

Stačilo však chytit se za pasy, a Zubřík si uvědomil, že není o nic slabší než soupeř. Netrvalo dlouho a věděli to i diváci.

Mnoho mladých mužů začalo Zubříka sborem povzbuzovat, protože ho měli rádi. I Grumi poznal, že má co činit s velmi zdatným sokem.

Zápas probíhal zpočátku nerozhodně. Oba soupeři se činili, ale vítězství se nechtělo přiklonit k nikomu z nich. Potom se však Grumi dopustil chyby. Chtěl Zubříkovi rychlým švihem podrazit nohy, takový starý úskok, který Zubřík velmi dobře znal.

Ten hmat se stal Grumimu osudným. Zubřík ustoupil o půl kroku dozadu. A najednou tu před ním Grumi stál na jedné noze. Zubřík jím prudce trhl do strany a přitom ho udeřil patou pod koleno.

Když se Grumi kácel, věděl Zubřík, že má blízko k vítězství. Jako divoká kočka skočil po svém soupeři, sevřel mu železným stiskem lýtka a zatlačil mu přitom chodidlo vlastní nohy pod bradu.

Grumi se ze všech sil snažil dostat z nebezpečného sevření. Zubřík však neustále zvyšoval tlak nohy. Grumi se začal dusit. Zmodral v obličeji, oči mu vystoupily z důlků. Nezbylo mu než se vzdát.

Kolem se ozval jásot. Kdekdo chtěl Zubříkovi stisknout ruku. Mladý lovec ani netušil, kolik má přátel.

To bylo slávy! Chutnala opojně a Zubřík pro tu sladkou chuť neviděl zášť a nenávist v očích svého soka.

Nůž podala vítězi Eta, dcera jejich náčelníka Nomeho, nejkrásnější dívka kmene . . .

Vzpomínka ho rozrušila. Myšlenka na Etu už ani nebolela. Ale dodnes bolelo neštěstí, do kterého se pro ni dostal. Přišel na to ovšem až mnohem později . . .

„Co se ti stalo?“ vytrhl Zubříka z jeho myšlenek čaroděj. „Proč ses tak zamyslel?“

„Já?“ trhl sebou Zubřík. „Zamyslel jsem se, opravdu . . . Nač ses ptal?“

„Ptali jsme se tě, na kolik si ceníš svůj nůž . . . Koupil bych ho.“

„Můj nůž? Ten přece není na prodej,“ odpověděl mu Zubřík pořád ještě trochu zmateně. „To přece pochopíš . . . “

„Ano,“ zavrčel čaroděj a převedl pak řeč na cestu, kterou museli Achájci překonat.

Vtom se Jitřenka po Zubříkově boku roztřásla tak, až jí hlasitě zajektaly zuby. Zubřík vstal, zabalil ji do svého kožešinového pláště a kývl na Jokase, aby mu pomohl zanést dívku do chaty.

„Co je tvé ženě?“ zeptal se čaroděj.

„Každou chvíli ji roztřese zimnice,“ postěžoval si mu Zubřík. „Není to moje žena . . . “ dodal na vysvětlenou.

„Zimnice . . .“ řekl čaroděj zamyšleně. „Zaneste ji do mé chatrče! Snad by se tam pro ni našlo kouzlo . . .“

Nečekal ani, jak se Zubřík rozhodne, a odešel do své chýše. Zubřík zaváhal. Najednou nevěděl, zda má teď před cílem svěřit nemocnou cizímu čaroději.

Náčelník zřejmě poznal, co se v něm děje, naklonil se k němu a řekl přidušeným hlasem:

„Náš čaroděj je velký kouzelník a moc dobrý lékař, to ti tady všichni dosvědčí . . .“

Nezbývalo než přijmout čarodějovu nabídku. Odmítnout jeho pomoc by znamenalo urazit nejen jeho, ale i celý kmen.

Zvedli dívku, která se opět roztřásla, až jí s ramen sklouzla přikrývka, a odnesli ji k čaroději.

Jeho chatrč byla prostorná a rozdělená uvnitř stěnou z vrbového proutí na dvě místnosti. Na stěnách visely lebky jelenů s parožím, hlava divokého tura a nad jakýmsi oltářem v rohu místnosti lidská lebka, matně se lesknoucí v přítmí.

Na zemi byly nastlány vlčí a medvědí kožešiny, se stropu visel olejový kahan. Vedle něho zahlédli svazky sušených bylin a trav.

„Položte nemocnou sem," přikázal čaroděj Zubříkovi a jeho příteli.

Zavolal pak do druhé místnosti na své dvě ženy a něco jim nařizoval. Ukazoval přitom postupně na různé byliny nad svou hlavou. Nakonec si dal přinést cínový talíř.

Položil na něj několik kousků dřevěného uhlí, přidal k nim trochu načepýřené trávy a sklovitě se lesknoucích úlomků bílé, tvrdé hmoty.

Místnost se vzápětí zaplnila opojně vonícím dýmem. Nemocná Jitřenka se na loži dušeně rozkašlala. I Zubříka dráždil kouř.

Čaroděj přiklekl k hlavě ležící dívky, vytáhl ze záňadří dvě tenké kůstky, obtahoval jimi kolem Jitřenčiny hlavy záhadné kruhy a něco si přitom mumlal.

Zubřík si povšiml Jokase. Mladík zíral upřeně na kouzelníkovy rty, třásl se trochu a zřetelně zbledl. I Zubříka se zmocnila posvátná hrůza. Nedovedl by teď čaroději nic odmítnout.

Největší změna se však udála s Jitřenkou. Jako by ztratila všechnu barvu z obličeje, z čela se jí řinul pot. Jako očarována visela očima na tváři čarodějově. Pak zavřela oči a třas, který se jí zmocnil u ohně, poznenáhlu ustával. Záchvat byl u konce.

Z vedlejší místnosti vyšla stará žena. Nesla nádobu s tmavou tekutinou. Podala ji čaroději, ten zvedl dívce hlavu a nalil jí tekutinu do úst.

„Necháte ji tady do rána," nařídil pak Zubříkovi. „Než se nad obzor vyhoupne slunce, bude jí dobře."

Zubřík chtěl užuž namítnout, že by měl Jitřenku přece jen rád při sobě, když tu čaroděj znovu řekl, že se o ni nemusí vůbec bát.

„Usteleme jí v ložnici mých žen," řekl. „Určitě jí pomůžeme."

Teď se do hovoru vmísila i čarodějova žena. Také ona ujišťovala Zubříka, že kouzelník Jitřenku vyléčí. Pak vyprovodil čaroděj oba lovce ke dveřím. Počkal před vchodem, až se Jokas o několik kroků vzdálí, a uchopil pak Zubříka za paži.

„Kdybys někdy chtěl prodat svůj nůž," zašeptal mu do ucha, „nabídni ho nejdříve mně. To mi, prosím, slib."

„S touto zbraní bych se nerad loučil," odpověděl mu Zubřík. „Vděčím jí nejen za své jméno, ale i za svůj život . . . Nu, to by bylo dlouhé vyprávění . . ."

„Jsi náš host," přerušil ho čaroděj. „A nesluší se přemlouvat tě k něčemu, k čemu nemáš sám chuť . . . Kdybys však jednou . . . Ne dnes, a také ne zítra . . ."

Na to mu Zubřík neodpověděl. Neměl v úmyslu čaroděje zarmoutit.

„A ráno si přijď pro svou ženu . . ." řekl mu kouzelník a zmizel ve tmě.

Bronz, bronz, bronz . . . Pro bronz by lovci byli s to krást, loupit, zabíjet.

Nebylo se co divit. Každý chtěl být silnější než ostatní. Bronzová zbraň znamenala výhodu v boji i na lovu. Oštěp s bronzovým hrotem zabíjel jelena bezpečněji a lépe než kopí s opáleným ostřím . . . Šíp s kamennou hlavicí se ani zdaleka nemohl rovnat hrotu z tvrdého kovu . . .

Bronz a zase bronz . . . Jak mužům u ohně zasvitly oči závistí . . . Jak se čaroděj třásl žádostivostí při pohledu na jeho dýku . . .

Budu si muset dát na svou zbraň pozor, říkal si Zubřík, i když mě tady chrání posvátný zákon pohostinství . . .

S nožem by se byl nerad rozloučil. Daroval mu život a daroval mu jméno. Ne, ne, tu zbraň nikomu nevydá.

Získat jméno v mladém věku byla dost neobvyklá věc. Zubřík byl proto jaksepatří pyšný, že se něco podobného podařilo právě jemu. Zaručovalo mu to obecnou úctu a také místo v radě mužů, kam ho přes jeho mládí zvolili většinou hlasů.

Kdekdo mu tenkrát záviděl.

Jakápak závist . . . Přežít svou smrt se nepodaří každý den. Toto štěstí mu mohli závidět.

Vydali se v ten den do lesa tři. On, tenkrát ještě beze jména, a jeho dva přátelé. Říkali si po otci Foke a Amir.

Byli na lovecké výpravě už druhý den a zašli daleko od vesnice. Zvěře bylo ten rok málo. Jako by se po ní země slehla. Jednou sice uviděli jelena, ten je však zvětřil dříve, než se k němu stačili přiblížit.

Nechtěli se vracet s prázdnou a rozhodli se, že si počíhají na bobry. Foke znal nedaleko údolí s malou říčkou, kterou si bobři zahradili kmeny, klestím a říčním bahnem. Vzniklo tak jezero s mohutnou hrází, v které měli bobři doupata.

Bylo jich tu hodně. Chlapci je pozorovali z dálky. Na hladině se mihotaly kulaté bobří hlavy, zvířata vylézala na hráz, ukusovala dlouhými zuby větve, které potřebovala pro svoje stavitelské dílo, a byla tak zaujata prací, že dovolila chlapcům přiblížit se až na nepatrnou vzdálenost.

Pak je bobři zpozorovali. Švihli tučnými ocasy, až voda vysoko vystříkla, a byli v okamžiku pryč.

„Musíme se postavit proti větru a trpělivě čekat," mínil Amir a dal se k hrázi.

Brodili se opatrně bahnem, vpředu Foke, za ním druzí dva.

Najednou se Foke prudce zastavil. Nevěděli proč, i oni zůstali stát. Než se stačili zeptat, rozpřáhl se Foke a hodil oštěpem.

„Zubr!“ vykřikl a vrhl se dopředu.

Teď zahlédli zvíře i Amir a Zubřík. Bylo to zubří tele, sotva odrostlé mámě, maso na mnoho dnů. Takové štěstí!

Ne, nebylo to štěstí . . . Přišli na to za malou chvíli.

Tele se svíjelo v smrtelných křečích a z krku mu trčelo dlouhé lovcovo kopí.

„Pozor!“ vykřikl vtom Amir na Fokeho, který dobíjel kořist kamennou sekyrou.

Než stačil vykřiknout podruhé, vyřítila se z křoví rozzuřená zubří kráva.

Byl na ni strašný pohled. Zuřivě funěla, z nozder jí vyrážela pára, malá očka se divoce leskla. Než měl Foke kdy se otočit, nabrala ho strašnými rohy a odhodila stranou.

Lovec vydal jen dlouhý sten, pak se octl v bahně, drcen kopyty rozlíceného zvířete.

Amir a Zubřík se dali na útěk. Amir se vyšvihl na silný kmen blízké olše, Zubřík však už nedoběhl. Rozzuřený zubr hnal se teď za ním.

Utéci nebylo kam. Všude kolem se prostírala bažina, suché země bylo málo. Zubřík tedy obíhal kolem kmínku slabé břízky, rozdivočelé zvíře za ním. Kdyby tenkrát nešlo o život, byl by se Zubřík tomu podivnému závodu i zasmál. Cítil však v zádech horký dech zvířete, za ním čvachtalo bláto, kolem stál ztichlý les.

Zubřík zahlédl letmo nehybného Fokeho v černém bahně a uvědomil si s ledovou samozřejmostí, že teď je na řadě on sám.

Pustil se břízy a skočil k dalšímu stromu. Zubr za ním. Mladému lovci se podařilo uchopit větev nad svou hlavou a vymrštit se prudkým skokem do koruny.

Čekal, že zubr ustane v pronásledování a že se vrátí k raněnému mláděti. Čekal však marně.

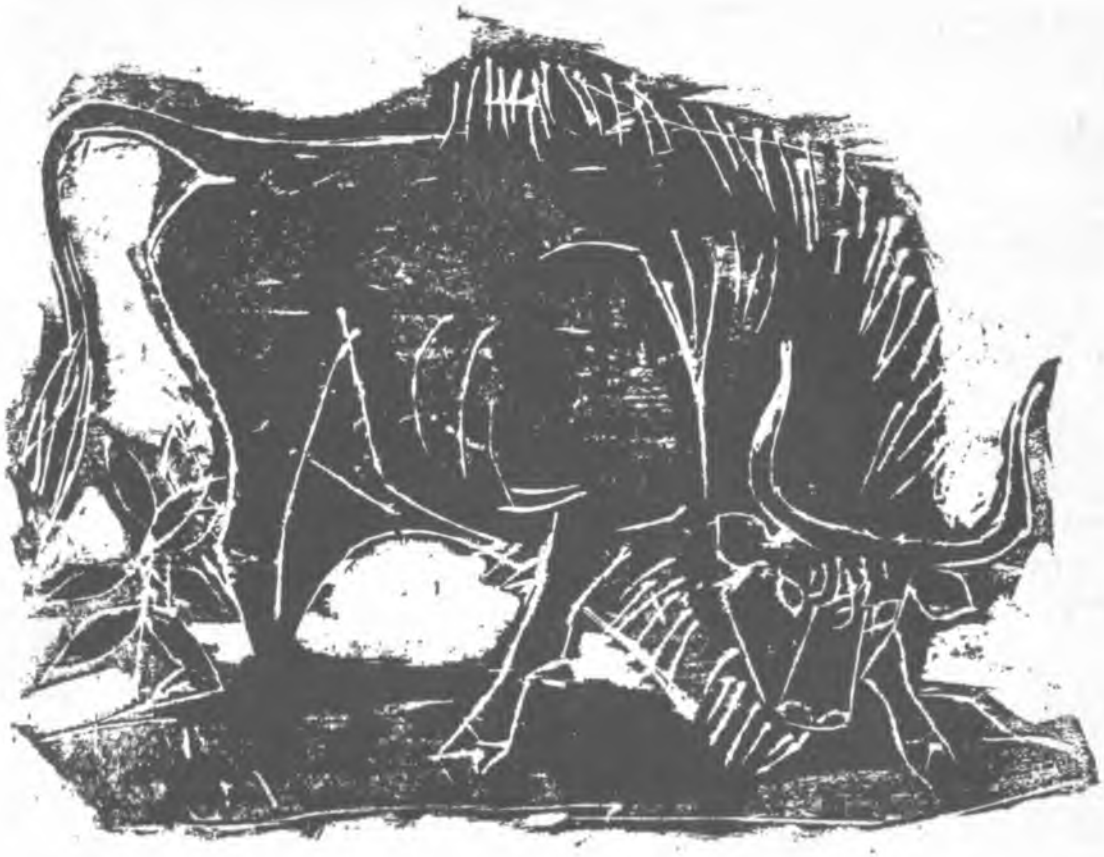
Skřítek Ki, který drží ochrannou ruku nad vší lesní zvěří, a proto nenávidí všechny lovce světa, pošeptal zřejmě zubrovi, aby se napřed vypořádal s nepřítelem.

Zvíře temně zabučelo, zvuk se nesl lesem jako hlas hromu, a zaútočilo čelem na strom, na který se Zubřík uchýlil.

Byl to dostatečně silný strom a Zubřík doufal, že mu tedy nehrozí žádné nebezpečí. V příštím okamžiku poznal, jak se mýlil.

Prásk, prásk, čvách — a Zubřík sletěl po hlavě do bahna. Zvíře se po něm ohnalo rohy, nepodařilo se mu ho však zasáhnout, protože uvázlo v bahně. Tato malá chvilka zachránila Zubříkovi život.

Vyskočil na nohy a udělal věc, která se mu pak dlouho zdála ne-

uvěřitelná. Uchopil zubra za rohy, odrazil se od kořene pod svou nohou a vyšvihl se prudkým skokem na hřbet svého pronásledovatele.

V první vteřině zůstal zubr překvapeně stát. Potom však nakrčil hřbet a snažil se chlapce setřást. Ani tentokrát se mu nepodařilo vymanit se z bahna.

Dlouho to však nepotrvá, uvědomil si Zubřík, a pak mě zubr dostane. Zvíře sebou trhlo podruhé a dostalo se opravdu přední nohou na pevnou zemi.

A tu se Zubřík rozhodl k obdivuhodnému činu. Vytasil svou bronzovou dýku, rozpřáhl se k ráně a vbodl zbraň vší silou zvířeti do šíje.

Udeřil jednou, udeřil podruhé.

Zubr tu stál jako socha, nehybný a jakoby užaslý. Zubřík na jeho hřbetě teď napjatě čekal, co bude dále. Zubr se však pořád nehýbal.

Zubřík bodl dýkou potřetí.

A tu proběhlo tělem zvířete rychlé chvění. Zubr se naklonil celým tělem dopředu, ale nezdálo se, že by se chystal k útoku.

Zubřík zoufale uvažoval co dělat, když vtom se obrovské zvíře začalo hroutit. Došlo k tomu tak neočekávaně, že Zubřík ani nestačil seskočit s jeho hřbetu. V následujícím okamžiku ho bezduchý zubr napůl zatlačil do bahna.

Čekal několik nekonečně dlouhých vteřin, co se bude dít. Pak se vší silou opřel do hrudi zvířecího obra, stále ve střehu, kdy zvíře oživne a kdy se po něm vrhne.

Nic takového se nestalo. Zubřík se snažil vyprostit zpod ohromné tíhy, která ho zavalila, když tu zasvištěl vzduchem oštěp. Vrhl jej po zubrovi Amir, který seděl v bezpečí v rozsoše své olše.

Oštěp se zabodl zvířeti do slabin, ale zubr tu ránu už nevnímal. Byl opravdu mrtev.

Bronzová dýka ho zasáhla do páteře, řekl později čaroděj, a přeťala mu mízu života.

Amir pracně vytáhl Zubříka zpod zvířete a utíkal do vesnice pro pomoc. Lovci, kterým trvala cesta do lesa půl dne, nestačili se Zubříkovi obdivovat. Ve vesnici mu všichni děkovali. Lidem se už nedostávalo masa.

Fokemu vystrojili slavný pohřeb a pochovali ho v háji za vesnicí. Do hrobu mu vložili jeho luk a kamennou sekeru, na levé zápěstí měděnou destičku, která lovce chránila před zpětným úderem tětivy, k pásu mu připnuli toulec se šípy. Měl tedy u sebe vše, co člověk potřebuje k lovu.

Bude mu chvíli trvat, než si v novém lovišti najde místa, kam zvěř chodí pít. Dali mu proto do hrobu i nádoby s jídlem. Maso, chléb a med, aby v prvních dnech netrpěl hlad.

Položili ho na levý bok, hlavou k polední straně, svázali mu nohy do kozelce a kolena přitáhli až k bradě, aby se nemohl ze záhrobí vrátit. Mrtvý mezi živé už nepatří, byť by ho měli seberaději.

Hrob zavalili velkými kameny. Příbuzní a přátelé tu setrvali až do večera, plačky kvílely nad zabitým celé tři dny.

Synu pastýře Sagarda vynesl zápas jméno. Říkali mu od té doby Zubřík.

Tou vzpomínkou se Zubříkovi rozhořely tváře. Nemohl pak dlouho usnout. Na tábor se snesla modrá noc, nad lesem zahoukala sova. Střechou chýše, kam je na noc ubytovali s Achájci, pronikl paprsek měsíce. Zubřík myslel chvíli na Jitřenku, pak usnul.

Když se Zubřík ráno probudil, stálo už slunko vysoko. Vyskočil, protože si v první chvíli myslel, že zaspal. Teprve potom si všiml, že tu s ním v chatrči leží ještě dobrá půlka jejich mužů. Nechápal, proč je už dávno nevzbudili.

Vyšel ven a podíval se po lodích. Stály na vodě vedle sebe, upevněny lany ke kůlům u břehu. Vedle nich postávali strážní s dlouhým kopím a bronzovým mečíkem u boku. Ani oni neprojevovali chvat, kterým býval poznamenán každý jejich odjezd.

Pak zahlédl Jokase, jak vychází z chýše čaroděje.

„Proč tu je takový klid?" zeptal se ho. „Cožpak nejedeme dál?"

„Čaroděj má o nemocného víc . . ." zazubil se Jokas. „Polymedes . . ." dodal a udělal rukou pohyb, jako když si člověk přihne.

„Zmohl ho kvas," doplnil svůj výklad. „Nemůže na nohy a je mu špatně. Hodoval u náčelníka do rána . . ."

Ano, Polymedes se ani tentokrát nezapřel. Vůdce to byl dobrý. Dovedl být přísný, ale uměl také pochválit. Nesměl však vidět plnou číši, jinak se pokaždé opil. Stalo se to už v průběhu jejich cesty několikrát.

„Jak se vede Jitřence?" zeptal se Zubřík nedočkavě. „Je jí líp?"

„Je," usmíval se Jokas. „Zdejší kouzelník je opravdu dobrý lékař. Však uvidíš sám . . ."

Zašli pak do chatrče, kde spala Jitřenka. Zubřík očekával, že bude bledá a zchvácená, jako bývala po každém náporu zimnice.

Uvítala je však usměvavá dívka, po nemoci nebylo ani stopy.

„Jak je ti, Jitřenko?"

„Výtečně, Zubříku. Ten čaroděj má úžasné kouzlo!"

Jen to dořekla, vstoupil kouzelník do chýše.

„Zůstaň ještě dnes ležet," řekl Jitřence, když viděl, že má chuť vyjít ven na slunko. „Nemusíš spěchat, stejně se tu zdržíte."

„Proč?" chtěla vědět Jitřenka.

Jokas a Zubřík se podívali na čaroděje a dali se do smíchu.

„Váš velitel je silný muž," smál se kouzelník s nimi. „Ale náš kvas je silnější."

„Máš byliny s mocným kouzlem," oslovila čaroděje Jitřenka. „Po žádném léku mi nebylo tak dobře jako dnes po tvém . . . Byla bych ti velmi vděčna, kdybys mi mohl trochu odprodat."

Čaroděje ta pochvala zřejmě těšila. Bylo však vidět, že nemá vůbec chuť dát své léčivé byliny z rukou. „Nevím, jestli by kouzlo v tvých rukou mělo stejnou moc . . ."

„Dám ti za ně, co budeš chtít . . ." začala prosit Jitřenka. „Pošlu ti z domu ovci, krásnou, tučnou . . ."

„Ovcí mám doma dost," trval na svém čaroděj.

Jitřenka zesmutněla.

„Zač bys nám tedy dal lék?" vložil se do řeči Zubřík.

„Já od vás nic nepotřebuji. A co bych chtěl, mi stejně nemůžeš dát..." odpověděl kouzelník a zalétl očima k dýce u Zubříkova pásu.

Teď se na něho podívali také Jokas a Jitřenka. Pochopili, kam čaroděj svými slovy míří.

V dívčiných očích byl zmatek. Na kousku kovu teď záleží moje zdraví... Trochu bronzu teď rozhodne, zda se budu moci radovat ze života nebo ne, četl jí Zubřík z tváře.

Nastalo dlouhé mlčení. Čaroděj se ještě jednou podíval na Zubříka, otočil se a odcházel.

Jitřenka... Nůž... letělo Zubříkovi hlavou.

„Počkej!" zavolal na čaroděje. „Dostaneš, co chceš."

Vytáhl bronzovou dýku a rychle ji podal kouzelníkovi.

Čaroděj po ní chvatně sáhl. Zpočátku nemohl radostí ani promluvit.

„Dostanete ode mne všecko, co budete potřebovat," drmolil.

„Všechno... Kouzelník Noko dovede být vděčný."

„Zubříku," vzdychla Jitřenka a oči se jí zalily slzami.

Jokas chtěl také něco říci. Podíval se však jenom na Zubříka a polkl svá slova.

„Dělám si teď výčitky," ozvala se Jitřenka, když kouzelník odešel. „To nebyl dar... To byla oběť! Budeš toho jistě časem litovat."

„Nemluv o tom," přerušil ji Zubřík. „Pamatuji si, že mi jednou řekla Eta..."

„Co ti řekla Eta?" přerušila ho Jitřenka.

Než jí však stačil Zubřík odpovědět, otočila se a odběhla do čarodějovy chýše.

„Eta, pořád jenom Eta..." nevraživě řekl Jokas. „Proč o ní mluvíš... Copak nevidíš, jak přitom Jitřence je?"

Zubřík se na něho dlouze podíval.

„Můžeš jí vyřídit, že Eta je pro mne už jenom vzpomínkou... Jestli jí na tom záleží, samozřejmě. Bohové mi to dosvědčí!"

„Jinak jí nemám vyřídit nic?" zeptal se ho Jokas rozzlobeně.

Zubřík neodpovídal.

„Opravdu nic?" zaútočil na něho Jokas podruhé.

„Nech to všechno na pokoji, Jokasi, prosím tě..." začal Zubřík. „Jako bys tomu nerozuměl... Jsem jenom chudý lovec..."

„Blázne," zavrčel Jokas a odešel k lodím u řeky.

Myslel-li Zubřík kdysi na domov, myslel především na Etu. Představil-li si v duchu obraz své vesnice, vybavil si přitom i dívčinu krásnou, bledou tvář.

Jeho vesnice stála na úbočí nevysokého pahorku. Byla nevelká. Několik malých chatrčí, bídných a ubohých ve srovnání se stavbami, které na své pouti světem viděl. Ale byl to domov, sladký domov . . .

Kraj hlubokých lesů, táhlých strání a svěžích luk. Na jaře voněl mátou, v létě se koupal v slunci. A v zimě ležel všude sníh . . . Jak po tom všem Zubřík toužil v daleké zemi Achájců.

Kdoví co se s Etou za ta léta stalo. Udělal možná chybu, že nedal na radu svého otce Sagarda. Tomu se nelíbilo, že se uchází o náčelníkovu dceru.

„Máme se rádi," trval na svém Zubřík.

Nacházel oporu u matky. Lichotilo jí, že bude příbuzná s mocným náčelníkem.

„Máte se rádi . . ." pokyvoval otec hlavou. „Ale ve vsi se povídá, že ji chce také Grumi. A Jestřáb, a Lori, kovolitec . . . Řekla ti vůbec Eta, že ji kouzelník chce pro svého syna?"

„Neřekla," přiznal Zubřík. „Má přece mne . . ."

Otec jen vzdychl a usedl vedle ohniště. S tebou není řeč, říkaly jeho oči. Tu pokaždé zakročila matka. Zamračila se na Sagarda a začala schválně hlasitě velebit Etu. Její krásu, její dobrou povahu.

„A za co si ji chceš koupit?" ozval se po chvíli opět otec. „Jsme přece chudí lidé, to dobře víš . . . Náčelník nedá dceru nikomu zadarmo."

„Jsem silný a statečný," donekonečna opakoval Zubřík. „Široko daleko není nikdo, komu by se podařilo skolit rozzuřeného zubra pouhou dýkou . . ."

Ale s výkupným pro nevěstu to bylo zlé, ba beznadějné, přiznával si Zubřík zkormouceně.

„Mou dceru bys chtěl?" lišácky mu odpověděl náčelník, když se ptal po ceně Ety. „Víš nejlíp sám, jakou má cenu . . ."

Ano, to Zubřík věděl.

„Budeš se muset moc a moc snažit," dodal náčelník a začal si nezávazně hrát s náhrdelníkem na krku. Kolik však za ni chce doopravdy, to se od něho Zubřík nedozvěděl.

Pak se začalo ve vsi povídat, že čaroděj kmene požádal náčelníka ve vší obřadnosti, aby dal svou dceru jeho Grumimu.

To byla hrozivá zpráva, i když Eta přísahala, že nechce o Grumim nic slyšet. Zubřík jí rád věřil. Stačilo však, aby se večer vrátil domů a bylo po náladě.

Co dělat, co jen dělat? Kde jen vzít dary pro náčelníka a výkupné za jeho dceru?

„Najít tak poklad . . .“ vzdychla matka.

Ano, poklady se v Měsíčních horách občas nacházely. Vyrážely na povrch z hlubin země. Žíly cínovce, z kterého lidé jeho kmene pražili bílý cín.

Přeměňovat horninu v kov byla zajímavá práce a Zubřík se na ni dovedl dívat celé hodiny. Jeskyně, kde se pražila ruda, byla v lese nedaleko vesnice. Prostorná, trochu tajemná, s vysokým přírodním komínem ve skále.

Komín byl velmi důležitý. Zaručoval ohništi dobrý tah a dřevěnému uhlí, s kterým se ruda v kadlubu mísila, ohromný žár.

Teplo, takové teplo, že na deset kroků mohlo spálit kůži a zničit nechráněné oči, rozpouštělo kov; spodem kadlubu odtékal stružkou do hliněných nádob na zemi.

Cín byl pro kmen zdrojem bohatství. Vyměňovali ho za bronz s kupci ze země Achájců, kteří sem každý rok přijížděli. Dvě stě hřiven cínu za pět hřiven bronzu. Bylo to málo, ale přece dost, aby se kmen považoval za zámožný a aby mu sousedé, kteří neměli cín, ukrutně záviděli.

Všechna ložiska patřila samozřejmě kmenu. Byla dopodrobna známa a na nová naleziště se přicházelo jenom náhodou. Ale proč by se ta šťastná náhoda nemohla přihodit právě jemu, Zubříkovi? Proč by právě jemu nemohlo přát štěstí?

I nové ložisko se muselo samozřejmě odevzdat kmenu, za nález však kynula odměna. Vysoká odměna, která by stačila, aby si Zubřík mohl odvést náčelníkovu Etu do svého domku.

Najít tak poklad . . . Najít tak poklad . . .

Dlouhé týdny se pak Zubřík potloukal lesem. Procházel křížem krážem blízké i daleké okolí. Dělal to tak důkladně, že mu nezbyl čas na nic jiného.

Sagard, jeho otec, se na něho už zlobil. Na políčku za chatrčí čekala práce, mnoho práce, a stará matka na ni nestačila.

„Já musím hlídat stáda,“ domlouval Zubříkovi. „Musíš matce pomoci.“

Se Zubříkem však v tu dobu nebyla řeč. Spalovala ho horečka hledače pokladů. Nejedl, hubl, s nikým nemluvil.

Divokého kance, kterého se mu podařilo ulovit oštěpem v ba-

žinách, obětoval bohům, ačkoliv doma by se jim maso bylo také hodilo. Bohové však jeho oběť nepřijali; ani potom nic nenašel.

Jiný by se po tomto zřejmém znamení nepřízně už vzdal, ale Zubřík pokoušel štěstí dále.

Odvažoval se dokonce do kraje Vyder, ačkoliv dobře věděl, že mu za to hrozí těžký trest, ne-li dokonce smrt.

Kmeny Vyder a Havranů se navzájem neměly moc rády. V posledních letech se vlastně ustavičně schylovalo k boji. Občas se z výpravy nevrátil lovec, který se potuloval na pomezí obou kmenů . . .

A byli to často vynikající lovci, kteří nemohli zahynout nešťastnou náhodou. Nikdo nepochyboval, že se stali obětí krevní msty. Byli zabiti nebo zajati a už se ke svému kmeni nevrátili.

Jindy si dívka odběhla do lesa na klestí. Jako by se po ní byla země slehla . . . Zato starcům a jejich ženám se nestalo nikdy nic. Už to samo bylo víc než podivné . . .

Přišel červen a do kraje vtáhlo léto. Kmen oslavoval slunovrat. Na prostranství uprostřed vesnice se rozhořel veliký oheň. Kolem něho se roztančily dívky, po nich mladí muži. Drželi se za ruce, skákali přes plameny. Staří jim tleskali do rytmu.

Vířily bubny, podával se kvas, na všech stranách se hodovalo. Slunovrat se přece slaví jen jednou do roka . . .

Eta byla ten večer obzvláště krásná. Měla na sobě nový šat ze lnu a tenkého plátna, suknici lemovanou měkkou vydřinou. Štíhlá lýtka vířila kolem ohně. Radost pohledět . . .

Její krásu si neuvědomoval jen zamilovaný Zubřík. Té si už dávno všimly i jiné oči. Děvče šlo z ruky do ruky. Grumi, syn čaroděje, nevynechal jedinou příležitost, aby s ní nešel do kola.

Nakonec se Zubřík na Grumiho dvoření už nemohl dívat. Grumi však nechtěl pustit Etu z náruče. Tahali se o ni chvilku, až mu ji Zubřík vytrhl z rukou.

Usedli pak s Etou raději na kraj lesa a dívali se. Zubřík ztratil dobrou náladu. V ten večer Grumiho nenáviděl . . .

„Kdy si pro mne konečně přijdeš?“ zeptala se ho najednou Eta.

Snad to jen řekla proto, aby ho přivedla na jiné myšlenky, snad už byla opravdu netrpělivá . . .

Z takových otázek byl Zubřík pokaždé velmi nešťastný.

Proč se neptá jinak, říkal si. Proč mu třeba nepoví, co už udělala sama, aby ji dostal za ženu . . .

„Z toho si nic nedělej,“ utěšovala ho matka, když se jí jednou svěřil se svým trápením. „Až si ji odvedeš do své chýše . . .“

Až si ji odvede do své chýše . . . Kdy se mu to jenom podaří?

Pak se na Zubříka konečně usmálo štěstí. Myslel si to alespoň. Nemohl tenkrát tušit, jaké to štěstí bude pro něho mít důsledky.

Potuloval se v ten den v honbě za poklady na pomezí kmene Vyder a Havranů. Když vylezl na pahorek nad lesem, viděl do vesnice svých sousedů, do veliké osady Vyder, s dlouhými domky z proutí a hlíny, jak je stavěly všechny kmeny v okolí.

Za vesnicí se táhla políčka, na kterých pracovaly ženy, a ještě dál zahlédl Zubřík stříbrnou stuhu Labe, které se obracelo velikým obloukem v půlnoční stranu.

Na stráni naproti se pásly krávy, malá šedohnědá zvířata, otužilá, s rozcuchanou srstí a ostrými malými kopýtky.

Zubřík seděl v rozsoše obrovské borovice a díval se na svět pod sebou. Slunce mu příjemně hřálo do tváří, div ho neuspalo. Prochodil ten den od rána už kus cesty, ale štěstí od něho odvracelo svou nevyzpytatelnou tvář.

Najednou pod ním něco šustlo. Přitiskl se ustrašeně ke kmenu. Měl strach, že na sebe něčím upozornil. Zadržel dech, aby se neprozradil. Věděl dobře, co by mu hrozilo, kdyby ho dopadli lidé z kmene Vyder.

Jeho obavy však byly zbytečné. Hluk v křoví neohlašoval nebezpečí. Lidské hlasy se neozvaly, byla tam divoká zvěř, která se prodí-

rala mlázím. Snad medvěd hledal něco na zub, snad vlk se chtěl dostat ke stádu na druhé straně, hlídanému zlými psy, divokými, jen napůl zdomácnělými zvířaty.

Pak se šustot ozval o něco dále, jako by zvíře odcházelo. Zubřík vyhlédl opatrně ze svého úkrytu. Ano, hádal dobře. Nebyl to člověk. Křovím se prodírala šedohnědá kravka, která se bůhvíproč odtrhla od stáda naproti a pásla se teď na vlastní pěst.

Zvíře se na chvíli zastavilo, rozhlédlo se moudrýma očima kolem sebe a utrhlo kus trávy. Pak namířilo přes travnatý pahorek do hustého mlází na druhé straně.

A tu si Zubřík uvědomil, že se kráva už pase na jejich území. Že opustila pastviny kmene Vyder a že proniká dál a dále na pastviště kmene Havranů!

Problesklo mu hlavou, že podle všeobecně uznávaného zákona patří cizí kráva, která se zatoulala na pastviny druhého kmene, tomu, kdo ji našel .... Platilo to všude, i když kvůli tomu docházelo často ke sporům a potyčkám.

Krávu jsi zahlédl první, kráva ti tedy patří, řekl si Zubřík.

Kráva ti dá tele, tele doroste a přivede na svět další telata.

Vidina pomalu, ale jistě rostoucího stáda ho naplnila nadšením. Musel se podržet kmene stromu, aby nesklouzl.

Podařilo se mu tedy přece najít poklad ... Malý, ale jistý. A tady je cesta, jak získat Etu! Tady je základ jeho příštího jmění!

Teď bylo důležité neztrácet klid a rozvahu. Zahnat zatoulanou krávu ještě hlouběji na území Havranů, aby později nedošlo k zbytečným sporům, zda měl na krávu právo. Nejdůležitější však bylo chytit ji.

To snad nebude těžké, mínil Zubřík. Zvíře bylo jistě zvyklé na lidi.

Pustil se tedy kmene a skočil na měkkou zem. Pak se vydal za krávou. Cesta ho vedla přes travnatou pláň, nahoru na pahorek a dále do hustého mlází na kraji lesa.

Kráva klidně okusovala keř černého bezu a Zubříka si nevšímala. Když se k ní přiblížil na pár kroků, otočila po něm netečně hlavu a pásla se dál. Bylo to klidné zvíře, zvyklé sloužit člověku.

Zubřík zvedl ze země suchou větev a opatrně se ohnal po zvířeti. Kráva poodešla o několik kroků. Zubřík odmotal provaz, který nosil kolem boků, a hodil jej s klidnou samozřejmostí krávě kolem rohů. Ani teď se zvíře nebránilo. Všechno šlo tak snadno, příliš snadno. Jako by mu skřítek Ki chystal léčku ...

Vtom hluboko v úvoze zaštěkal pes. Vzápětí se ozvalo lidské volání.

„Šedivko! Šedivko!“ znělo sem zezdola.

Zubřík přidal do kroku, krávu táhl na provaze za sebou. Dala se ovládat bez nejmenší námahy.

Psí štěkot se přibližoval, někdo se prodíral hustým mlázím právě v místech, odkud Zubřík před malou chvílí vyšel.

Je zle, uvědomil si lovec. Pastýř už zjistil, že mu ze stáda kus chybí, a šel se po něm podívat se psem. Nepotrvá dlouho a dožene ho.

Zubříkův sen se začal hroutit.

Kráva pryč, tele pryč. Stádo, které mu mělo dopomoci k Etě, rozplynulo se jako dým nad ohništěm.

Ne, nedám si ji vzít! Kráva je moje. Narazil jsem na ni na našich pastvištích. Měli ji líp hlídat. Kráva mi podle zákona patří . . .

Nedám ji, i kdybych se o ni měl bít. Bít . . . bít . . . Ano, budu zápasit, budu bojovat, odhodlaně si řekl Zubřík a sevřel pevně svůj dlouhý oštěp.

Nejdříve vyběhl z křoví pes, huňaté, žluté zvíře s tupou hlavou a hrozivými tesáky, spíš vlk než ovčácký pes. Držel se stopy s hlavou nízko při zemi a divoce vyštěkl, když spatřil krávu, po které s pánem pátrali. Potom na Zubříka vycenil mohutné tesáky.

Teď bylo třeba rychle jednat. Proti dvěma soupeřům nemohl Zubřík vyhrát. Bylo nutné zbavit se nejdříve psa, ten byl nebezpečnější.

Pes se mezitím přiblížil na několik kroků. Divoce šlehal ohonem, cenil zuby, jenjen chňapnout. Zaútočil na Zubříka dříve, než se mohl rozmáchnout k ráně. Vrhl se mu na nohy a zakousl se mu pevně do lýtka, až vykřikl bolestí.

Bolest Zubříka rozzuřila. Rozpřáhl se k ráně a vrazil oštěp hluboko psovi do šíje.

„Vlku!“ ozvalo se nedaleko.

Pes už neměl kdy ozvat se na zavolání svého pána. Zubřík přiskočil ke krávě a vtáhl ji do lesa. Zde ji přivázal k břízce v hustém mlází. Pak si lehl na zem a pozoroval skulinou mezi větvemi, co se bude dít.

Na mýtinku vstoupil pastýř. Byl mladý, do půl těla nahý, jen kolem beder měl kus jelení kůže. Z kůže byly také opánky, připevněné řemením k lýtku. V ruce držel kyj.

Rozhlížel se opatrně, vzápětí však sebou trhl. Spatřil totiž psa, který už dokonával.

„Vlku“ vzkřikl a skočil ke psu.

Uchopil pak udiveně oštěp v jeho šíji a vyrval ho jedním trhnutím

z rány. Pak skočil za strom, aby se kryl před útokem. Uvědomil si, že osud, který potkal psa, hrozí teď i jemu.

Zubřík ho napjatě pozoroval. Srdce mu hlasitě bušilo. Slyšel je až v hrdle.

Co teď pastýř udělá? Vydá se i bez psa po stopě své krávy, nebo ho popadne strach a dá se na útěk.

Najednou se rozbučela kráva, kterou uvázal kousek odsud.

„Šedivko!" zvolal pastýř. „Šedivko!" Ale z úkrytu se neodvážil vyjít.

Kráva mu odpověděla novým zabučením.

Pastýř má můj oštěp, jsem v nevýhodě, napadlo Zubříka. Měl za pasem pouze nůž a kamennou sekyru, kterou by proti oštěpu moc nepořídil.

Vtom pastýř vyskočil ze svého úkrytu a schoval se za další strom. Byl teď od Zubříka jenom pár kroků.

Kráva začala cloumat provazem, který ji poutal k břízce. Bílý strom se divoce rozkymácel. Teď už pastýř věděl, kde má hledat svou Šedivku. Zůstával však pořád za stromem.

Zubříkovi tedy nezbylo než dál ležet nepohnutě na zemi, protože jinak by ho pastýř mohl zasáhnout oštěpem.

Čekání bylo nekonečné. Pak na něho začali útočit ovádi, které přilákala svým zápachem kráva. Nemohl se po nich ohnat, protože by se byl prozradil. Trpěl dál.

Konečně pastýř vyšel z úkrytu. Domníval se zřejmě, že se člověk, který se pokusil uloupit mu krávu, dal na útěk.

Opatrně postupoval kupředu. Dostal se k Zubříkovi doslova na dosah ruky . . .

Vtom Zubřík zaútočil. Přiskočil zezadu k pastýři a udeřil ho plochou stranou kamenné sekyry do spánku. Mladík se bez hlesu skácel.

Zubřík hleděl do tváře mladého chlapce, opáleného, tmavovlasého, se zarputilou vráskou na kořeni nosu. Ze spánku se mu řinula krev. Byl v bezvědomí a tiše sténal.

Kráva je tedy moje, prolétlo Zubříkovi hlavou. V tom zjištění však bylo pramálo radosti. Bledá tvář pastýřova mu připadala vyčítavá a Zubřík cítil stud bojovníka, který získal vítězství ze zálohy, ne v otevřeném zápase muže proti muži.

Zároveň na něho jako těžký balvan dolehlo svědomí, že svým jednáním strašně uškodil svému kmeni.

Nemohl už zahladit stopy svého činu, ani kdyby se zbavil pastýře nadobro. Vydry měly stejně dobré stopaře jako kmen Havranů. Jestli se chlapec nevrátí, začnou po něm pátrat.

Pastýř určitě nehlídal stádo sám. Jinak by se od něho nebyl mohl vzdálit. Jeho druhové vědí, kam odešel. Půjdou po jeho stopě a z nejnepatrnějších znamení vyčtou, co se tu dělo. Budou Zubříka s jeho lupem sledovat do vesnice.

Vyder je třikrát tolik co Havranů. Je to mocný kmen. Budou chtít velikou pokutu. A jestli pastýř přijde o život, budou chtít navíc Zubříkovu hlavu.

Nikdo z Havranů mu neodpustí. Když se loupežná výprava povedla, dostalo se lovcům pochvaly. Běda však, když tomu tak nebylo. Pak se od nájezdníků kdekdo odvrátil. Bylo-li třeba, kmen je obětoval a vydal. Kmen je víc než jedinec. Kmen musel zůstat zachován.

Zubřík cítil, jak mu po zádech běží mráz. Co jen dělat... Co dělat?

Raněný zasténal. Otevřel na chvíli oči, upadl však hned znovu do bezvědomí. Svého nepřítele nepoznal.

Nesmíš tu dlouho zůstat, řekl si vystrašený Zubřík. Možná že jeho druhové jsou ti už na stopě. Pryč odsud, pryč. Rychle pryč!

Pastýře tu nemohl nechat. Bude ho muset vzít s sebou. Prohlásí doma, že ho s krávou dopadl na území Havranů. Byla to vlastně pravda...

Svázal tedy svému zajatci ruce a nohy. Přes oči mu uvázal kus měkké březové kůry, do úst mu vstrčil roubík.

Pak odvázal krávu a naložil na ni bezvládného chlapce. Kráva se nebránila. Bylo to staré moudré zvíře.

Snad mě ještě napadne, jak se dostat z téhle kaše co nejlaciněji, říkal si Zubřík neustále. Snad mě napadne...

Pak se vydal na cestu.

Šlo se jim obtížně. Zubřík táhl krávu za sebou a snažil se co nejrychleji uprchnout z místa, kde srazil pastýře. Bál se, že už jsou mu jeho druhové v patách.

V trávě zanechávala kráva širokou stopu. Zubřík proto odbočil do lesa. Ale i tady se zvíře obtížené nezvyklým břemenem bořilo hluboko do jehličí. Stopy byly tak zřetelné, že by je dovedl sledovat i málo zkušený stopař. Nezbude, než se dát korytem potoka, říkal si Zubřík. Potok však byl ještě daleko.

Šli tedy dále cestou necestou. Raněný občas zasténal. Pak mu s očí sklouzla březová kůra, kterou mu tam Zubřík upevnil. Nezbylo než utrhnout kus kůže s boků a uvázat ji zajatci kolem očí. Zubřík nechtěl, aby pastýř věděl, kdo ho přepadl.

V tichu lesa začal teď Zubřík litovat svého činu stále víc. Nedosáhl ničeho a navíc se dostal do nesnází. Nejvíce ho mrzelo, že ohrozil celý kmen.

Kolem bylo smutné přítmí, v korunách stromů nezapípal ani ptáček. Starosti tu doléhaly ještě tíživěji. Cesta vedla přes pahorky, pak úzkou pěšinkou hlubokými lesy.

Zubřík si najednou zděšeně všiml, že pastýř nemá oštěp, který vytáhl psovi z rány. Zbraň tedy zůstala v lese. Naneštěstí na ní byla jeho osobní značka. Nepodaří se mu zapřít svůj čin . . .

A neodklidil mrtvého psa. Ano, dělal chybu na chybu. Jednal jako vyděšený nedospělý chlapec . . .

Chvíli uvažoval, zda se ještě nemá vrátit a pokusit se všechno napravit. Ale nepřítel mu už byl zřejmě v patách, nesměl už ztratit ani chvilku.

Konečně uslyšel v dálce šumět potok. Zahnal zvíře do koryta; snad se mu podaří zmást pronásledovatele. Tady však nastala nová svízel. Kráva neměla nejmenší chuť procházet se potokem. Klopýtala o kameny, klouzala na hladkém dnu, až nakonec upadla. Zajatec jí přitom sklouzl s hřbetu a napůl se ponořil do vody.

Kráva se plašila a Zubříkovi dalo práci znovu ji uklidnit. Tu si všiml, že studená koupel vzkřísila pastýře. Snažil se postavit na nohy a cloumal pouty na rukou.

„Nehýbej se, nebo přijdeš o život," houkl na něho Zubřík.

Zajatec chtěl něco říci, roubík ho však začal dusit. Zubřík mu trochu uvolnil pouta a pohrozil mu znovu, že ho zabije, nebude-li zticha. To na chlapce zapůsobilo.

Zubřík mu rozvázal nohy a znovu ho posadil na krávu. Šli dál. Šli teď pomaleji. Trvalo jim nekonečně dlouho, než se dostali do míst, kde od potoka odbočovala cesta do jejich vesnice.

Vejít se svou kořistí do tábora za bílého dne by bylo neprozřetelné. Bylo třeba ukrýt kořist na bezpečném místě a nejdříve se poradit . . .

Ano, poradit, ale s kým?

Otci se přiznat nemohl, dopadl by asi zle. Sagard byl sám pastýřem, celý život se staral o dobytek a nenáviděl lupiče skotu. Bylo mu úplně jedno, ke kterému kmeni patřili.

Neuznával právo, podle kterého zatoulaná kráva patřila tomu, kdo ji na cizím území našel. Potrestán byl za to přece vždycky pastýř.

Ani matka by Zubříkovo jednání neschválila.

Najednou mu bylo do pláče, i když ho už kmen dávno přijal mezi muže.

Zbývala ještě Eta.

Ano, Eta . . . Udělal to přece kvůli ní. Poradí se s Etou. Snad ji napadne, co by měl udělat.

Odvedl tedy krávu k Jelení skále, ke skupině skalních věží, které se tyčily za vesnicí. Bylo to opuštěné místo, zatížené kletbou. Lidé se sem báli chodit.

Před dávnými, dávnými časy tu přišel o život náčelník kmene, slavný lovec a stopař. Pronásledoval raněného jelena a zřítil se se skály.

Po smrti neměl klid. Za noci se ve skálách ozývalo kvílení a nářek. Lidé se jim proto vyhýbaly.

Zubřík se však nebál. Prošel kolem Jelení skály mnohokrát, když hledal poklady. Slyšel houkat sovy, které tu měly svůj domov, jinak však nic podezřelého.

Zavedl krávu mezi skály, pevně ji přivázal ke stromu a k dalšímu připoutal mladého pastýře. Pak se vydal do vesnice.

Kde teď jen najít Etu?

Zubřík nevěděl, zda je na poli, nebo zda ji najde doma. Do její chýše se asi těžko dostane. Žije tam s matkou, která Zubříkovi není moc nakloněna.

Bude muset za Etou někoho poslat a poprosit ji, aby přišla za ním.

Měl však nečekané štěstí. Potkal Etu hned na kraji vesnice. Šla k potoku bílit plátno.

„Kde se tu bereš, Zubříku?“ uvítala ho. „Čekala jsem tě doma až k večeru.“

„Měl jsem smůlu . . . Nebo štěstí . . . Rozhodni sama,“ řekl jí Zubřík a vypravoval, co se mu dnes v lese přihodilo.

Eta se vyděsila víc, než očekával.

„Co když ti už jsou Vydry na stopě?“ ptala se ho vyděšeně.

„Chtěl jsem se s tebou poradit, co mám dělat,“ vysvětloval jí zkroušeně.

Po dlouhém uvažování řekla Eta, že by snad bylo nejlíp, kdyby všecko pověděl jejímu otci. Zubřík souhlasil. Náčelník vede kmen, náčelník je ze všech příslušníků Havranů nejzkušenější, říkal si, ať tedy rozhodne o jeho osudu.

Náčelník nebyl ve své chýši sám. Za hrubým stolem se rozvaloval s červenými tvářemi a nápadně lesklýma očkama čaroděj. Měl před sebou nádobu s kvasem a statečně popíjel.

„Co mi chceš?“ zeptal se Zubříka náčelník a netvářil se ani trochu laskavě.

„Přišel tě požádat o radu,“ ujala se slova Eta.

„O radu? V čem ti mám poradit . . .“

„Bude snad líp, když přijdu později,“ ozval se Zubřík omluvně a zalétl očima k čaroději.

„Přede mnou přece nemusíš mít tajemství,“ obrátil se k němu čaroděj, kterého se Zubříkova slova zřejmě velmi nepříjemně dotkla.

„To tedy opravdu nemusíš,“ potvrdil náčelník, jako by se čaroději omlouval. „Co máš na srdci?“

„Chytl jsem . . . Chytl jsem krávu . . .“ začal Zubřík nejistě.

„Krávu? Čí krávu?“

„Cizí krávu . . . Pásla se na našich pastvinách.“

„Měl jsi tedy štěstí,“ mínil náčelník. „Kráva je podle zákona tvoje . . .“

„Naše,“ nesměle ho opravil Zubřík a podíval se přitom na Etu, která stála po jeho boku. Jeho vlastnický pohled se však náčelníkovi zřejmě moc nelíbil.

„Čím ti tedy máme poradit,“ zeptal se náčelník nevrle. „Chytl jsi krávu, jste tedy o kus bohatší. Co chceš ještě vědět?“

„Musel jsem však o ni bojovat s pastýřem,“ rozvazoval Zubřík.

Náčelník tiše hvízdl.

„To je tedy jiná,“ řekl po chvíli. „Doufám, že jsi ho po zápase bezpečně uklidil.“

Měl zřejmě zato, že pastýř je mrtev.

„Pastýř žije . . . Kdybych ho byl zabil, měl by náš kmen možná nepříjemnosti . . . Je totiž z kmene Vyder . . .“

„Z kmene Vyder . . .“ zarazil se náčelník. „Udělal jsi, chlapče, chybu . . . Opravdu velikou chybu . . . “

„Co jsi udělal s pastýřem?“ zeptal se ho čaroděj nazlobeně.

„Přivedl jsem ho k nám.“

„Živého?!“ vyskočil čaroděj, jako kdyby ho píchli nožem.

„Živého . . .“ řekl jim Zubřík, stále zoufalejší nad neštěstím, které ho potkalo. „Ale nemá tušení, kde teď je,“ dodal omluvně. „Má zavázané oči, byl dlouho omráčen a neví, kdo ho přepadl . . .“

„Přepadl?!“ vložil se mezi ně náčelník.

„Myslím, žes nejednal dobře.“

„Chtěl jsem . . . Myslel jsem . . .“ hájil se Zubřík, teď už úplně po-

pletený. „Udělal jsem to přece pro Etu!“ vyrazil nakonec, aby se trochu ospravedlnil.

„Pro Etu . . .“ opakoval po něm náčelník.

„Pro Etu . . . To je dobré!“ jízlivě se zasmál čaroděj. „Zdá se, že Eta z toho nemá obzvláštní radost. Nebo bych se snad mýlil?“

Zubřík se podíval po dívce. Byla celá rudá ve tváři a jako by se od něho trochu odtáhla. Snad tím nechce dát najevo, že si nepřeje mít se mnou nic společného, napadlo Zubříka.

Opravdu, dívka se tvářila uraženě. Jako kdyby se ohrazovala proti tomu, že si na ni dělá nároky . . .

Ne, ne, to se mi všechno jen zdá, ujišťoval se vzápětí. Ale nepříjemný pocit v něm zůstal.

„Co si o tom myslíš, Eto?“obrátil se Zubřík na dívku, jako kdyby u ní hledal ochranu.

„Já?“ odpověděla nejistým hlasem. „Já ti přece neporadím. Jinak bychom nemuseli chodit sem . . .“

Náčelník a čaroděj se na něho pořád dívali nevraživě. Ne, tady nenajdu zastání, říkal si Zubřík. Vědomí, že nejednal správně, bylo teď tíživější než kdykoliv předtím.

„Udělal jsem možná chybu, přiznávám,“ řekl jim. „Nezbude mi nic jiného než zavést krávu a chlapce zpátky. Jestli to udělám obratně, nedozví se pastýř nikdy, kdo ho přepadl . . .“

Podíval se pak z jednoho na druhého, prudce se otočil a odcházel.

„Podívejme se na kohouta,“ zastoupil mu cestu náčelník. „Jen se neunáhli . . .“

„Proč bys vracel krávu?“ vložil se teď mezi ně čaroděj. Jeho hlas zněl laskavěji, když podotkl, že se to s pastýřem nějak už urovná.

„Co s ním uděláte?“ obrátil se na něho Zubřík.

„Kde ho vůbec máš?“ zeptal se ho čaroděj místo odpovědi.

„U Jelení skály . . .“

„Kde?!“

„U Jelení skály . . .“ opakoval Zubřík, který si teď uvědomil, že vlastně přestoupil čarodějův zákaz. Kouzelník to místo pro celou vesnici prohlásil za prokleté.

„Myslel jsem si . . .“

„No nic,“ zarazil ho čaroděj, jako by usoudil, že se na Zubříkovu hlavu dneska sneslo už dost nepříjemností. „Zaveď nás tam.“

„Ty tu, Eto, zůstaneš,“ nařídil náčelník své dceři, která s jeho rozhodnutím byla zřejmě naprosto srozuměna.

„A bude snad nejlíp, když o celé příhodě pomlčíš,“ řekl čaroděj Zubříkovi, když přišli na místo, kam ukryl krávu a pastýře. „Vy-

myslíme si už s náčelníkem, jak to provést, abys z toho vyvázl pokud možná beztrestně."

Hovořil kupodivu velmi vlídně a laskavě. Konečně se na mne usmálo štěstí, řekl si rozradovaný Zubřík a v tu chvíli by byl čaroději odpustil všechnu jeho předchozí nevraživost.

„Co uděláme s krávou?" ozval se náčelník.

Ano, co s krávou?

Doma měla Zubříkova matka krávu a jalovici. Kdyby přivedl další kus, musel by s pravdou ven. A teď mu čaroděj přece zakázal mluvit o tom, co se mu přihodilo. Zubřík z toho měl upřímnou radost.

„Zaveď krávu do mého stáda," řekl čaroděj, jako by tušil, s čím si teď Zubřík láme hlavu.

„Ano, tam si jí nikdo nevšimne," přitakával náčelník. „A o pastýře se už postaráme. Budu muset chvíli uvažovat, co s ním. No, něco už vymyslíme . . ."

Zubřík byl za jejich radu oběma vděčen. Jako by z něho spadla veliká tíha.

Uchopil krávu za provaz a odvedl ji do čarodějovy ohrady pro dobytek.

Na zpáteční cestě však ho dobrá nálada přešla. Uvažoval znovu o svém postavení. A najednou měl dojem, že ho čaroděj zbavil nejen starosti o pastýře, ale také o kořist, která mu po právu náležela.

Čím víc se blížil k vesnici, tím byl sklíčenější. A nerozveselila ho ani zpráva, že přijeli kupci z daleké země Achájců. Jindy by se byl nad tím zaradoval.

„Acha, Acha . . ." pokřikovaly děti jako vždycky, když přišel průvod cizinců.

Jindy by se Zubřík vmísil mezi své soukmenovce a jako oni by okouněl na zboží, které sem kupci přivezli z dalekých zemí. Nabídl by se bez vyzvání, že se vydá na cestu z jejich vsi v horách až k řece Labi, kde cizí lodě kotvily, a že pomůže přenést na nosítkách vše, co si Achájci budou přát.

Na návsi zahlédl Chrysa, který tenkrát velel achájské výpravě, vedle něho Ameta, velitele stráží, taky Achájce.

Loni od něho dostal za svou pomoc při vykládání měděnou sponu do vlasů. Daroval ji Etě a byl to právě tento dárek, kterým si ji získal, jak se mu později svěřila.

Jindy by to Zubříka táhlo za Potisem, kormidelníkem na velitelově lodi, který dovedl právě jako Ametes trochu mluvit jejich řečí.

Divný chlapík ten Potis ... Co ten jim už všechno navyprávěl! Zubřík tehdy nevěděl, zda mu má věřit nebo ne ...

Seznámili se spolu před dvěma lety, když náčelník chlapcům z vesnice přikázal odnést zboží od řeky do hor, do jejich osady.

Bylo tenkrát po dešti, cesty byly kluzké a dva chlapci z průvodu upadli tak nešikovně, že rozsypali zboží, které nesli v koších na zádech. Dávali je potom dlouho dohromady ...

Jak tenkrát Potis klel! Vypadal v tu chvíli vztekle, až se ho všichni báli. Jenjen udeřit ... Nadával tou svou podivnou achájskou řečí, vplétal do svých kleteb také jejich slova, najednou se chlapecky usmál — a bylo po bouři.

„Měli byste si opatřit koně," řekl Zubříkovi, který kráčel vedle něho. „Nemuseli byste se tolik dřít. Kůň by náklad odnesl za vás ..."

Koně ... Jakého koně? A co to slovo vlastně znamená? Zubřík je slyšel v životě poprvé.

„Co? Poprvé?" žasl Potis a divil se i poté, když to potvrdili ostatní muži z průvodu.

„Kůň ... Kůň ..." opakoval Potis to achájské slovo.

„No takové zvíře, veliké, silné, s dlouhým ohonem z žíní ..."

Ne, takové zvíře u nich nežije, tvrdil Zubřík. V jejich lesích je aspoň nepotkal.

„Co v lesích ... Kůň přece nežije v lese..." rozčiloval se už opět horkokrevný Potis. „Koně si chováme doma ve stájích nebo venku v ohradách ..."

Ale odkud to podivné zvíře získali, Potis nevěděl. Žije prý u nich odjakživa, jako tady v Měsíčních horách třeba pes nebo kráva ...

Kůň je veliký jako menší los, samozřejmě bez paroží. Pracuje pro člověka, jezdí s ním také do boje, zapřáhnou ho do vozu ...

Vůz, ano, vůz, zarazil se opět upovídaný Achájec. Proč ho tady vlastně nepoužívají? Dá se na něj naložit tolik věcí ... Ušetří spoustu nosičů ...

Vůz ...

Potis se zase vytahuje, říkali si chlapci. Rád se vychloubal, to už o něm věděli. Ale Potis hovořil tentokrát doopravdy.

Nakreslil jim kouskem dřeva do bláta, jak takový vůz vypadá. Dvě kola vpředu, dvě kola vzadu a mezi nimi plošina. Kola se točí, vůz se tak dostává dopředu ...

Kola se točí, budiž, ale jak je potom možné, že vršek vozu přitom zůstává v klidu? Že jej kola při otáčení nestrhnou pod sebe?

Proč by jej strhávala pod sebe, mínil Potis pobaveně. Je to zařízeno tak . . . Ano, je to zařízeno tak . . . To se prostě nemůže stát . . .

Proč se to nemůže stát, to jim vlastně nepoví. Nikdy o tom neuvažoval. Je člověk od vody a tyhle věci ho moc nezajímají . . . Ale podívá se tomu na kloub, jen co se vrátí domů.

Jestlipak letos přijel s kupci i Potis, ptal se Zubřík sám sebe. Loni tu nebyl. Byl prý nemocen . . .

Kdyby Achájci byli dorazili do vsi včera, rozběhl by se Zubřík za Potisem a umluvil by si s ním výpravu na srnce jako minule.

Toulali se tentokrát horami celé ráno, ale srnec se neukázal ani na Ovčím vrchu, kam chodil večer co večer, ani na Větrné hůrce, kde ho Zubřík také několikrát zahlédl.

Vystoupili tenkrát s Potisem až na vrchol Měsíčních hor, leželi ve vysoké trávě a dívali se na modré hřebeny, táhnoucí se do dáli.

Potis vypravoval o své zemi, o horách u nich doma, o hlubokých údolích, o svém rodišti. Byla to asi velká vesnice, o moc větší než Zubříkova, pokud se dalo Potisovi věřit, samozřejmě.

Je prý obehnána hradbami z kamene, vysokými, že se na ně nikdo nevyšplhá, a širokými, že by se na ochoz, který po nich vede, pohodlně vešel válečný vůz tažený koněm.

Koněm . . . Zase to podivné zvíře . . .

Těm velkým vesnicím, ne, nejsou to vesnice, proti tomu se Potis prudce ohradil, těm sídlištím obehnaným hradbami vládnou náčelníci nesrovnatelně mocnější než jejich náčelník Nome tady v Měsíčních horách. Mají meče, dýky, kopí, všechno z bronzu . . . A nejen oni, bronzovými zbraněmi jsou vyzbrojeni i jejich bojovníci.

Nebylo důvodu tomu nevěřit, protože Chrysovi lidé, kteří střeží lodě a poklady v nich, mají také bronzové zbraně. A nejsou to ani Achájci, ale muži z kmene někde od Dunaje, obrovské řeky v cizí zemi, kde mají kupci skladiště.

Ale nezáleží na zbrani, záleží především na tom, kdo jí vládne. Přesvědčili se o tom ráno oba.

Romi, bůh lovců, ten rozmarný šprýmař, jim vehnal nečekaně do cesty stádo jelenů. Zvířata šla po větru a uviděla lovce až v posledním okamžiku.

Dala se na divoký úprk. Zubřík mrštil po jedné z laní oštěpem, těžkou zbraní s hrotem z ostrého parohu, a zasáhl ji do slabin. Než se jeho kořist stačila zvednout na nohy, Zubřík po ní skočil a zabodl jí nůž do srdce.

A čeho dosáhl mezitím Potis? Vrhl svůj bronzový oštěp po jelenu, ale zasáhl ho pouze do kýty. Jelen utekl a vzal s sebou i zbraň.

Potis se své smůle jenom smál . . . Jako by oštěp s bronzovým hrotem nestál vůbec za řeč. Ale Zubříka neoklamal. Ten nezdar Potise jistě mrzel, třebaže se zachoval jako muž.

Když si Zubřík přehodil přes rameno ukořistěnou laň, zdálo se Potisovi, že je pro jednoho člověka moc těžká, a chtěl mu pomoci.

Náklad nebyl lehký, to ne, ale cožpak je Zubřík pápěrka, aby si s ním neporadil sám? Cožpak nevyhrál svůj zápas s Grumim, a to byl, pane, nějaký silák . . .

Potis mu tedy aspoň nesl kopí, každou chvíli ohmatával svaly na jeho pažích a donekonečna opakoval:

„Při Apollonovi, ty jsi ale silák . . .“

Na otázku, kdo je Apollo, odpověděl Potis, že bůh, kterému je zasvěceno jeho rodiště.

A zase: Při Apollonovi . . .

Pochlebuje mi, to je jasné, říkal si Zubřík . . . Ale poslouchalo se mu to dobře.

Dnes se tedy Zubřík s Potisem nesetká. Dnes nechce vidět nikoho. Má tolik jiných starostí . . .

Vybojoval si krávu, základ svého příštího majetku, a vzápětí o ni přišel. Ponížil se a prosil náčelníka o pomoc. On, Zubřík, člen rady mužů a nejsilnější lovec kmene.

Kdyby přitom aspoň nebyl kouzelník . . . Teď je zavázán oběma a není to příjemný pocit. Co jen udělají s poraněným pastýřem . . .

Zubřík se podíval z chatrče. Večer se kvapem blížil.

Slunce už zašlo za Kavčí horu, táborem se nesl kouř ohniště, lidé se vraceli unaveni z polí.

Vtom zahlédl Etu. Kráčela ze své chatrče směrem k jeho chýši. Zubřík jí vyšel naproti. Vtom však dívka zabočila doleva a vešla do domku své přítelkyně.

Nechce tě potkat, píchlo Zubříka bolestivě v hrudi. A nic pak nepomáhalo, že se přesvědčoval, že ho Eta možná ani neviděla.

Když se vracel zpátky, potkal náčelníka. Stál tu s Achájcem Chrysem a Ametem, který jim dělal tlumočníka. Zubřík měl dojem, že se všichni dívají na něho, ba že o něm mluví.

„Přeješ si něco?“ zastavil se proto u náčelníka.

„Nic, nic,“ odpověděl náčelník a začal si rozpačitě třít bradu.

„Ptal se po tobě Potis,“ obrátil se na Zubříka Ametes

„Pozdravuj ho,“ odpověděl mu Zubřík. „Vyřiď mu, že ho navštívím zítra.“

A dlouho se pak divil, že si ho po tak dlouhé době pamatuje.

Druhý den zůstal Zubřík doma. Bylo to po dlouhé době poprvé, co nešel do hor hledat poklady.

Nebylo mu nikterak dobře. Byl neklidný, ustavičně se vracel k svému včerejšímu dobrodružství.

Vypravil se na pastviny, aby se podíval po své kravce v čarodějově stádě. Nemohl ji však rozeznat mezi ostatními kusy. Znovu měl smutný pocit, že o ni navždycky přišel.

Seděl pak celé dopoledne na zápraží své chatrče a k veliké radosti své matky dával do pořádku jejich zemědělské náčiní. Nasadil pevněji kamennou motyku na dubové topůrko, nabrousil sekyru z černého pazourku, která se dlouhým používáním už otupila, pak těžkým mlatem vyklepával ostří měděného srpu, který Sagard, jeho otec, získal výměnou od lidí ze severních kmenů, kde dobývali měď stejným způsobem jako Havrani cín.

„Buď zdráv, Zubříku!" ozval se za ním radostný hlas.

„Hledal jsem tě už ráno . . ."

Byl to kormidelník Potis. Objal Zubříka jako rodného bratra a začal hledat po kapsách svého širokého pláště.

„Podívej se, co jsem ti přinesl," řekl pak Zubříkovi a podával mu malou hračku.

Zubřík se na ni nechápavě díval. Potis mu vzal hračku z ruky, poklekl a postrčil ji po hliněné podlaze. Hračka se po kolečkách dokutálela až ke stěně chatrče.

„Vůz," smál se Potis. „Vyřezal jsem ho pro tebe, abys věděl, jak vypadá."

Zubřík se na vůz nemohl vynadívat. Hráli si s ním pak jako malé děti.

To byl tedy vůz . . . Potis mluvil pravdu. To znamená, že je doopravdy nejen vůz a koně, kterého do něho zapřahají, ale taky hradby kolem jeho rodiště . . .

Co to však je za podivnou zemi, z které Potis přichází . . .

„Čekal jsem tě už loni," řekl mu Zubřík. „Ale byl jsi prý nemocen."

„Podívej," řekl Potis a rozhrnul si košili na prsou. „Všichni čekali, že umřu. Ale bohové byli ke mně milostiví . . ."

Zubřík viděl, že se mu po levé straně hrudníku táhne dlouhá rudá jizva. A druhá na rameni.

„Kdo tě tak zřídil?" zeptal se překvapeně.

„Byl jsem ve válce . . . Druzí dopadli o moc hůř," odpověděl Potis. „Naši zemi přepadli Kréťané."

„Kdo?" ptal se Zubřík. S tím jménem se v životě nesetkal.

„Lidé krále Minoa . . ."

„Nikdy jsem o něm neslyšel," řekl Zubřík.

„Kde bys taky slyšel. Ale je to velmi mocný král."

„Odrazili jste ho, viď," podíval se Zubřík znovu na ohnivé jizvy na přítelově hrudi.

„Kdepak . . . Porazil nás snadněji, než se dalo čekat."

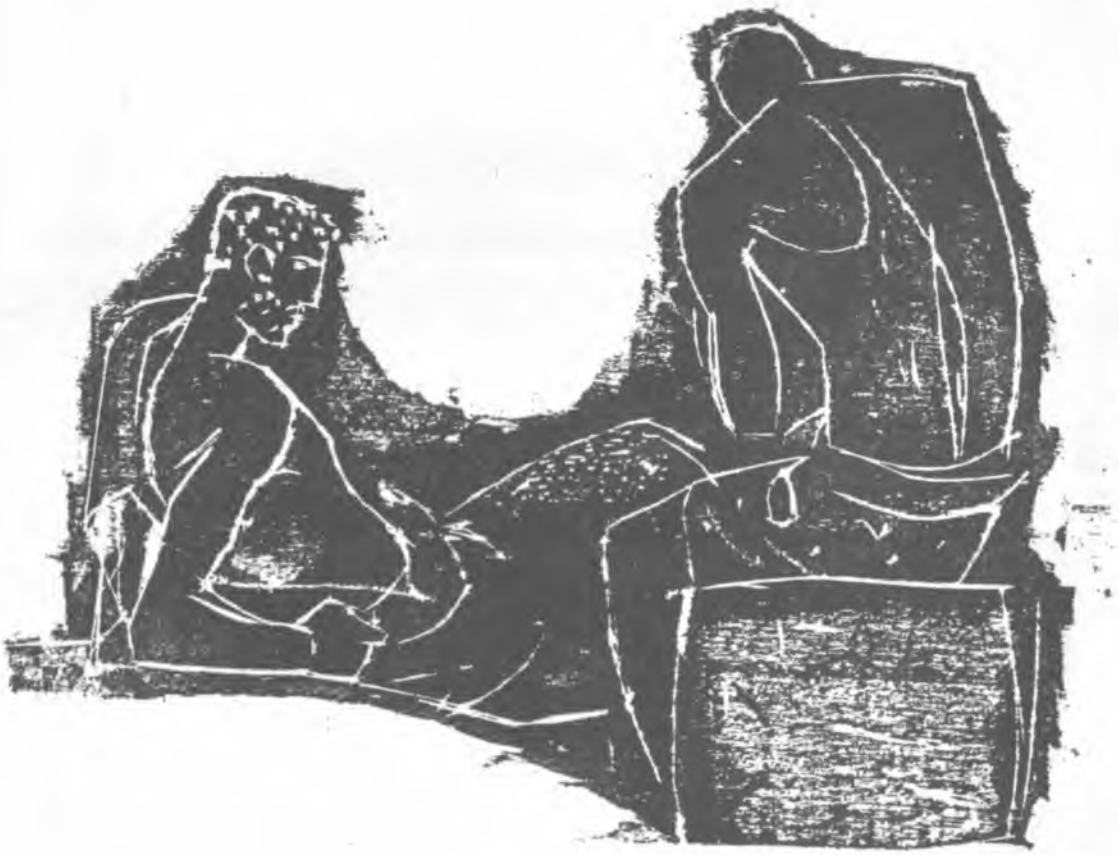
„Měl asi víc lidí . . ." snažil se Zubřík najít omluvu. Není dobře připomínat statečným mužům porážku.

„Ani ne . . ." přiznával Potis. „Měl lepší zbraně. A také nové válečné stroje . . ."

„Vládne nám tedy cizí král . . ." pokračoval, když Zubřík mlčel. „Naši si to ostatně zavinili sami. Aténský král zabil Minoovi syna. Za to se přece každý musí mstít . . ."

„Zabil mu syna? Ve válce?"

„Ne. Minoův syn porazil naše závodníky při hrách, které v našem městě každý rok pořádáme. Přicházejí na ně závodníci z mnoha měst a zemí. Náš král nemohl snést pomyšlení, že se našel lepší závodník, než je on sám . . ." trpělivě vysvětloval Potis.

„Proto ho zabil? Vždyť tím porušil posvátný zákon pohostinství!“

„Nu, teď máme krétské posádky u nás v Aténách, v Argu, Mykénách . . .“

Trvalo dlouho, než Potis Zubříkovi vysvětlil, že to všechno jsou města v jeho zemi. A trvalo ještě déle, než to Zubřík úplně pochopil. Potisův svět byl tak jiný a zvláštní, že se ho takřka bál.

Válka, rozepře, boje na život a na smrt, to Zubřík znal. I u nich jednotlivé kmeny spolu válčily. Kolikrát se stalo, že vítězný kmen svého protivníka úplně zničil. Ti, kdo nezahynuli v boji, museli prchnout do lesů a požádat jiný kmen o přijetí. Tam pak osnovali pomstu. Někdy však poražený kmen zanikl úplně.

„Ne, to se u nás stává málokdy . . .“ vysvětloval Potis.

„Proč by nás krétský král ničil nadobro? Pro něho je přece lepší, když mu poražený slouží . . . Když naši lidé pro něho zdarma pracují . . . Otroků nemá Kréta nikdy dost . . .“

Otroctví . . . To bylo strašné slovo.

I u nich žily kmeny, které zajímaly poražené a nutily je otročit. Ne nadlouho, protože je nakonec stejně pobili. Opravdového muže neuhlídáš. A člověk nikdy neví, kdy mu otrok vrazí nůž do zad a zmizí v lese.

„Pojď, půjdeme se podívat po zvěři,“ ozval se v Potisovi lovec. „Snad dopadnu líp než minule,“ zasmál se při vzpomínce na lov jelenů.

Chodili pak spolu po lese až do večera. Jelena však nepotkali, ani srnec jim nevběhl do cesty. Potisovi se podařilo ulovit jezevce, Zubřík zase skolil prakem dvě veverky. Byla to hubená kořist, ale Zubřík v lese zapomněl na všechny svoje starosti. Vrátily se však, jen co se vrátil do vesnice.

Na kraji lesa stahoval čarodějův pomocník Křivá tvář zabitou krávu. Dobytek se v táboře zabíjel jen v době hladu. Čaroděj však občas potřeboval pro svá kouzla hovězí žluč. Za krávu, kterou proto musel ze svého stáda utratit, platil mu vždycky celý kmen.

Míjeli Křivou tvář zpovzdáli, protože čarodějova sluhu nesměl při tomto obřadu nikdo rušit. Zubřík po setkání s ním stejně netoužil. Byl to člověk poznamenaný, a proto nerudný a nepříjemný.

Při pohledu na stahovanou krávu se Zubřík nemohl zbavit dojmu, že to je jeho kravka. Na jazyku ho přímo pálila otázka, co se asi stalo s pastýřem. Ale s tímto tajemstvím se čaroděj svému pomocníku jistě nesvěřil.

Druhý den zažil tábor velké překvapení. Hned zrána byla narychlo svolána rada mužů. Vesnicí se roznesla zpráva, že přišli poslové z kmene Vyder. Dorazili do vesnice krátce po svítání, zastavili se u náčelníka a pak si vyžádali, aby byla svolána rada.

Zubříkem to trhlo. Cítil, jak bledne. Přišli jistě kvůli mně, prolétlo mu hlavou. Proč jinak?

Popadl ho strach. V prvním okamžiku se chtěl zvednout a uprchnout do lesů. Utíkat několik dnů a nocí a pak požádat některý ze vzdálených kmenů, aby ho přijal.

To je tedy konec. Sedla na něho studená hrůza. To je tedy konec.... Odejít z domova, zříci se přátel, dát sbohem rodičům...

A co Eta? Půjde se mnou? Zřekne se rodičů?

Neudělá to, ne, nepůjde s tebou, odpověděl mu hlas kdesi hluboko v duši.

Pak se vzpamatoval.

Na útěk je vždycky času dost. Není zatím třeba prchat, vždyť ani přesně neví, proč poslové přišli. A náčelník i čaroděj mu slíbili, že pomohou. On chtěl přece dovést pastýře zpátky. Sami mu to rozmluvili. Přesto si připravil zbraně, pokrývku a to nejnutnější pro život v lesích. Křesadlo, sůl, kostěnou udici...

Hnalo ho to teď za Etou. Rád by se jí byl zeptal, půjde-li s ním.

Ale na to nebylo kdy. Osadou zazněl zvuk tuřího rohu a muži spěchali do kruhu před posvátný totem kmene, kde se scházívala kmenová rada.

Netrvalo dlouho a přišli poslové kmene Vyder. Doprovázeli je náčelník a čaroděj Havranů. Všichni se mračili a tvářili se nadmíru přísně. Na Zubříka padla opět tíseň.

Mužové si mlčky vyměnili obvyklé pozdravy. Hosté se uklonili nejdříve náčelníkovi, pak přítomným mužům a usedli se zkříženýma nohama do řady před posvátný totem kmene.

Náčelník Nome počkal, až se všichni uklidní, pak povstal, zvedl ruce nad hlavu a začal slavnostním hlasem:

„Slyšte, Havrani, s čím k nám přišli naši přátelé, stateční lovci kmene Vyder! Ať promluví Bílý sokol!“

Bílý sokol, statný náčelník Vyder, povstal, zkřížil ruce na prsou a znovu se shromáždění hluboce uklonil.

„Přicházím vás požádat o velkou službu, bratři z kmene Havranů,“ začal náčelník. „A prosím vás předem, abyste mou prosbu neodmítli!“

To je podivný začátek, podívali se na sebe všichni přítomní. Sám Bílý sokol, náčelník mocného kmene, přichází požádat o službu lovce, kteří se mu nemohli rovnat ani rodem, ani postavením.

„Ztratila se mi dcera, pýcha a radost mého rodu!“ pokračoval náčelník a hlas se mu zlomil.

V shromáždění to zašumělo údivem.

„Vyšla si do lesa na jahody a už se nevrátila. Čekali jsme na ni do rána, pak jsme vyslali lovce, ale oni nám ji nepřivedli. Sledovali stopy až do vašich hvozdů . . .

Má dcera se měla stát kněžkou Velké bohyně, která vládne vám i nám. Všichni se teď strachujeme o její osud . . .

Kmen Vyder nás posílá, abychom vás poprosili o pomoc. Pojďte ji hledat s námi. Znáte svoje lesy líp než my a bude pro vás snadnější najít mou ubohou dceru . . .“

Uf, oddechl si Zubřík a otřel si pot z čela. Ulevilo se mu. Po zmizelém pastýři tedy nepátrají a bůhví kdy na to dojde. Měl si to vlastně uvědomit hned. K vůli obyčejnému lovci by Vydry nevysílaly poselství vedené samotným Bílým sokolem . . .

„Bílý sokole, bratře a příteli,“ slyšel teď Zubřík úlisný hlas náčelníkův. „Cítíme s tebou i s tvým lidem. Věřím, že ti nikdo neodmítne pomoc . . .“

„Všichni lovci, a hlavně stopaři,“ obrátil se pak náčelník Nome na přítomné muže, „vydají se hned po stopě tvé ztracené dcery.“

Táborem zazněly trubky a rohy. Celý kmen se sešel na prostranství před náčelníkovou chýší. Nome vypověděl všem, oč je požádal kmen Vyder.

Krátce nato se lovci rozešli do všech stran pátrat po zmizelé.

V noci se však spustil déšť a voda smyla všechny stopy.

Zubřík a Potis se přidali k pátračům. Marně se však namáhali. Večer se vrátili domů sami, uchození a unavení. Ani ostatní Havrani neměli štěstí. Dívka se nenašla.

Bílý sokol byl zoufalý. Měl to jediné dítě. Pobyt za noci byl nebezpečný pro muže, natož pro ženu. Na temných místech se po západu slunka rojili diví mužové a rusalky, v bažinách se prohánělí světlonoši.

Přesto se rozhodli, že druhý den budou hledat nanovo.

Tu noc nemohl Zubřík usnout. Myslel na posly kmene Vyder, na statného a zoufalého Bílého sokola, na nekonečné hledání v lese a žal Vyder, když se dívka nenašla.

Potom ho znovu přepadl strach jako noční můra. Co se stane, až začnou Vydry hledat pastýře?

Marně se pokoušel usnout. Skulinou ve střeše pronikal do chýše stříbrný měsíc, v korunách jedlí ševelil vítr, někde u Jelení skály zahoukal výr.

Zubřík nakonec vstal z lože a vydal se do achájského tábora. Doufal, že někdo z jeho přátel bude ještě vzhůru a že si povídáním zkrátí čas.

Všechno však už spalo. Jen v náčelníkově chatrči se ještě svítilo. Zubřík nahlédl skulinou u dveří dovnitř.

Náčelník s čarodějem už zase popíjeli kvas a utvrzovali tak přátelství, kterého mezi nimi předtím nebylo.

Zubřík zaklepal nesměle na dveře.

„Co chceš?!“ trhl sebou náčelník, když mladý lovec vstoupil.

„Nemohu usnout, trápí mě černé myšlenky,“ začal Zubřík omluvně. „Chtěl bych vědět, jestli se Vydry neptaly na krávu a na pastýře?“

„Ne, neptaly se,“ odpověděl mu náčelník neochotně.

„Nemohl bys mi říci, co jste udělali s pastýřem?“ zeptal se Zubřík nesměle.

„Starosti o pastýře ponech nám,“ ozval se ze svého kouta čaroděj. „Nic zlého se mu nestane. A tobě také nehrozí žádné nebezpečí.“

Zubřík si spokojeně oddechl. Všechny chmury byly najednou zažehnány. Byl by oběma nejraději poděkoval, ale styděl se.

Sotva však ulehl na lože, ozval se před vchodem domu náčelníkův hlas.

„Přeješ si něco, náčelníku?“ zeptal se ho Zubřík, pořád ještě pln hluboké vděčnosti.

„Mluvili jsme s čarodějem o tobě a celé té nešťastné příhodě,“ opatrně začal náčelník. „Napadlo nám, že by snad bylo přece jen lepší, kdyby ses mohl na několik dnů vytratit z vesnice . . .“

„Odejít z vesnice?“ zeptal se Zubřík udiveně. „Ale kam . . .“

„Snad bych ti poradil, chlapče,“ přátelsky začal náčelník a vzal ho důvěrně kolem ramen. „Achájec Chrysos si vyžádal dva tři zdatné veslaře z naší vesnice. Popluje dál proti proudu Labe a silné paže se mu hodí . . .“

„Nebude to ostatně zadarmo . . .“ pospíšil si náčelník, když zpozoroval, že mladý lovec není jeho nabídkou zvlášť nadšen.

Zubříkovi se náčelníkův návrh opravdu moc nezamlouval. Ode-

jít na bůhvíkolik dnů z domova, probíjet se pak zpátky sám cizím, nepřátelským územím, ne, to nebylo tak prosté . . . Náčelník by to přece měl vědět . . .

„Nepůjdeš sám," znovu naléhal náčelník.

„Vracet se neznámou krajinou . . ." namítal Zubřík.

„Vezmete si s sebou lehkou loďku z březové kůry. Po zemi se vracet nebudete. Jakmile dopravíte achájské lodě k ústí Jižní řeky, pustíte se zpátky po vodě . . ."

To je jiná, přiznal si Zubřík. Cesta loďkou po proudu je stejně zábava . . .

„Nachytáte si ryb . . ." poznamenal náčelník.

„Chci, chlapče, jen tvé dobro . . ."

Ano, domnívají-li se náčelník a čaroděj, že by bylo lepší nebýt teď moc lidem na očích, mají proto jistě pádné důvody.

„O své cestě samozřejmě pomlčíš . . . Ať lidé raději nevědí, kde jsi. Musím chránit nejen tebe, ale i sebe. Jsme už napůl jedna rodina . . ."

Bylo to poprvé, co náčelník Zubříkovi naznačil, že ho považuje za budoucího zetě. To stačilo, aby Zubřík souhlasil se vším, co mu náčelník navrhne.

„Kdo z naší vesnice se mnou půjde?" zeptal se nakonec.

„Posíláme s tebou Grumiho, čarodějova syna . . ." odpověděl náčelník.

Grumi, syn čarodějův . . . To nebyla moc příjemná zpráva. Zubřík se už chtěl zeptat, zda by se nenašel nikdo jiný, ale nechtěl vzbudit náčelníkovu nelibost.

„Kdy vyrazíme?"

„Chystej si věci," odpověděl mu náčelník. „Zítra před svítáním."

Už zítra . . . To bylo podivné.

Zubřík měl sto chutí se zeptat, proč odjede Achájec tak brzy. Musel se rozhodnout v poslední chvíli. Jinak by to přece už věděl Potis, jeho věrný přítel . . .

Ale prostému lovci nepřísluší klást náčelníkovi nemístné otázky. Proto raději mlčel.

Vyšli z domu za svítání. Les voněl ránem, nad vrcholky stromů svítil zelený proužek oblohy. V korunách se začali ozývat první ptáci.

Vesnice ještě tvrdě spala. Chatrče, v nichž bydleli lidé z Achájcova průvodu, byly otevřeny dokořán a zely prázdnotou.

„Kdy odjeli?“ zeptal se Zubřík Grumiho. Mrzelo ho, že se s ním Potis nepřišel rozloučit. Pak si uvědomil, že jeho přítel byl Chrysovým odjezdem pravděpodobně zaskočen stejně jako Zubřík sám.

„Achájci odešli už v noci,“ poznamenal Grumi a zívl. Nevěděl však, proč výprava odešla z vesnice tak neočekávaně. Čarodějův syn se choval k Zubříkovi přátelsky a laskavě. V jeho hlase nebylo obvyklé pýchy ani povýšenosti. Zubříka to zprvu překvapilo. Potom si však řekl, že si Grumi už konečně uvědomil, jak je marné ucházet se o Etu. Přijal svou porážku chlapsky a dokázal tím, že je opravdový muž.

Bavili se, jako by mezi nimi nebylo nikdy ani stínu nedorozumění nebo jako by všechny spory byly už dávno zapomenuty.

Ve vysokém lese bylo ještě šero, a cesta jim proto ubíhala pomalu. Navíc museli dávat pozor na cestu. Půda byla po posledních deštích rozmoklá. Klouzali po blátě.

Pak vyšlo slunce a na vrcholcích jedlí zajiskřila rosa. Ve větvích zaskřehotala sojka, přes cestu se vyděšeně přehoupla srna. Bylo to krásné ráno.

Oba chlapci se rozpovídali. Zubřík se Grumimu zmínil o hračce, kterou mu přinesl Potis, a vypravoval mu všechno, co se o achájské zemi dozvěděl.

Grumi se mu zase na oplátku svěřil, že objevil na půl dne cesty od jejich vesnice dutý strom a v něm úl divokých včel. Jakmile se vrátí od Jižní řeky, půjde ho vybrat. Zubřík může jít s ním. Ano, bylo to příjemné, pěkné ráno. Zubřík byl velmi šťasten.

Slunce jim svítilo šikmo do stromů podél cesty, les voněl pryskyřicí, na bodláku visely pavučiny s kapičkami deště. Pak zahlédli průrvou v úvoze hladinu Labe. Svítilo chladně a stříbrně. Na řece u žlutého přístaviště houpalo se pět dlouhých achájských lodí. Kolem nich pobíhali lidé. Vypadali z dálky jako mravenci.

Netrvalo dlouho a chlapci došli k přístavišti.

„Jsem Zubřík, syn pastýře Sagarda,“ hlásil se Zubřík u Ameta, velitele stráží. „Posílá mě náčelník, mám pomoci vašim veslařům.“

„Ano, čekal jsem tě . . . Náčelník mi o tobě říkal.“

„Byl bych rád na jedné lodi s Potisem,“ uklouzlo Zubříkovi. Jeho přání bylo pochopitelné. Cesta potrvá několik dnů a Potis se domluvil jeho řečí. A byl to přítel.

„To ti mohu slíbit,“ přátelsky se na něho usmál Ametes.

„Co dostanu za práci?“ neodpustil si Zubřík důležitou otázku.

Nedostalo se mu však odpovědi. Ametes se najednou rozkřikl cizí řečí na lidi u velitelské lodi a pak se tam rozběhl sám.

Vtom si už i Zubřík všiml shonu u lodi, ke které Ametes utíkal. Na zemi se tam svíjel Grumi a křičel bolestí.

„Co se ti stalo, Grumi?“ přiskočil k němu Zubřík, ale čarodějův syn neodpovídal.

Ametes se bezradně díval na nemocného a na ostatní lidi kolem a ptal se už pokolikáté, co se vlastně děje.

„Mám velké bolesti,“ odpověděl mu přiškrceným hlasem Grumi. „Tady,“ ukazoval na břicho a naříkal dále.

Vtom začal něco velitel Chrysos volat na svoje lidi. Rozkládal rukama a ukazoval na čluny. Zubřík mu nerozuměl, ale podle chování veslařů poznal, že je svolává na lodě.

„Nasedat!“ křikl na Zubříka Potis. „Pospěš si, jedeme!“

„Co uděláme s Grumim?“ volal na něho Zubřík.

„Co uděláme s Grumim?“ zeptal se znovu Ameta, který stál opodál. „Je přece nemocný!“

„Pro nemocné nemáme na lodích místo,“ odbyl ho velitel stráží. „Ať se vrátí domů!“

Grumi ještě stále naříkal. Nad ním se skláněli lidé z kmene Havranů, kteří nesli z vesnice náklad cínu a kožešin. Byli vystrašeni a mluvili jeden přes druhého.

„Nasedat!“ znovu volal Potis.

Zubřík měl už už na jazyku, že Grumiho neopustí, že ho doprovodí domů. Potom si však uvědomil, že tu není proto, aby doprovázel Grumiho, že se má na několik dnů ztratit z tábora. Bylo to přání samotného náčelníka. Prostý lovec ani nemůže pochopit, proč si to náčelník přeje.

„Uzdrav se brzy,“ vzkřikl proto na Grumiho a požádal muže kolem, aby se o čarodějova syna postarali.

Potis a Ametes mezitím srovnávali kopím řady veslařů a odháněli zvědavce, kteří jim stáli v cestě. Zmatek ustoupil pořádku. Veslaři nasedli do lodí, ozbrojenci zaujali svá místa, Ametes ještě jednou obešel všechna plavidla.

Zubřík se posadil na záď člunu vedle svého přítele Potise. Lodníci odvázali lodě a odrazili se dlouhými bidly od břehů. Čluny vypluly.

Cesta byla úmorná. Celý den veslovali pod nebem bez mráčku. Po chladném ránu se oteplilo, k poledním u se vzduch přímo rozžhavil. Ani vánek nepohnul korunami stromů podél řeky. Slunce pálilo veslařům nemilosrdně do zad.

Čas se vlekl nekonečně pomalu. Kolem řeky se střídaly skály a lesy, stráně a bažiny. Oči, které zpočátku vnímaly každou změnu krajiny, brzy se v horku unavily.

Ponořit vesla do vody, zatáhnout, vynořit . . . Ponořit, zatáhnout, vynořit . . . Tak to šlo donekonečna.

Když byly stíny na lodi nejkratší, přirazili ke břehu, ale na břeh vystoupit nesměli. Potis rozdal jídlo. Pojedli placek z hrubě semleté mouky a zapili je vodou. Pak veslovali dále.

Pozdě odpoledne Zubříka museli vystřídat. Nebyl unavenější než druzí, vždyť měl odjakživa velikou sílu, posadili ho však k novému veslu, jen zhruba přitesanému z kmene jedle. Měl dlaně plné puchýřů.

Byl teď Achájcům málo platný. Rozhodoval se, zda by nebylo lepší vrátit se domů. Měl však na paměti náčelníkův příkaz, aby na několik dnů zmizel z vesnice. Prohlašoval proto hlasitě, že se mu rány do zítřka zacelí a že zase bude moci veslovat.

Potis ho vzal k sobě na záď. Zubřík i tady znovu a znovu opakoval, jak je nerad, že musí odpočívat.

„Nemusíme příliš spěchat," utěšoval ho Potis. „Když se důkladně opřeme do vesel, nebudou nám stačit ostatní lodě. Vidíš přece, že vezou těžký náklad."

Ano, všechny lodě měly hluboký ponor. Byly naloženy bronzem. Kupci ho vyměňovali za zboží ve vesnicích, kterými projížděli.

„To je bohatství, to je bohatství . . ." závistivě vzdychl Zubřík.

Měl teď ještě větší starosti, jak získat majetek, kterým by vykoupil svou nevěstu.

Potis jen mlčky pokyvoval hlavou a začal mu pruhem plátna ovazovat puchýře na dlaních.

„Kdybych tak našel v našich horách bronz . . ." pokračoval Zubřík ve své samomluvě a pořád myslel na své zoufale prázdné ruce.

„Našel? A zrovna v horách?" divil se Potis.

„Kde jinde?" namítl mu Zubřík.

Potis mu zřejmě nerozuměl.

„Kde ho tedy dolujete?" ptal se Zubřík neodbytně dále.

„Bronz?" svitlo Potisovi konečně. „Ten se přece nedoluje, ten se vyrábí!" dal se do smíchu.

Teď zase nechápal Zubřík.

„Vždyť to je kov," namítl pochybovačně.

„Můžeš mi věřit," ujišťoval ho Potis. „Dovážíme sami bronz z Kréty . . . Vyměňujeme ho za cín, který sháníme po všech zemích světa! Ale jak se vyrábí, to je krétské tajemství . . ."

Bronz se tedy nenachází v zemi jako třebas cín . . . Bronz si lidé vyrábějí sami . . .

„Byl jsi někdy na Krétě?" zeptal se konečně Potise.

„Nebyl. Ale můj bratr tam dojíždí velmi často. Je námořníkem a vozí tam zboží . . ."

„Kréta je tedy na řece?"

„Kdepak na řece. Je to ostrov v moři," smál se Potis. „Bratr mi o něm mnohokrát vypravoval. Na pobřeží je úrodná rovina, uvnitř ostrova převysoké hory. A velkých měst tam mají víc než potkáme vesnic na své cestě k vám . . ."

Zubřík mlčel. V duchu si představoval hornatý ostrov obklopený nesmírnými vodami, ale moc se mu to nedařilo.

„V Knossu, největším krétském městě, žije král Minos ve svém paláci . . ." pokračoval Potis.

„V paláci?" zmateně opakoval po něm Zubřík, kterému z těch nových slov šla hlava kolem. „Co je to?"

„Palác . . ." začal Potis. „Veliký dům. Nádherný, obrovský. Paláce si u nás stavějí králové a mocní náčelníci.

Minoův palác nemá na světě rovna. Bratr říká, že tam je tolik chodeb a místností, že v něm cizí člověk musí zabloudit. Místnosti nad zemí, místnosti pod zemí . . . A v nejhlubší žije strašný Minotaurus . . ."

„Mino . . . Minotau . . . Jak jsi to řekl?"

Potis se na něho podíval a vyprávěl dál, trpělivě, jako by mluvil s dítětem.

„Ano, Minotaurus . . . U nás by ti o něm kdekdo pověděl. Je to obluda. Napůl člověk, napůl býk. Kněží mu předhazují živé lidi jako oběti."

„Cože?!" zamrazilo Zubříka v zádech.

Potis se však tvářil jakoby nic. Zavazoval Zubříkovi na zápěstí uzel a chlapcův údiv ho zřejmě nevyvedl z míry.

Obluda požírající lidi . . . Kolem Zubříkovy vesnice se v noci potloukali vlkodlaci. Ti také požírali lidi. Slyšel o tom mnohokrát od čaroděje.

Krétská obluda však musí být mnohem strašnější. Zamane si bydlet přímo mezi lidmi a vybírat si z nich oběti . . .

Zubřík by se byl vyptával dále, ale z velitelské lodi zazněl hlas rohu, bylo to znamení, že se tu rozbije tábor. Čluny zabočily ke břehu.

Zvolili dobré místo. Březový háj a před ním loučka, kterou pro-

tékal potok. Lodníci se těšili na maso, upečené na ohni. A pak honem na kutě, zítra je čeká perný den.

Zubřík však doufal, že si Potis pro něho najde před spaním trochu času. Pobudou spolu už jen dnes a chvilku zítra. Pak jejich společná cesta končí. Kdoví kdy se zase uvidí.

A Zubřík se chtěl ještě tolik dozvědět. O světě, který nikdy neuvidí . . .

Kréta, bronz, palác v hlavním městě . . . Ale hlavně ta nenasytná obluda.

Z lodí se vynášely houně, bylo třeba nasbírat klestí a rozdělat oheň. Zubřík pracoval ze všech sil. Věřil, že si ho Ametes všimne a že ho pak podle toho odmění.

Když byli hotovi s prací, Zubřík usedl k ohni a večeřel s mužstvem. Byl právě v nejlepším, když k sobě Achájec Chrysos zavolal Potise.

Potis běžel k veliteli, ale vzápětí se vrátil k ohni. Nabral do misky prosné kaše a s nádobou v ruce odcházel k poslední lodi. Stála u ní pořád ještě stráž, ačkoliv jim odnikud nehrozilo nebezpečí.

Zubřík nechtěl zůstat u ohně sám. Zvedl se a šel za přítelem. Potis byl mezitím už na lodi. Stál tu stan z větví a kůže, před vchodem stál další ozbrojenec.

Potis prohodil několik slov se stráží a ukázal misku. Ozbrojenec sklonil kopí a odhrnul rohož u vchodu. Potis se obrátil k Zubříkovi. Mladý lovec viděl v Achájcově tváři stín nelibosti, který si v tu chvíli nedovedl vysvětlit.

Než pochopil, naskytl se mu nečekaný obraz.

Na zemi ve stanu ležel, svázán do kozelce, mladý muž. Snědý, černovlasý, se zakrváceným obvazem kolem čela. Byl do půl těla nahý, kolem beder měl kožený pás.

Nejvýraznější na něm byly oči. Hluboké, jakoby zapadlé, s temným ohněm pod víčky. Z těch očí čišela strašná nenávist.

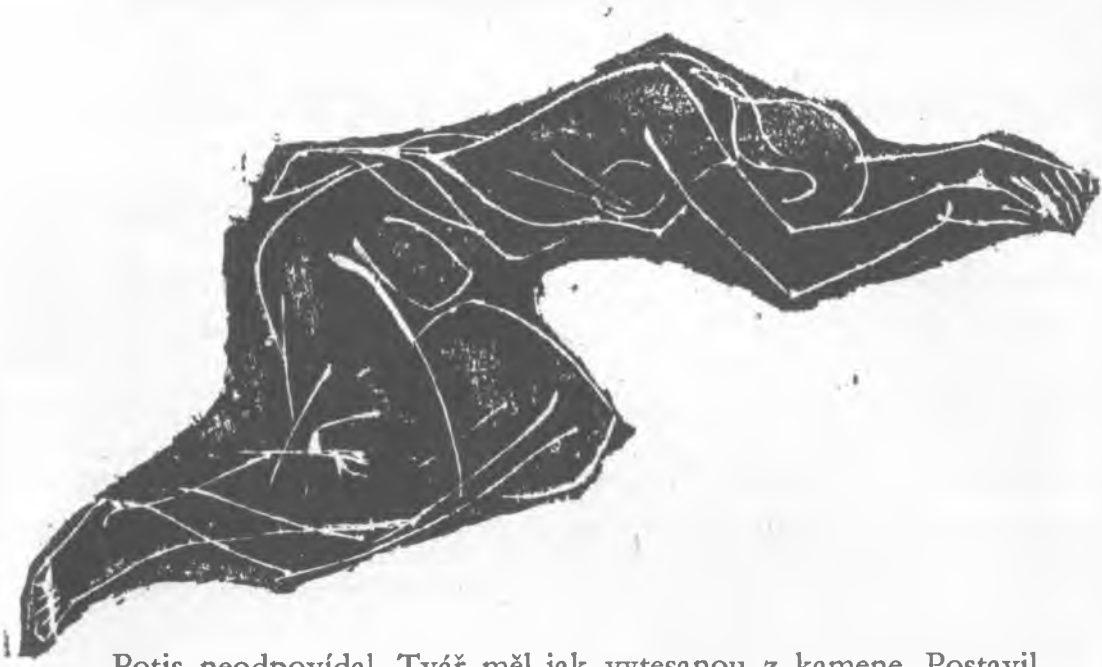
Tu tvář znám . . . Tu tvář odněkud znám, prolétlo Zubříkovi hlavou. A najednou věděl, kdo to tady leží!

Pastýř, chlapec z kmene Vyder, kterému předevčírem odvedl z pastvin jeho krávu. Co tu však dělá . . .?

Už se chtěl zeptat Potise, když se vedle pastýře pohnula další postava. Světlo zapadajícího slunce osvítilo dívčí hlavu s korunou plavých vlasů. Modré oči se vyděšeně dívaly na příchozí.

Pak si Zubřík všiml vytetovaného trojúhelníčku na dívčině čele. Patřila tedy také ke kmeni Vyder jako mladý pastýř.

„Co to má znamenat . . .?“ obrátil se Zubřík na Potise. „Kdo sem přivedl ty lidi?“

Potis neodpovídal. Tvář měl jak vytesanou z kamene. Postavil misku s prosnou kaší vedle zajatců a chystal se jít.

Dívka se dala do pláče. A vtom Zubřík pochopil.

Ať jsem mrtev, není-li to dcera Bílého sokola, řekl si ustrašeně. Dívka, pro kterou přišel Bílý sokol do jejich vesnice prosit o pomoc!

„Jak . . . Co . . . Snad mi vysvětlíš . . .“ zeptal se Zubřík znovu svého přítele.

Potis dělal, že neslyší, poklekl a uvolnil oběma zajatcům pouta. Pak mezi ně položil misku s jídlem.

„Co se to tu děje?“ vyhrkl Zubřík, když se nedočkal odpovědi.

Oba zajatci napjatě hleděli na Zubříka. Domnívali se bláhově, že by jim snad mohl pomoci.

„Proč se ptáš mne?“ obořil se Potis na Zubříka. „Zeptej se Chrysa. . . Tomu patří loď a všechno, co na ní je . . .“

„Loď ano,“ odpověděl Zubřík zděšeně. „Ale ne tihle dva. Jsou to lidé kmene Vyder a Vydry jsou svobodný kmen . . .“

„Pomoz nám, prosím tě . . .“ rozplakala se znovu dívka.

Vtom se u vchodu objevila stráž s kopím v ruce.

„Pojď!“ houkl Potis na Zubříka a vytáhl ho ze stanu.

„Pověz mi, Potisi, co to má znamenat!“ naléhal Zubřík, když byli opět na břehu.

„Nevím,“ řekl Potis nevrle. „Když jsme se vrátili v noci z vaší

vesnice, byli oba už na lodi. Nepovím ti, kdo je sem dopravil. Chrysos je asi koupil, jinak si to nedovedu vysvětlit."

„Jak je mohl koupit? U nás se přece lidé neprodávají!" zastavil se Zubřík zděšeně.

Potis jen pokrčil rameny. Nechtělo se mu zřejmě do dalšího hovoru.

„Co se s nimi stane?!" nedal se Zubřík odbýt.

„Copak vím . . ." vyjel si na něho Potis netrpělivě. „Pojedou s námi . . . Kam, to snad ví jen Chrysos . . . Má doma tolik otroků . . ."

Stanou se z nich tedy otroci, zamrazilo Zubříka v zádech . . .

Jak se ale dostali na loď? Zajatci se přece odjakživa buď zabíjeli, nebo vyměňovali za výkupné . . . A jak se sem dostala dívka?

Když došli do tábořiště, muži právě vstávali od ohňů a chystali se na lože. Nasekali větví a nadělali z nich stříšky. Vlezli si pod ně, zabalili se do kožešin nebo do ovčích houní a hlavu si zamotali do plátěných šátků. Chránili se tak před komáry, kterých bylo v blízkých bažinách plno.

Potis odběhl za prací, Zubřík zůstal sám. Měl v duši veliký zmatek. Co teď podniknout?!

Pastýře sem odklidili náčelník a čaroděj, o tom nebylo pochyb. Odstranili tak nebezpečí, které hrozilo celému kmeni, a především tobě, Zubříku.

Pastýř bude otrokem, já zůstanu naživu, říkal si. Neměl z toho žádnou radost. Přivedl pastýře do neštěstí.

Ale co pastýř . . . odháněl tuto myšlenku. Zítra mi skončí služba, zítra budu pryč. Vrátím se k Etě a na všechno zapomenu, přesvědčoval se donekonečna, ale nic to nepomáhalo.

V životě nebylo Zubříkovi tak zle.

Kolikpak dostali náčelník a čaroděj za pastýře? Darebáci, vydělávají na cizím neštěstí . . . V Zubříkovi se zvedla nenávist.

Jak se sem dostala dcera Bílého sokola? Ta přece kmen Havranů neohrožovala . . .

Jestli zabloudila a někdo z Havranů ji našel, měl ji vrátit rodičům. Kmen by byl získal vděčnost svých sousedů a upevnil by znovu přátelství, které mělo v poslední době stále víc trhlin.

Nome, náčelník Havranů, se zřejmě zmocnil mladé dívky a vydal ji Chrysovi. Dostal za ni jistě pořádně zaplaceno. Potis to ostatně dosvědčil.

Nikdo z Havranů nemá tušení, co se stalo. Prozradí-li se však náčelníkův zločin, bude pykat celý kmen . . .

Ale kdo by se o únosu mohl dovědět? Chrysos svoje zboží odveze a nikomu se nepochlubí.

A já budu také mlčet, zahanbeně si přiznal Zubřík. Jinak vyjde najevo i moje vina. A to by byl konec.

Všechno bylo strašné. Strašné . . .

Nemohl však nad tím jen tak mávnout rukou. Pocit spoluviny byl stále tíživější.

Musím se dovědět, jak se to všechno stalo . . . Musím to vědět. Pudilo ho to zpátky k lodi, kde oba zajatci leželi.

Nakonec dostal nápad. Zvedl ze země džbán, naplnil ho čerstvou vodou a nesl ho ke člunům.

U lodí ho zastavil strážce, kterého už znal. Zubřík ukázal džbán a potom pokynul k lodi se zajatci.

Strážce kývl hlavou a vpustil ho na loď. Zubřík vstoupil do stanu.

„Jsem Zubřík z kmene Havranů, váš přítel," řekl do tmy. „Nesu vám vodu."

„Bůh Kolbis, vládce tmy, ať zatratí všechny Havrany," ozvalo se ze země. „Ať vaše stáda postihne mor, ať pomrou všechny vaše děti, ať vaše ženy přestanou rodit, ať muži ztratí zrak . . ."

„Zadrž, Jokasi," zarazil ho dívčí hlas. „Ať tvoje kletba nepostihne nevinného. Tento lovec je také z kmene Havranů . . ."

„Nevěř mu, Jitřenko," nenávistně se ozvalo ze tmy. „Jsou všichni stejní . . ."

Vtom se rozhrnula rohož u vchodu a vešel strážce. Okřikl pastýře, Zubříka chytl za paži a smýkl jím, až se voda ze džbánu rozlila.

Pak ukázal kopím ke břehu. Tomuto pohybu rozuměl Zubřík i beze slov. Nezbylo než se vrátit do tábora.

Pastýřova kletba pálila jako oheň. Zubřík na ni musel myslet bez ustání.

Bůh Kolbis, vládce podsvětí a tmy . . . Strašnějšího mstitele si pastýř ani nemohl vybrat. Kolbis, bůh s vlčí tváří . . .

Lidé ho milovali, ale zároveň se ho báli. Rok co rok pořádali v měsíci bobrů díkůvzdání na jeho počest. Vždyť přinesl lidem oheň, který vzal své matce z domácího krbu. Donesl ho dívce Klé, sličné pozemšťance, kterou miloval.

Tehdy nastal na zemi nový věk, věk ohně . . . Kolikrát o tom Zubřík slyšel vypravovat za dlouhých zimních večerů . . .

Při krádeži překvapila Kolbise jeho božská matka, Velká bohyně. Pokoušel se jí ze strachu před trestem zabít. Matka ho za to proměnila ve vlka a odsoudila do tmy do podsvětí.

Proto se ho lidé báli. Jméno vlčího boha nesměl nikdo vyslovit. Přinášelo smrt a zkázu. Užít ho směl jen člověk, který se cizí vinou dostal do neštěstí a chtěl potrestat viníka . . .

Zubříkovi se ve tmě rozjektaly zuby strachem. Před chýší ševelily stromy, v trávě harašily myši, les kvílel . . .

Včera by byl nad těmi zvuky jenom mávl rukou. Kdo mu však zaručí, že dnes tu neobchází Kolbis, bůh tmy?

Zubřík se bál. Pak se za jeho hlavou ozvaly něčí kroky.

Chtěl vyskočit a prchnout. Hrůza mu však svázala nohy. Nebyl s to se pohnout. Kroky dozněly někde v křoví za jeho hlavou.

Zubřík si ulehčeně oddechl. Nebyl to tedy vlčí bůh . . . Stejně by mu neunikl. Kam by mu mohl utéci? Kolbis je jako vítr. Je všude. Na zemi, v oblacích, v temnu jeskyně. Dostihne provinilce všude.

Zubřík přitáhl kolena k bradě a zavřel oči. Usnul však teprve k ránu. Zdály se mu strašné sny. Zápasil s medvědem a ten mu tlapou drásal hruď. Zubřík sténal bolestí. Vtom medvěd změnil podobu. Zubřík hleděl do vlčí tváře Kolbisovy. Probudil se zbrocen potem.

Rozednívalo se. Až na stráže u lodí dosud všechno spalo. Zubřík už neusnul. Stále ještě se bál, ale teď už měl naději, že dožije nového dne. Kolbis ráno odejde. Vrátí se teprve s novou nocí.

Tady přece nezůstanu, tady nezůstanu, sténal v duchu Zubřík. Pryč od Jokase, pryč od jeho kleteb! Pryč od té hrůzy, která by ho mohla připravit o rozum!

Pak ho rozbolely ruce. Zubřík se podíval na svoje rozbité dlaně a oddechl si úlevou.

S takovými dlaněmi není možno veslovat, to uzná i Ametes. Zubřík se s ním rozloučí a půjde domů. Jen dál od Jokase a jeho nadávek. Dál od Kolbise, kterého mladý pastýř volá na pomoc . . .

Ráno se hlásil u Ameta.

„Odcházím," řekl a ukázal mu svoje rozbolavělé dlaně. „Nebyl bych ti tady stejně nic platný."

Ametes si pozorně prohlížel jeho ruce. Pak zvedl ke rtům píšťalku ze srnčího parohu a krátce hvízdl. Od lodí se sem přihnalo několik ozbrojenců.

„Kam chceš jít?" klidně se zeptal Ametes Zubříka.

„Domů," řekl Zubřík.

Ametes řekl něco stručně stráži. Muž hodil Zubříkovi kolem boků provaz.

„Co . . . Co to má znamenat?!" vzkřikl Zubřík.

Ametes neodpověděl. K mladému lovci přiskočil další ozbrojenec a uchopil ho za ruce.

Tu si Zubřík uvědomil, že je zle. Trhl sebou a odstrčil jednoho ze svých strážců, až upadl. Pak si strhl provaz s beder a dal se na útěk.

Daleko se nedostal. Od lodí sem už běželi další lidé. Někdo mu nastavil nohu a Zubřík upadl. Jako smečka hladových vlků se na něj vrhli strážci a svázali ho tak pevně, že se nemohl hnout.

„Jsem přece svobodný muž!" ječel Zubřík, vyděšený na nejvyšší míru. „Jsem svobodný . . ."

„Mýlíš se, lovče," odpověděl mu Ametes naoko klidně. „Patříš našemu veliteli jako tam ti dva v loďce," mávl rukou ke člunu, kde ležel spoutaný Jokas a ta dívka.

„Jsem svobodný muž!" opakoval Zubřík a zoufale se rozhlížel kolem sebe.

„Přivedl tě sem syn vašeho čaroděje, nebo ne?" ptal se ho Ametes pořád klidně.

„Přivedl," přisvědčil Zubřík. „Ale co má čarodějův syn se mnou společného?"

„Čaroděj mi řekl, že tě sem pošle a že budeš patřit nám . . ."

„To je lež!" vykřikl Zubřík. Znovu se mu podařilo uvolnit jednu paži z pout.

„To je vzpoura, otroku!" vzkřikl Ametes. „Zaplatili jsme za tebe jako za ty dva!"

Kývl na jednoho strážce. Muž si odepnul od pasu těžký bič. Někdo kopl Zubříka do boků. Další rána mu rozrazila ret.

„Odeberte mu zbraň!" zavelel Ametes.

K Zubříkovi se sehnul Potis a odepnul mu od pasu bronzovou dýku, dar náčelníka Nomeho.

„Já s tím nemám nic společného, Zubříku, věř mi!" vzrušeně zašeptal Potis.

Zubřík si zoufal. Ztratil svobodu, ztratil svou zbraň . . .

Den, kdy Achájci hodili spoutaného Zubříka k oběma zajatcům do stanu na velitelské lodi, byl nejhorší v jeho životě.

Jokas i Jitřenka se divili. Už jim nemusel dokazovat, že není jejich nepřítelem.

„Jsem otrok jako ty," řekl Zubřík Jokasovi, když se trochu vzpamatoval.

„Kdo je u tebe otrok, ty . . .?" obořil se na něho pastýř, který ještě stále nechápal, jaký osud ho v budoucnu čeká.

Zato děvče, které leželo vedle něho, se dalo do srdcervoucího pláče, až se za nimi přišel podívat jeden ze strážců, kteří hlídkovali u vchodu do stanu.

Netrvalo dlouho a lodě vypluly.

Vyšlo slunce a zanedlouho nemilosrdně pálilo do střechy jejich stanu. Vzduch se rozžhavil a zajatci sotva dýchali. Navíc je trápila velká žízeň.

Neočekávaně se rozpršelo. Vzduch se ochladil a Zubříkovi i jeho druhům se ulevilo. Začali si dokonce vyprávět o svých osudech. Mluvili tiše, aby na sebe neupozorňovali stráže na palubě.

Pastýř donekonečna zatracoval neznámého lovce z kmene Havranů, který ho přepadl a omráčil. Zubřík při jeho slovech nehnul brvou. Nechtěl se prozradit, i když byl stále ještě přesvědčen, že svou krávu získal po právu. Za události, které se zběhly později, podle svého mínění nemohl.

„Já jsem zabloudila v lese," přiznala se Jitřenka. „Vyšla jsem si na jahody a sešla jsem z cesty."

Vyprávěla jim pak, že potkala po dlouhém bloudění neznámého lovce z kmene Havranů, který jí slíbil, že ji dopraví v bezpečí domů. Přivedl ji však do své vesnice a zavedl k čaroději.

„Nevíš, jak se ten člověk jmenoval?" zeptal se jí Zubřík.

Jitřenka nevěděla. Pamatovala si však, jak vypadal. Měl pokřivený obličej, asi po nějakém poranění, a tvář měl zvrásněnou hlubokými jizvami.

„Křivá tvář!" vyrazil Zubřík.

Ano, byl to jistě on, sluha a pomocník jejich čaroděje.

Jak si to čaroděj dobře promyslel! Prodal za bronz pastýře a mladé děvče, prodal i jeho, Zubříka. Získal další bronz a navíc se zbavil svědka vlastní podlosti!

Grumi, jeho vydařený syn, se zbavil soka. Může si vzít Etu. Při této myšlence se Zubřík roztřásl nenávistí.

Co se jenom stane . . . Tu otázku si kladli všichni.

Jakmile lodě vypluly z Labe do Jižní řeky, Achájci přinutili Zubříka i Jokase, aby zasedli k veslům. Pracovali pak těžce celý den, uvázáni k silným bronzovým kruhům. Na noc je zase zahnali do stanu na zádi.

Voda byla prudká, kraj hornatý. Projížděli teď krajem, který Zubřík neznal. Dále než k ústí Jižní řeky se nikdo z jeho soukmenovců

neodvážil. Zdejší kmeny sem nikoho nevpouštěly, vyjma poutníky, kteří v horkém létě procházeli územím při návštěvě svatyně boha Ro, jež stála někde v Jižních horách.

Nikdo z kmene Havranů do té svatyně však už dlouhá léta nevstoupil, protože čaroděj mínil, že jejich vlastní bohové jsou o moc vlivnější než cizí bůh.

Cizince zde tudíž považovali za vetřelce a podle toho se k nim také chovali. Jenom Achájce měli ve velké úctě a nadbíhali jim, jak se dalo. Achájci žili v přátelství s posádkami hradišť, které lodě na své cestě míjely.

Byla to ohrazená místa na výšinách podél řeky, kde měli kupci své sklady a přestupní stanice. Hradiště chránili ozbrojenci.

Zbytečně se však Achájci báli, že by na ně mohli zaútočit kmeny v zemi Mu, jak se zdejší kraj nazýval. Zdejší lidé dobře věděli, že jediný takový útok by znamenal konec návštěv Achájců. A to by byla nepředstavitelná ztráta.

Ze zdejších vesnic pocházeli i zdatní lodníci na achájských lodích, lidé vycvičení ve vorařském řemesle na prudké vodě Jižní řeky. Když pak lodníci dorazili na své cestě zpátky do svých domovů, byli obdarováni a vraceli se do vesnice. Za vesla pak zasedli lodníci ze sousedního kraje.

Jen ozbrojenci zůstávali stejní. Ti pocházeli buď z achájské země, nebo z měst, kterým Achájci vládli.

Svého přítele Potise teď viděl Zubřík málokdy. Zdálo se, že se mu Potis vyhýbá. Zubřík ho chápal. Potis by si nechtěl pohněvat Ameta nebo dokonce velitele výpravy přátelením s otrokem. Zubřík se cítil ještě osamělejší.

Netrvalo dlouho a sblížil se s Jokasem. Byli stejně staří a spojoval je stejný osud.

„Ať si Achájci nemyslí, že mě tu udrží . . .“ mračil se Jokas na otrokáře. „Uteču, jen co k tomu budu mít příležitost.“

Příležitost však nebyla. Byli připoutáni k veslům a na noc je svazovali na rukou i na nohou. Až jednoho dne . . . Viděl Etu, pěknou a vyšňořenou jako na svatbu. Dívala se na něho vážnýma očima a nepromluvila, ačkoli ji Zubřík bez ustání prosil.

Myslel na ni i poté, když ho vyváděli ze stanu. Popadla ho nesmírná touha po svobodě . . .

A tu pomohla náhoda. Lodníku, který ho přivazoval k veslu, sklouzl s hlavy šátek a spadl do řeky. Muž pustil kruh a skočil za šátkem do vody.

V první chvíli se Zubřík bez zájmu díval za lodníkem, v dalším

okamžiku si však uvědomil, že je bez dozoru. A že břeh je na dosah ruky . . . A že by na břehu byl volný . . .

Všechno, co následovalo, bylo dílem několika vteřin. Zubřík se velikým skokem přehoupl přes pažení člunu a už stál ve vodě. Sahala mu pouze po pás, stačilo několik kroků a byl na břehu. Pak se dal o překot na útěk.

Dostal se do lesa a běžel, co mu síly stačily. Za sebou slyšel zuřivé výkřiky, volání, pak kroky a praskání suchých větví.

Zvuků však ubývalo. Občas se Zubřík zastavil a se zatajeným dechem naslouchal, jestli se za ním někdo nežene. Les však zůstával tichý, občas zašuměl vítr v korunách jedlí, zapípal pták, jinak nebylo slyšet nic podezřelého.

Zubřík se prodíral neznámým lesem až do večera. Husté větve ho zraňovaly, sem tam musel změnit směr, protože se nemohl prodrat hustým trnitým křovím. Trápil ho hlad a žízeň.

Bloudil, až se dostal na ztracenou stezku a po ní zanedlouho do malé osady.

„Kde je váš náčelník?“ zeptal se Zubřík prvního chlapce, který mu vběhl do cesty.

Chlapec poznal cizince a napřed se polekal. Potom ho však ochotně zavedl k dobrotivě vypadajícímu muži.

Tomu Zubřík pověděl, že patří ke skupině poutníků, kteří procházejí tímto územím a míří do svatyně mocného boha Ro na jihu země.

„Jak to, že jdeš sám?“ vyzvídal náčelník.

„Zabloudil jsem,“ lhal Zubřík. „Šel jsem hledat kořínky a překvapila mě bouře,“ vzpomněl si Zubřík na příval deště, který ho postihl krátce po poledni.

„Když jsem se vrátil na místo, z kterého jsem vyšel, byli lovci pryč a déšť smyl jejich stopy,“ pokračoval ztrápeně Zubřík.

„Špatný lovec,“ smál se mu náčelník.

Zubřík urážku spolkl. Jen když mu dají najíst a ukážou cestu, po které by se v bezpečí dostal domů.

Jinak ho přijali vlídně, vždyť poutníky chrání zákon pohostinství. Pozvali ho k ohni a dali mu najíst.

„Ke svatyni boha Ro se dostaneš podél Jižní řeky, to přece víš,“ poradili mu. „A řeka teče nedaleko. Když se však cizinec od ní vzdálí, lehce zabloudí.“

Ano, jen mě zaveďte zpátky k řece, jásal v duchu Zubřík. Jižní řeka nevede jen ke svatyni. Opačným směrem se dostanu k Labi a domů . . .

Jedli a popíjeli. Hostitelé se ho vyptávali na domov. Ukázali mu taky chatrč, kde v noci přespí. Byli to opravdu hodní lidé.

Pak se na vzdáleném kopci rozhořel oheň. Za malou chvíli o kus dále jiný. Náčelník a lovci kolem něho najednou zneklidněli. Rozpačitě se dívali po sobě, pak na Zubříka. Mladý lovec nechápal, co to znamená. Už se netvářili vlídně.

Pochopil vzápětí. Nejprve vstal náčelník, pak další dva muži. Hned nato se na něho vrhli.

Jejich útok byl tak nenadálý, že nestačil ani pomyslet na obranu.

„Tys utekl Achájcům, viď?!“ obořil se na něho náčelník.

Nemělo smysl zapírat.

„Utekl,“ přiznal nakonec Zubřík. „Zajali mě a vezou mě do otroctví. Zachraňte mě, prosím vás...“

Náčelník poodstoupil od ohně a chvíli se radil s ostatními muži. Zubřík začínal věřit, že mu pomohou. Vždyť se k němu ještě před několika okamžiky chovali laskavě.

Doufal však marně. Lovci ho svázali znovu, pevněji, a odvlekli do chýše uprostřed vesnice. Posadili k němu dva strážce a řekli mu, ať se nepokouší o útěk. Zaplatil by to životem.

Z vesnice ho odvedli ještě před úsvitem. Hnali ho lesem k Jižní řece. Do achájského ležení dorazili krátce před polednem.

„Jsi tedy opět mezi námi,“ uvítal Zubříka Ametes s jízlivým úsměvem.

Pak ho dal strašně zbičovat.

„Pověste ho na kůl," rozkázal svým mužům.

Zubřík visel v slunečním žáru na kůlu tak dlouho, až ztratil vědomí. Když se opět probral, zíral do tváře Potisovi. Přítel mu potíral klouby mastí vonící pronikavě léčivými bylinami a na čelo mu dával studené obklady.

„Cos to provedl, nešťastníče?" káral ho, když Zubřík opět přišel k sobě. „Achájcům přece nikdo neuteče . . . Jsou smluveni se všemi kmeny v okolí. Stačí, aby zapálili signální ohně na horách a za uprchlým zajatcem se vydá kdekdo. Dříve nebo později musíš k lidem. Beze zbraně zemřeš jinak hladem . . ."

Nebylo tedy úniku. Zajatec byl vzácné zboží, za které se platilo bronzem. A po bronzu toužili všichni . . .

„Já to nevydržím . . ." naříkal Zubřík. „Já se nedám zotročit . . ." skřípal zuby.

„Neztrácej hlavu," domlouval mu Potis. „Jinak ztratíš život. Znám otroky, kteří získali svobodu po letech," utěšoval ho dále. „Proč by se to nemohlo podařit i tobě?"

Po letech . . . To byla strašná představa.

„Jsem přece svobodný muž . . ." naříkal Zubřík.

Na to mu Potis neodpověděl.

„Chceš-li se jednou vrátit, je třeba, abys zůstal naživu," řekl Potis nakonec a odešel k řece namočit znovu obkladek.

Po třech dnech dorazili do míst, kde se Jižní řeka začínala zužovat, až se nakonec proměnila v prudký horský potok, plný balvanů a syčící pěny. Lodě nemohly dále.

Nedaleko odsud stálo mohutné hradiště, kde se všechno zboží překládalo na krosny a na nosítka. Lidé teď měli plné ruce práce.

Vydali se husím pochodem podél říčky. Stezka se změnila v udržovanou cestu. Stoupala lesem na hřebeny Jižních hor, které znal Zubřík z doslechu.

K večeru dorazili pokaždé do ležení, které si kupci udržovali od nepaměti. Našli zde vždycky pramen s upraveným okolím, ohniště obložené velkými balvany a občas i boudu, přístřešek, který chránil před nečasem.

Noci však teď byly jasné a teplé, měsíc stál v úplňku. Bylo jaro a nad lesy táhla hejna divokých hus. Kejhaly a bolestně připomínaly Zubříkovi loňské jaro, kdy se na ně dívali s Etou. Tenkrát si poprvé řekli, že se mají rádi. Jak se to už zdálo dávno . . .

Stoupali dále. Překročili hory a dostali se do oblastí, kde Zubřík již lidem těžko rozuměl. I zdejší kmeny však žily stejným způsobem jako oni doma. Jen vesnice měly větší a výstavnější.

Netrvalo dlouho a vkročili do údolí plného mlhy a bílých par. Když je pak vítr rozehnal, spatřil Zubřík mohutnou řeku, velikou jako Labe.

„Dunaj," řekl mu Potis, který se s ním už opět přátelil.

„Je téměř tak veliký jako naše řeka," mínil Zubřík.

„Je větší. Za několik dnů uvidíš."

Potis měl pravdu jako vždy.

Nasedli na lodě, které byly pro ně u hradišť už přichystány, a dali se po řece.

Proud tu byl silný, čluny po něm letěly jako šipka. Pro Zubříka to byl opět nový svět.

„Žasneš, divochu," říkali mu Achájci.

Chovali se teď k němu dobře. Jako by zapomněli, že mu uštědřili výprask, když se před týdnem pokusil utéci.

„Podívejte se, jak je učenlivý," s uznáním říkával svým mužům Chrysos, když se Zubřík pochlubil znalostí několika achájských slov.

Nejvíce se však lodníci podivovali Zubříkově síle. V tom se mu opravdu nikdo z mužů nevyrovnal. Když loď u břehu uvízla na mělčině, Zubříkovy paže ji vyprostily. Když cestou nemocní nebo slabší umdlévali pod nákladem, Zubřík nabídl pomoc.

Už ho na noc nesvazovali. Nebylo stejně kam utéci. Zubřík už pochopil, že se bude muset prozatím smířit se svým osudem. Prozatím . . .

Nejrychleji si na nový stav věcí zvykla Jitřenka.

„Když jste se mnou," říkala svým přátelům, „ani mi nepřipadá, že jsem mezi cizími."

Měla ostatně tolik práce, že na dlouhé hloubání neměla čas.

Vařila, starala se mužům o šaty a pečovala o nemocné, protože to z mužů nikdo nedovedl.

Nebýt tu jako zajatec, považoval by Zubřík svou cestu po Dunaji za nádherný zážitek. Řeka byla široká, vlny se zvedaly až po okraj lodí, po obou stranách se táhly husté lesy vrbové, olšové a topolové háje.

Každou chvíli vybíhala řeka v slepá ramena, kde se to hemžilo vodním ptactvem. K ránu chodili na břeh pít srny a jeleni, zvěře bylo všude dost a lov byl snadný.

Zubřík se teď choval poslušně. Zkušenost, kterou udělal v zemi Mu, ho poučila, že proti Achájcům nic nesvede. Nezbylo než čekat.

„Já jim beztak uteču . . . A brzy," říkával Jokas, který víc a víc toužil po svobodě.

Nebylo dne, aby se Zubříkem neprobíral všechny možnosti útěku. Zubřík však nebyl jeho úmyslem nijak nadšen. „Jedna zkušenost mi stačí," řekl Jokasovi. A přesvědčoval ho, že nemohou utéci bez Jitřenky, s kterou se oba velmi spřátelili.

Prchnout s děvčetem by znamenalo nekonečné svízele, a nemuselo by to dobře dopadnout. Jitřenka by těžko snesla obtíže takového útěku.

Pak cesta po vodě skončila. Zboží se znovu přeložilo na krosny a na nosítka a neslo se na zádech. Teď však pomáhala lídem i zvířata. Zubřík se poprvé setkal s koňmi, s bájnými tvory, o kterých mu kdysi vypravoval Potis.

Zpočátku z nich měl trochu strach. Po pravdě řečeno, ani později se nikdy úplně nezbavil své bázně.

Zato Jokas si koně zamiloval. Chrysos ho přidělil na pomoc pacholkům a Jokas se o zvířata staral vzorně a pečlivě.

Koně ho měli také rádi. Ráno ho vítali zařehtáním a třeli mu hlavu o rameno. Na to byl Jokas obzvlášť pyšný. Chvíle, kdy mohl sednout na hnědákův hřbet a projet se ležením, patřily pro něho k nejkrásnějším z celého dne.

Ano, svět, do kterého přicházeli, byl jiný a plný překvapení. Škoda jen, že je neprožívali jako svobodní lidé.

Achájci se blížili k své vlasti. Byli nedočkaví a rozradostnění. Leckdy se ani nechovali jako muži. Tolik je vzrušovala blízkost domova.

Dorazili nejdříve na území Pelasgů, s kterými Achájci ještě před nedávnem vedli válku. Ačkoli jim od nich už nehrozilo nebezpečí, opatrný Chrysos odbočil přece jen raději doprava do divokých hor, kde nepotkali jediného člověka.

Cesty tu byly příkré a málo schůdné a často je přetínaly horské říčky. Brodili se přes ně, klopýtali, místy museli přeplavat.

Jokas byl překvapen, jak lehce se koně udrží nad vodou. Plavil se přes řeky obyčejně tak, že se chytil za ocas některého ze svých hnědáků, a snadno se dostal na druhý břeh.

Obíral se opět myšlenkami na útěk.

„Vezměme koně a utečme," přemlouval Zubříka. „Nikdo nás nedohoní. Hlady cestou trpět nebudeme. Zvěře je tu všude dost, viděl jsi sám . . ."

Zubřík byl opatrnější. Namítal, že už jsou daleko od domova.

„Dostaneme se k Dunaji a podél Jižní řeky domů."

„Musel bys přeplavat Dunaj. A to koně sotva dokážou."

Jokas byl však neodbytný. Připravoval se na útěk stále důkladněji. Ukradl jednomu z Achájců nůž, druhému uzmul houni, kterou pečlivě uschoval na dně své krosny.

Zhotovil si prak a naučil se s ním střílet tak, že pokaždé přesně zasáhl cíl. Sklidil za to mnoho obdivu od Achájců, kteří ovšem netušili, proč se v tomto umění tak cvičí.

Netrvalo dlouho a Jokas se svého úmyslu zřekl.

Zubříkovi bylo nápadné, že Achájci teď přes noc udržují veliké hranice, ačkoliv předtím nechávali oheň vyhasnout.

„Potulují se tu horští lvi," řekli mu Achájci, když se ptal.

O lvech slyšel Zubřík vypravovat už mnohokrát, že jsou to obrovské horské kočky, divočejší a útočnější než lvi z daleké země Afriky, které bylo možno občas zhlédnout v zemi achájské i na Krétě.

Mají prý takovou sílu, že unesou v zubech dobytče. Zubříkovi se to zdálo přehnané. U nich doma žily v lesích také divoké kočky. Nevynikaly statečností a před člověkem prchaly právě tak jako jejich větší a krvelačnější bratr, divoký rys.

Lví řev zaslechli poprvé, když míjeli na své cestě horu Olymp, kde prý v nadoblačné výši sídlili achájští bohové. Achájci znali svoje bohy zřejmě velmi důvěrně, protože o nich dovedli vypravovat mnoho kratochvilných příhod. Zubřík jim rád naslouchal.

V posledních dnech však na dlouhé povídání nebylo kdy. Noci byly krátké a lidé byli večer nesví, protože se soumrakem blížilo se k ležení nebezpečí: lvi.

Hned první den zjistili stopaři, že se v noci kolem jejich tábora potulovaly dvě z těch obrovských koček, asi lev a lvice. Byli tak vyděšeni, že se Zubřík za ně v duchu styděl.

Netrvalo však dlouho a Zubřík spatřil lva na vlastní oči. Jednoho večera uslyšeli blízko svého přístřeší dusot a šílené zařehtání.

„Něco se přihodilo koním!“ vzkřikl Jokas a vyběhl ze stanu, aby chránil svá zvířata.

U dubu, kam na noc přivázali koně, vzpínalo se jedno ze zvířat. Ve smrtelných křečích trhalo nohama a divoce řičelo. Druhý kůň ležel na zemi. Dodělával.

Na jeho šíji visela obrovská šelma, hnědožlutá, s mohutnou černou hřívou. Zubřík ani chvíli nepochyboval, že vidí lva.

Když šelma zahlédla oba příchozí, vztekle zabručela a začala zlobně mrskat ocasem. Zubříkovi stydla strachem krev v žilách. Kdyby chtěl utéci, nebyl by to svedl.

Lev se zvedl na všechny čtyři, uchopil koně do strašných zubů a vlekl ho do křoví.

Lva vidělo více lidí, ale zakročit se neodvážil nikdo.

„Kdepak na lva . . .“ třásli se Achájci, když pominulo nebezpečí. „Na toho se musí vypravit mnoho lovců s kopím a dlouhými štíty. Ani pak se neví, jak to dopadne . . .“

Tehdy Jokas ztratil odvahu utíkat. Kůň, to silné, velké zvíře, byl zřejmě pro lva snadnou kořistí. A taky jezdec by při takovém útoku jistě doplatil životem.

„Člověka, kterému se podaří zabít lva, považujeme u nás za hrdinu,“ vyprávěl jim později Potis.

Rádi mu věřili.

Míjeli město za městem, údolí za údolím. Nebyla to velká města, Zubřík a jeho druhové však přesto žasli, protože nikdy nic většího neviděli.

Kolem měst se táhly hradby z pevného kamene, tak vysoké, že je nikdo nezlezl. Po nich vedl ochoz, kde ve dne v noci stály stráže v plné zbroji.

Do města vedly brány, které se na noc zavíraly. Achájci z Chrysova průvodu měli leckde své známé a příbuzné, zastavovali se u nich, často zůstávali ve městech přes noc, a tak se cesta protahovala.

Zubříka a Jokase nechávali stále pod dozorem, ačkoli to bylo zbytečné. Teď už na útěk nepomýšleli.

Jejich strážci se k nim chovali docela přátelsky. Když se chtěli občerstvit, brali je s sebou do krčem.

Lidé, kteří tu posedávali u hrubých stolů, se s nimi dávali do řečí. Poznali okamžitě, že Zubřík a Jokas pocházejí zdaleka. Prozradila jim to jejich řeč, jejich oblečení, ale především Zubříkovy plavé vlasy, které tu byly velikou zvláštností.

Achájci byli lidé řeční a dobrosrdeční, i když trochu vychloubaví. Přisedali si k nim a často ům nabídli číši vína, které Zubřík do té doby neznal.

Jejich hostitelé se s nimi pokoušeli domluvit, i když jim strážci řekli, že zajatci jsou divoši ze severu. Byli pokaždé překvapeni, když zjistili, že Zubřík trochu rozumí a že jim sem tam i odpoví v jejich vlastní řeči.

Mezi městy zůstával kraj divoký. Loupežníci prý tu přepadávali osamělé pocestné. Na početný průvod Chrysův si však nikdo netroufal, takže cestovali bezpečně.

Neobtěžoval je ani Limas, loupežník, kterého se lidé obzvlášť báli. Sídlil v skalách nad soutěskou, kudy vedla jejich cesta. V místě, kde se nejvíc zužovala, shazoval z výšky na osamělé poutníky obrovské balvany a zraněné pak olupoval.

Achájci žijící v nejbližším městě za ním dokonce vyslali trestnou výpravu, ale vrátila se s nepořízenou. Limas hodnou část vojáků pozabíjel balvany dříve, než se k němu přiblížili. Pak zmizel ve skalách.

Achájci se sice nepřiznali k porážce, naopak všude rozhlašovali, že loupežníka porazili a že Limas prchl, lidé se však soutěsce raději vyhýbali a chodili bezpečnější cestou.

Když jednou Chrysos a jeho průvod za velikého vedra rozbili tábor dříve než obvykle, spatřili na cestě podivného chlapíka. Byl vysoký, samá šlacha a sval, dlouhé vlasy mu volně splývaly na záda.

Nejpodivuhodnější však byl kyj, který držel v ruce, a jeho oblečení. Měl totiž přes ramena přehozenou žlutavou kožešinu s dlouhou černou hřívou. Kůži horského lva.

„Jak daleko mám ještě do Atén, nevíte?“ zeptal se cizinec mužů u ohně.

„Jak to můžeme vědět?“ odpověděl za všechny Kyrastres, Chrysův podnáčelník a důvěrník, tlouštík a posměváček.

Nebyla to zdvořilá odpověď. Mířil přece taky do Atén a Kyrastres kraj velmi dobře znal.

Cizinec mlčky kývl na pozdrav a šel dále svou cestou.

„Budeš tam za dva dny, chlapče!“ vykřikl za ním Kyrastres.

„Najednou to víš . . .“ zabručel cizinec a trochu se zamračil.

„Jak jsem ti to mohl říci dříve, když jsem nevěděl, jak rychle dovedeš chodit?“ hlasitě se smál Kyrastres a s ním ostatní muži u ohně.

„Poslyš . . .“ zastavil se cizinec. „Na takové žertíky nejsem zvyklý . . .“ řekl zamračeně a pevněji sevřel kyj.

„Jen pomalu s tím kyjem, mohl by sis ublížit . . .“ vložil se mezi ně Chrysos.

„Půjč mi ho na chvíli,“ Chrysos viděl, že cizinec je opravdu rozzlobený. „Takový kyj se uvidí málokdy . . .“ obrátil se pak na své druhy. „Jen se podívejte na to vyřezávání!“

Těžko říci, zda takhle promluvil, aby zažehnal hrozící spor, nebo zda to řekl z opravdového zájmu. Cizinec se usmál a podal svůj kyj Chrysovi.

„Neměl jsem ještě čas si ho pořádně prohlídnout,“ podotkl. „Mám ho teprve od rána . . .“

To byla věru podivná odpověď.

„Dostal jsi ho tedy darem,“ usoudil Chrysos. „Takový kyj ti nikdo neprodá.“

„Nedostal . . . Vzal jsem si ho sám,“ zasmál se cizinec. „Když jsem procházel soutěskou nedaleko města, spadl na mne ze skal kámen. Myslel jsem si, že se uvolnil náhodou. Potom sletěl druhý a další . . . To mi bylo divné. Nakonec se ukázal ten darebák, který je shazoval. Myslel si asi, že už jsem mrtev, a chtěl mě oloupit . . .“

„Limas, loupežník!“ vzkřikli muži jedním hlasem.

„Limas? Nevím, jak se jmenoval . . .“ podotkl cizinec. „A už se ho nemohu zeptat. Zabil jsem ho.“

„Sám . . . Holýma rukama . . .“ nedůvěřivě vyrazil Kyrastres a ušklíbl se.

„Sám . . . Holýma rukama . . .“ opakoval cizinec, jako by přeslechl Kyrastrův posměch, a maličko se zamračil. „Bojuji vždycky sám . . . Ve válce i na lovu,“ pohladil kůži lva na své hrudi.

Muži rozpačitě mlčeli. Cizinec se choval skromně a samozřejmě. Chlubil to jistě nebyl, v tom si všichni byli zajedno. Zastat se ho před Kyrastrem se však taky nikdo neodvážil. Mohli by si podnáčelníka rozhněvat.

Chrysos to vycítil. Sáhl si na lví kůži a promnul ji mezi prsty.

„Horský lev . . .“ řekl se zřetelnou úctou v hlase. „Kde jsi ho ulovil?“

„U nás v horách. Chodil mi na ovce a myslel si, že si to dám jen tak beze všeho líbit. Počíhal jsem si na něj před ránem a dostal jsem ho . . .“

„Počíhal sis na něho . . .“ opakoval po něm Chrysos. „Kolik vás bylo?“

„Pasu svoje ovce sám, už jsem ti to přece říkal,“ řekl cizinec už

trochu netrpělivě. „Probodl jsem ho kopím. Kryl jsem se, pravda, štítem . . .“ dodal, jako kdyby se omlouval.

„Jen tak . . . Kopím . . .“ šklebil se už zase Kyrastres a rozpřáhl se rukou, jako kdyby vrhal oštěpem.

„Přestaň vtipkovat, tlusťochu! Nebo mě rozzlobíš!“ vybuchl cizinec. „Má-li muž v pažích sílu a v hrudi statečné srdce . . .“

Mávl pak rukou, jako by si říkal, že Kyrastra stejně nepřesvědčí. Prudce se k němu naklonil, chytl ho kolem pasu a vyzdvihl tu těžkou hroudu sádla docela lehce do výšky.

„Kam ho mám hodit, řekněte mi sami!“ obrátil se cizinec na muže u ohně.

Vystrašený Kyrastres, mrskající ve vzduchu nohama i rukama, vypadal tak směšně, že se všichni dali do hlasitého smíchu.

„Nezlob se, cizinče,“ ozval se od ohně Chrysos. „My ti věříme . . . Posaď se raději k našemu ohni a pobuď tu s námi do rána. Budeš nám vyprávět o svém lovu.“

Seděli pak dlouho u ohně, jedli a vyprávěli si. Cizinec jim povídal, jak se u nich loví lvi. Mezi řečí se díval po svých hostitelích a jako už tolik lidí před ním, zarazil se u Zubříka, Jokase a Jitřenky.

„Ti lidé nejsou z naší země,“ podotkl.

„Ne, jsou ze severu,“ potvrdil Potis, který seděl vedle cizince.

„Divoši . . . Moji otroci,“ přidal se Chrysos a vyprávěl o zemích za Dunajem, z kterých právě přijeli.

Ustrašený Kyrastres se mezitím také vrátil k ohni. Vrtěl sebou a nevěděl, jak by si měl sednout.

„Co sebou vrtíš?“ zeptal se ho Chrysos.

„Tlačí mě tu kámen,“ postěžoval si Kyrastres a začal dobývat ze země balvan, který mu vadil.

Kámen však seděl pevně a Kyrastrova námaha byla marná. Zubřík ho chvíli pozoroval, pak vstal a balvan vypáčil.

„Chlapík,“ ocenil cizinec jeho výkon.

„Ano, je silný,“ potvrdil Chrysos.

„Toho bys, myslím, neporazil,“ neodpustil si Kyrastres jízlivou poznámku.

Cizinec se usmál, jako by věděl, co se děje v duši uraženého Achájce, a řekl:

„Možná že ne. Má opravdu svaly jako z bronzu.“

„Co myslíš, Zubříku, porazil bys ho?“ popichoval Kyrastres dále.

Zubřík jen pokrčil rameny. Neměl nejmenší chuti zápasit s cizincem.

Kyrastres však nepřestal. Dovolával se souhlasu mužů. Ti by byli všichni ovšem velice rádi zhlédli zápas dvou tak silných soupeřů.

„Nech ho na pokoji, je unaven," zastal se cizinec Zubříka. „Já ostatně taky."

„Jen se neboj," řekl mu Kyrastres a rozhlédl se pobaveně po mužích.

To byla strašná urážka. Cizince, který tu byl hostem, musela Kyrastrova slova pálit dvojnásob. To chápali všichni.

„Neposlouchej ho, napil se vína," omlouval Chrysos svého podnáčelníka.

„Já jsem se ani číše nedotkl," hájil se vzpurně Kyrastres. „Proč by spolu nemohli zápasit? Jsou mladí, silní, a takové cvičení nemůže nikdy muži uškodit . . ."

Cizinec se už opět mračil. Takovou výzvu nebylo možno odmítnout. Zubřík jejich sporu moc nerozuměl, pochopil však, že v něm jde také o něho.

Když mu řekli, že má s cizincem zápasit, nebyl tím nikterak nadšen. Nebylo však vyhnutí.

Muži uvolnili místo nedaleko ohně a cizinec, nasupený a uražený, shodil se svých ramen lví kožešinu. V záři ohně vypadal jako dokonalá socha. Světlo a stín zdůraznily ještě víc jeho svaly. Byl to opravdu krásný, silný muž.

V příští chvíli to Zubřík poznal na vlastní kůži. Zdálo se mu, že narazil na kov. Tak tvrdé svaly měl jeho protivník. Zubřík neměl v tomto zápase nejmenší naději na výhru.

Držel se však statečně. Nedovolil, aby s ním cizinec smýkl k zemi, a bedlivě dával pozor na jeho nohy. Měl strach, aby mu je cizinec nenastavil a aby přes ně neupadl.

A tu se muž dopustil chyby, která stála kdysi vítězství Grumiho, syna čarodějova. Pokusil se zaklesnout chodidlo mezi Zubříkovy nohy.

Teď stojí na jedné noze! blýsklo Zubříkovi. Jako tenkrát Grumi...

A zopakoval hmat, který mu už jednou přinesl vítězství.

Bylo to opravdu snadné. Patou udeřit protivníka pod koleno, smýknout jím k zemi, pevně uchopit soupeřovy nohy a zároveň zatlačit vlastní chodidlo protivníkovi pod krk.

Podařilo se to líp, než očekával. Muži u ohně začali vzrušením křičet. Cizinec se porážce bránil zuby nehty, ale Zubřík nepolevil. Za chviličku se lovec lvů začal dusit.

„Ten otrok má cenu zlata!“ vykřikl Chrysos vzrušeně a tímto zvoláním mimoděk zvážil výsledek zápasu.

Jsem tedy pro tebe jen zboží, trpce si řekl Zubřík. Jako pěkná kůžka nebo kousek jantaru... Vyhraji-li, budeš za mne požadovat víc a víc zbohatneš, pomyslel si nenávistně.

A povolil ve svém sevření . . .

Cizinec toho okamžitě využil. Uvolnil se ze stisku Zubříkových paží, tím se hned dostal nad svého soupeře a vyhrál.

Muži, očekávající ještě před okamžikem, že jejich otrok zvítězí, zmlkli. Cizinec si opět přehodil kožešinu a usedl zpátky k ohni. Najednou nebylo nikomu do řeči. Zvedli se a šli spát.

Zubřík sotva ulehl, když se vedle něho objevil Potis.

„Cizinec se tě dává ptát, proč jsi mu daroval vítězství . . .“

Zubřík mu hned neodpověděl.

„Povím ti to, ale nech si to pro sebe,“ svěřil se po chvilce svému příteli. „Ten chlapík je silnější než já. Silnější než kdokoli, koho jsem

v životě potkal. Zápas by byl stejně prohrál, můžeš mu to vyřídit. Ale proč bych dělal radost Chrysovi, který mi připravil tolik trápení?“

Potis byl překvapen.

„Neprozradíš mě, viď?“ prosil ho Zubřík a už litoval, že své tajemství svěřil.

„Za koho mě máš?“ houkl Potis a zmizel ve tmě.

Ráno se cizinec se svými hostiteli rozloučil. Podal ruku i Zubříkovi a přátelsky se na něho usmál.

„Neřekl jsi nám ještě, kdo jsi?“ zeptal se ho Chrysos.

„Já?“ obrátil se k němu neznámý. „Já jsem Theseus, syn vašeho krále . . .“

Muži zaraženě mlčeli.

„Aténského krále? Našeho krále Aigea?“ opakoval udiveně Chrysos.

Cizinec jen mičky pokývl hlavou a odcházel. Když zahýbal na cestu mizející v lese, zamával jim ještě svým vyřezávaným kyjem na rozloučenou.

„Je to přece jen taškář,“ ulevil si Chrysos. „Aigeus přece nemá syna . . . Dobře ho znám. Byl u mne mockrát hostem.

Ano, Aigeus přece nemá syna, potvrdili také další muži z průvodu.

„Co jsem vám říkal?“ vypjal Kyrastres hruď.

Nikdo mu však neodpověděl.

Ujeli kus cesty, když se k Zubříkovi přitočil Potis.

„Mám tu něco pro tebe,“ řekl a sáhl do brašny u svého pásu. „Ten cizinec ti posílá dárek . . . Prý památku na váš zápas . . .“

A podal mu náhrdelník ze lvích spárů, který neznámý nosil na krku. Byl to vzácný dar.

Konečně uzřeli moře. Nekonečnou modrou pláň pod ještě modřejším nebem.

Vynořilo se v zákrutu mezi dvěma pahorky, velebné a nedozírné. Do Achájců vjel život. Začali hlasitě jásat. Odhodili kopí a běželi na mořský břeh.

Pohled na nesmírnou vodní plochu Zubříka a jeho druhy ohromil. Do ztracena se táhla azurová modř, u břehu lemovaná krajkovím příboje, na obzoru se ztrácející v narůžovělé šedi.

Směrem na východ se rýsovalo několik zelených ostrůvků. Mezi nimi plula bílá plachetnice, rybáři se vraceli z ranního lovu.

Od moře vál vlhký, slaný vítr, kamínky chrastily, jak je s sebou braly vlny, vracející se do moře.

Před sebou měli moře, za zády ostré skály, rozžhavené sálajícím sluncem do oslňující běli. Kam oko dohlédlo, všude háje. Takové stromy Zubřík nikdy předtím neviděl. Staré, s pokroucenými kmeny a obrovskou korunou, s úzkými našedlými listy, trochu podobnými listí vrb u nich doma.

Byly to olivy. Lidé tu z jejich plodů lisovali olej. Na stráních se pásla početná stáda hnědých koz, po stezkách kráčeli krátkým krokem oslíci, malí a roztomilí. Na zádech nesli svazky suchého klestí, občas se zastavili u bodláčí rostoucího podél cesty. Nepomáhaly ani domluvy, ani rány holí, oslíci se ani nehnuli a vykročili opět, teprve když sami chtěli.

Lidé, které potkávali, byli ves měs tmavovlasí a snědí. Někteří muži měli plátěné nebo lněné šaty. Ti byli asi zámožní, protože ostatní se svým oblečením nijak nelišili od Zubříka a jeho druha. Měli kolem beder kus hadru nebo cár kůže.

Zato ženy byly všechny oblečeny v řasnaté roucho, které jim v záhybech spadalo až k zemi.

Dvakrát potkali na cestě i průvod s nosítky. Seděli v nich vyšňoření Achájci, nesli je otroci. A další otroci se starali o pohodlí cestu-

jících. Nesli v brašně jídlo a pití, jeden svého pána dokonce ovíval vějířem.

Pak uzřeli na obzoru veliké město.

„Atény!“ vykřikli Achájci.

Město bylo obehnáno hradbami z obrovských kvádrů. Byly mohutnější než všechny, které doposud spatřili. Nad nimi se vypínaly pahorky s chrámy.

„Vidíte, všimli jste si, že z hradeb vlají černé prapory!“ ozval se starostlivě Kyrastres. „Kdoví co se ve městě přihodilo . . .“

„Co se u vás stalo?“ ptali se Achájci lidí, které potkávali před městem. „Kdo zemřel, že je všude tolik černé barvy?“

Lidé se po nich překvapeně podívali, jako by jejich otázku považovali za nejapný žert.

„Je vidět, že přicházíte zdaleka,“ řekli jim pak vážným hlasem. „Jinak byste se nás na to neptali . . .“

„Minotaurus si poslal pro nové oběti . . .“ dodali.

Mužů v průvodu se zmocnil neklid. Z několika úst se ozvalo divoké zaklení, ostatní jenom bezmocně sevřeli pěsti.

Zubřík zpozorněl. O Minotaurovi už slyšel . . .

„Co to znamená?“ obrátil se na Potise.

„Slyšel jsi to přece sám . . .“ řekl Potis nešťastně. „Každých devět let musí Atény poslat králi Minoovi sedm mladíků a sedm dcer z nejvýznačnějších šlechtických rodin. Oběti se pak předhazují krétské obludě . . .“

„Atény splácejí dluh za smrt Minoova syna . . .“ ozval se někdo za Zubříkovými zády. „Je to strašná pomsta.“

„Co se stalo?“ obrátil se na Zubříka Jokas. I on si všiml neklidu v průvodu.

Zubřík mu tedy vyprávěl o krétské obludě, o nešťastné válce mezi krétským králem a Achájci a o dani, kterou si krétský král vybírá za svého zabitého syna.

Jitřenka se vyděsila.

„Ty se přece nemusíš bát,“ řekl jí Zubřík, „Nám nic nehrozí.“

Jokas prohlásil, že Aténským trest ze srdce přeje. Ať taky poznají, co je žal a trápení.

„Beztak je myslím lepší dát se předhodit Minotaurovi, nebo jak se ta obluda jmenuje, než do konce života otročit,“ dodal po chvíli.

Do konce života otročit . . .

Vešli do města širokou bránou, u které stály stráže v plné zbroji. Hned nato je pohltilo tržiště.

Rozsáhlé prostranství se hemžilo lidmi. Venkované v širokých kloboucích a krátkém, po kolena sahajícím šatě stáli v řadách vedle sebe. Byli opálení, lýtka měli holá, kožené sandály naboso.

Drželi v rukou drůbež, jehňata i ovce a nabízeli na prodej. Kupující hlasitě smlouvali. Prostí lidé i vážené paní, doprovázené služkami a průvodci. Byl tu takový hluk, že si lidé sotva rozuměli.

Průvod se pomalu prodíral zástupy. Achájci hledali očima známé tváře. Občas někoho objevili a hlučně se s ním zdravili a vítali.

Všichni už byli netrpěliví. Chtěli se dostat co nejrychleji ke dvorci svého velitele Chrysa, vybrat si plat za cestu a spěchat domů.

„Zdráv buď, Chryse," ozvalo se v zástupu.

K jejich veliteli se hrnula skupinka známých a bouřlivě se s ním bavila. Ze všech stran se ozývaly otázky, jak probíhala cesta, co v cizině zažili a zda přivezli dost zboží.

„Bohové k nám byli milostiví," usmíval se Chrysos na svoje přátele. „Přáli naší cestě a dovedli nás zase ve zdraví zpátky. Zato vy máte zármutek . . ."

Jeho přátelé se na sebe rychle podívali a mlčky pokyvovali hlavou. Zubřík čekal, že se dají do obšírného vyprávění. Namísto toho se dva vymluvili na neodkladnou práci a rozloučili se, třetí se tvářil, jako by Chrysovu otázku přeslechl.

„Které rodiny postihlo neštěstí tentokrát?" nedal se však odbýt zvědavý Chrysos.

„Ani ti přesně neřeknu . . ." rozpačitě mu odpověděl přítel.

„Je vidět, že nemáš děti," poklepával mu Chrysos po rameni. „Jinak bys to věděl . . ."

„Děje se tu v poslední době tolik zajímavého," namítal Achájec, „že člověk ani nemá kdy, aby si všechno zapamatoval . . ."

„Za malou chvíli se všechno dozvím doma," smál se Chrysos. „Ani nevíš, jak jsem rád, že jsem zase zpátky v Aténách . . ."

„Tak třeba králi Aigeovi se vrátil syn . . ." přerušil ho Achájec, jako by chtěl co nejrychleji odvést řeč.

„Theseus?!" vyhrkl Chrysos.

„Ano, Theseus . . ." udiveně odpověděl Achájec. „Ale jak to víš? Kde ses to dozvěděl?"

Chrysos se podíval na muže ve svém průvodu a neodpověděl. I v jejich tvářích četl úžas.

Cizinec, který s nimi před dvěma dny strávil noc, byl tedy opravdu synem jejich krále . . . Nebyl to taškář, jak si leckdo z nich myslel . . .

„Nechápu, že se vrátil do Atén teprve teď . . ." poznamenal Chrysos zamyšleně. „Aigeus se ostatně přede mnou o svém synu nikdy nezmiňoval. A navštívil můj dům už mnohokrát . . ."

„Říká se, že mu syn vyrůstal někde v horách," vysvětloval Achájec. „Bylo prý domluveno, že se vrátí do otcova domu, až dospěje a zesílí . . ."

„Je silný jako medvěd, to mohu potvrdit," usmál se Chrysos a s ním i ostatní muži v průvodu.

„Odkud ho vůbec znáš?" naléhal Achájec na svého přítele. „Vždyť je doma teprve dva tři dny . . ."

„Člověk se ve světě dozví ledacos," odbyl ho Chrysos a vydal se pak se svým průvodem na další cestu.

Dostali se z vřavy tržiště a kráčeli teď volnými ulicemi.

„Akropolis," ukázal Potis na vrchol, který se jim objevil v průrvě mezi domy. „Tam stojí chrámy našich bohů."

Atény bylo pěkné město. Ulice byly vydlážděny, po stranách měly

příkopy, kterými odtékala přebytečná voda. Ulice se střídaly s náměstími, domky a chatrče s výstavnými domy.

Do bílých staveb žhnulo slunce, vzduch se rozpaloval stále víc. Všichni už byli unavení a zamlklí. Vzpomínali na Thesea, skromného siláka, kterého jim osud přivedl do cesty.

„Zápasil jsem tedy se synem aténského krále," myslel Zubřík na svůj zápas s neznámým cizincem. „Jak byl prostý, skromný a milý . . ."

Škoda že se nebudu moci nikomu pochlubit doma, dotkl se v kapse cizincova dárku, náhrdelníku ze lvích spárů . . .

Došli na konec města, k rozsáhlému dvorci s přístavky, vysokou zdí a hospodářskými budovami. Na bráně vlál černý prapor. I zde tedy připomínal kolemjdoucím, jaké jejich město postihlo neštěstí.

„Jsme doma," vzkřikl radostně Chrysos a seskočil s koně. Běžel ke vchodu a bronzovým klepadlem zabušil na dubová vrata.

Okénkem ve dveřích se na ně podívala něčí tvář. Pak se v domě rozlehl křik a volání. Vrata se pohnula ve veřejích. Z nich vyšlo několik lidí, v čele žena v černém rouchu.

„Chryse, manželi . . ." rozplakala se usedavě. „Tvůj dům postihlo strašné neštěstí!"

„Co je? Co se stalo?" tiskl Chrysos ženu k srdci.

„Náš syn . . . Náš malý Kyros . . ." rozeštkala se žena ještě hlasitěji. „Včera ho postihl los . . ."

„Jaký los?" ptal se zděšeně Chrysos.

„Atény ho obětují Minotaurovi!" zanaříkala žena a omdlela.

Kupec Chrysos měl mnoho otroků. Někteří měli v jeho domě výsadní postavení, takže se ani moc nelišili od svobodných lidí. Pracovali spíše jako domácí sluhové a všichni v domě se k nim chovali laskavě.

Směli dokonce chodit po městě. Jen na noc museli do dlouhé budovy na konci dvora, kde spali všichni otroci. I tady měli zvláštní místnost.

Pak žilo na statku hodně otroků pracujících v zahradě, ve stájích a především na pozemcích kolem domů. Ani tito polní otroci to neměli zlé. Jejich práce nebyla těžká a patřili také k domu.

Zubříka a Jokase zařadili mezi venkovní otroky, kterých byla většina. Pracovali v blízkém kamenolomu. Dobývali stavební kámen pro paláce a chrámy, žulové plotny na dlažbu silnic.

Byla to těžká práce a trvala celý den, od úsvitu až do setmění. Jen v poledne měli krátkou přestávku, aby se mohli najíst. Dostávali chléb, hrst oliv a vodu smíšenou s vínem. Na okolních stráních byly veliké vinice. Slunce pálilo celý den do zad. Nezvyklá práce Zubříka a Jokase velmi unavovala. Večer uléhali úplně vyčerpáni. Spali v dlouhé kůlně s podlahou z udusané hlíny. Pod hlavou měli trochu slámy, pokrývky žádné, protože noci byly teplé.

Chvilky před spaním byly jediný mi okamžiky, kdy si otroci mohli po chuti popovídat. Zubřík a Jokas však neměli na něco podobného ani pomyšlení. Usínali, sotva lehli, jako když je do vody hodí.

Nerušilo je chrastění řetězů, kterými přivazovali na noc ke kruhu ve stěně vzpurné otroky, nerušila je dlouho do noci trvající zábava druhů, kteří trávili den u lehčích prací, a ze snů je nebudilo ani ostré cvrlikání cikád v korunách cypřišů, černých krasavců, zdobících zahrady a parky kolem domů.

Jen z druhé ruky se dovídali, co se děje v pánově domě, kolem kterého je na úsvitě vodili do práce.

Na palác velmože Chrysa padla v tyto dny tíseň a zoufalství. V celém domě bylo mrtvolné ticho. Rodina plakala, sluhové spolu mluvili jen šeptem a vypadali zarmouceně.

Chrysova manželka nevycházela vůbec z domu. Otroci říkali, že je svým neštěstím úplně zdrcena. Chvílemi prý kvílí a trhá si vlasy, chvílemi zase hlasitě vyhrožuje králi Aigeovi, že ho dříve nebo později zabije. Jeho nepředložený čin přivedl Atény do neštěstí.

Jediný malý Kyros se choval statečně. Snášel svůj osud jako dospělý muž. Nosil teď ve vlasech zelenou stuhu, odznak těch, kteří byli obětováni pro vlast.

Všude mu vzdávali úctu. Muži ve městě ho zdravili zdviženou pravicí, ženy, které ho potkávaly, plakaly, a každou chvíli přinesl otrok do domu kytici bílých lilií, květů statečných.

Dveře se netrhly návštěvami. Přicházeli známí i velmožové ze státní rady, aby projevili Chrysovi a jeho rodině svoji účast.

Politovali je, vedli řeči o osudu, který je člověku určen, a zase odcházeli. A v duchu se radovali, že tak slavný a čestný osud nepostihl někoho z jejich vlastní rodiny.

Otrok Lygas, vychovatel Chrysových synů a takřka člen rodiny, vyprávěl večer co večer, co se přes den v domě událo.

Byl to suchý, přívětivý stařík, který svým výsadním postavením v domě nikdy nezpychl. Všichni si ho proto vážili a měli ho rádi.

„Dnes navštívil náš dům Theseus," překvapil je jednoho večera nečekanou zprávou.

Zubřík, kterému se po celodenní únavě už klížila víčka, okamžitě ožil.

„Syn aténského krále?“ divili se otroci, kteří už také věděli, že se Aigeovi vrátil ze světa chlapec.

„Že sebral odvahu...“ žasli mnozí. „Ví přece, že Chrysův syn jde na smrt z viny jeho vlastního otce . . .“

„Představte si, že o tom Theseus neměl ani tušení,“ řekl jim povídavý stařec. „Nikdo mu neprozradil, proč jsou aténští chlapci obětováni. Otec se mu to se ví nepochlubil.“

„Jak ho v našem domě uvítali?“ chtěli vědět otroci.

„Nejdříve nevěřili svým očím . . . Domnívali se, že přišel se soustrastnou řečí jako tolik návštěv v posledních dnech . . .“

„Řeknu vám, to by byla troufalost,“ mínil jeden z otroků.

„Jenže proto on nepřišel. Ani nevěděl, že Chrysův syn je mezi obětovanými,“ řekl mu Lygas. „Chtěl od pána koupit otroka . . . Nějakého Zubříka. V životě jsem to jméno u nás neslyšel.“

Zubřík se prudce posadil. Pak se mu roztřásly ruce. Theseus ho chtěl pro sebe . . . Proč asi . . .

„Co mu na to řekli?“

„Paní se rozplakala,“ pokračoval Lygas. „Není prý dost na tom, že jim Aigeus posílá na smrt syna. Teď má ještě zálusk na jejich zboží . . .“

Zubřík napjatě poslouchal. Nechtěl přijít ani o slovo.

„Co jí řekl Theseus?“

„Divil se, to dá rozum. Když mu Chrysos řekl, co čeká jeho syna Kyra a kdo ho má na svědomí, zbledl jako křída. Ale potom prohlásil, že otce přemluví, aby na Krétu nikoho neposílal. Jestli král nesvolí, přidá se sám k obětovaným a pokusí se tu obludu zabít! Ten chlapec se mi líbí . . .“

„To jsou všechno řeči. To známe . . .“ ozvalo se ze zástupu otroků. „Co mu na to pověděl pán?“

„Nevím, poslali mě pryč.“

„Prodali Theseovi otroka, pro kterého si přišel?“ zeptal se Zubřík dychtivě. „Ten otrok jsem totiž já!“

Všichni se překvapeně otočili.

„Jak jsi u nás dlouho?“ chtěl vědět Lygas.

„Asi čtrnáct dnů,“ řekli mu ostatní.

„A odkud znáš syna našeho krále?“ ptal se ho Lygas dále. „Asi mu na tobě moc záleželo . . .“

Zubřík jim vypravoval, jak s Theseem zápasil. Proč ho však chce syn aténského krále od Chrysa koupit, to nevěděl.

„Chce tě vykoupit a darovat ti svobodu," zasmál se někdo v zástupu. Ostatní se přidali.

Možná že to chtěl opravdu udělat, bláhově napadlo Zubříkovi. A honem se zeptal, na čem se Chrysos s Theseem dohodli.

„Zůstaneš prozatím tady," zpražil ho Lygas. „Vložila se do toho naše paní. Prohlásila, že už tu nejsi. Že tě prodali na Krétu. Bylo vidět, že nechce Theseovi vyhovět."

Napnout, zvednout, ponořit . . . Napnout, zvednout, ponořit . . . Stokrát, tisíckrát, bez přestání . . .

Zubřík už necítil klouby, paže ho bolely a z čela se mu řinul pot.

Vyvýšenou uličkou mezi oběma řadami otroků procházel Zogu, dozorce, s dlouhým bičem z hroší kůže v ruce. Občas divoce zaklel, sem tam nemilosrdně švihl. To tehdy, když někdo únavou vypadl z rytmu anebo se zhroutil na svého souseda. Tu dopadly na provinilcova záda těžké rány.

Zubříka to naštěstí ještě nepotkalo. Zatínal zuby a vesloval ze všech sil. Bič zanechával na zádech krvavé stopy, někdy pod ranou i praskla kůže a tekla krev. Valila se v pramíncích k pasu, stékala na bedra, na lavici . . .

Byli na cestě už den a Zubříka krutě bolela záda. Seděl tu přikován s ostatními otroky a poddával se nenáviděnému rytmu vesel.

Napnout, zvednout, ponořit . . . Napnout, zvednout, ponořit . . . Stokrát, tisíckrát . . .

Moře se lesklo, až oči bolely. Loď se vždycky vyhoupla na hřeben vln a vzápětí sklouzla do hluboké vodní propasti, zelené a potemnělé.

Tu se pokaždé rýsoval proti obloze stěžeň se čtyřhrannou plachtou. Ať ji však vítr napínal sebevíc, Zogovi rychlost lodě nestačila. Práskal bičem, klel, vybíhal na palubu a díval se vystrašeně na obzor.

Nebylo divu. Pluli vodami, které na svých rychlých lodicích brázdili féničtí piráti. Padla jim už za oběť nejedna achájská loď.

Krétské koráby hlídkovaly na vodních cestách od rána do noci, ale moře bylo veliké a na achájské straně bylo poseté řetězem ostrovů, kde se piráti snadno mohli ukrýt a uniknout.

Včera v tuto dobu Zubřík pracoval ještě v kamenolomu. Když se večer vrátili z práce, přišel za ním Potis, s kterým se už dlouho neviděl.

„Jdu se s tebou rozloučit," řekl mu.

„Zase odjíždíš?" zeptal se ho Zubřík.

„K nám?“ pokračoval, když mu Potis neodpověděl. „Řekni tedy Etě a našim, co se stalo... Popros mé přátele, ať mě pomstí ... Vysvětli jim, co je náš náčelník zač ...“ překotně vyrážel Zubřík.

Pak si uvědomil, jak je bláhový. Potis teď nemůže do jeho země. Dorazil by tam v zimě, to jsou řeky zamrzlé ...

Potis by se taky nikdy neodvážil prozradit Havranům, jaký osud potkal jejich příslušníka. Celý kmen by se za to Achájcům mstil. Možná že by neušetřili ani Potise.

„Já tu zůstanu,“ odpověděl mu Potis. „Tebe pošlou pryč ...“

„Mne? Kam?“ divil se Zubřík.

Pak mu napadlo, že ho Theseus snad přece jen vykoupil. Snad mu dokonce daruje svobodu ... Z té představy se mu zatočila hlava.

Byla to vlastně pošetilá naděje. Ale cožpak mu ten achájský mladík nedaroval svůj drahocenný náhrdelník ze lvích spárů? Není takový dar projevem opravdového přátelství?

„Pán vás prodal na Krétu ...“ slyšel Potisův hlas.

„Prodal? Koho ...“

„Všechny tři ... Tebe, Jokase i Jitřenku.“

„Ale proč? Pracovali jsme snad špatně?!“

„Ne, to snad ne... Ale byl tu Theseus ...“ vyprávěl Potis zaraženému Zubříkovi.

„Dozvěděl jsem se to už... Ale co má Theseus společného s Krétou?“

„Chtěl tě koupit ... Paní mu namluvila, že už jsi pryč ... Že vás Chrysos prodal Kréťanům ... Teď jí nezbývá nic jiného než to udělat.“

To byla nepříjemná zpráva!

Nebál se Kréty, vždyť tam bude otročit stejně jako tady. Bál se neznámého. Na práci u Chrysa si už zvykl. Naučil se trochu achájsky a našel si přátele mezi otroky v kamenolomu. Těšil se na večerní návštěvy povídavého Lyga ...

Tomu teď bude konec... Odjede do neznáma... Mezi lidi, kterým nebude rozumět. Ještě dál od domova ...

„Přišel ses tedy se mnou rozloučit ...“ opakoval Zubřík Potisova slova.

„Ano ... A vrátit ti dýku.“

Dýka ... Zubřík na ni už téměř zapomněl. Odebrali mu ji tenkrát, když chtěl utéci. Nečekal vlastně, že ji ještě někdy uvidí.

„Schovej si ji za pás, jinak o ni zase přijdeš,“ poradil mu Potis. „Je to opravdu krásná zbraň.“

Podali si ruce a Potis odešel.

Zubřík si dýku dobře schoval. Zabalil ji do hadru a připevnil dozadu na bedra.

Z domu je odvedli ještě téže noci. Na dvoře už čekala Jitřenka a s ní dva další otroci. Na nohy jim dali okovy, spoutali jim ruce a vedli je ztichlým městem k moři.

V budově ze starých fošen je přivítal snědý muž. Měl rouško kolem beder a na hlavě vysokou, vyšitými květy zdobenou čepici. Mluvil s dozorcem sice achájsky, často se však zarazil a občas pracně hledal správný výraz. Bylo znát, že je cizinec.

Muž se podíval se zalíbením na Jitřenku, uchopil do ruky její světlý vlas a nechal jeho praménky proklouzávat mezi svými prsty.

Pak se obrátil k Zubříkovi. Ohmatával mu silné svaly a nařídil mu ukázat zuby.

„Odkud je?" zabručel spokojeně.

„Odkud jsi?" obrátil se dozorce na Zubříka.

To mu však Zubřík nedovedl přesně povědět.

„Od nás . . ." řekl. „Z půlnoční strany," mávl pak rukou směrem na sever.

„Od nás . . ." Kréťan a dozorce se dali do hlasitého smíchu. „Ale pracovat dovede za dva."

„Je to prostě divoch," vysvětlil dozorce Kréťanovi div ne omluvně.

S Jokasem nebyl Kréťan spokojen. Nelíbila se mu jeho jizva na čele, která se v posledních dnech opět otevřela.

„Ten otrok se mi nelíbí," řekl dozorci. „Vezmi si ho zpátky."

Marně se ho dozorce snažil přemluvit. Jokas si všiml, že Kréťanovi na něm není něco vhod.

„Co chce?" zeptal se Zubříka.

„Nelíbí se mu tvoje jizva."

„To přece nemyslí vážně . . ." ustrašeně vyrazil Jokas. „Nemůže mě tu přece nechat. Nechci tu bez vás zůstat!" mladý pastýř zoufale vykřikl.

Nic nepomohly prosby. Nic nepomohlo Zubříkovo naléhání, aby vzali Jokase s sebou. Kréťan byl neoblomný.

Jokas se dal do pláče. Jitřenka plakala s ním.

„Do dvou, do tří dnů bude zdráv . . ." prosil Zubřík Kréťana.

Kréťan po něm blýskl zlostně očima a zavolal něco do tmy. Vešlo několik mužů. Spoutali Zubříka i ostatní otroky, jeden z nich uchopil Jitřenku za zápěstí. Jokase vrátili dozorci.

Pak je vyvedli k přístavu.

Venku se zvedl vítr. Vlny narůstaly stále výš. Do otvoru v podpalubí se nakloni jeden z achájských námořníků a zavolal něco na Zogua. Dozorce vyšel po schůdkách na palubu. Ale hned byl opět zpátky dole. Byl celý vyděšený.

„Veslujte, psi, nebo přijdete o život!“ začal pak švihat bičem do otroků.

Brzy se vysvětlilo, proč tak řádí. Veslaři na druhé straně zahlédli na obzoru cizí loď. Měla na stěžni žlutou vlajku Féničanů a brázdila moře o moc rychleji než jejich veslice.

„Piráti!“

Nebyly to však výkřiky strachu. Ve tvářích mnoha otroků bylo naopak znát radost a naději. Zoguova zuřivost dostoupila vrcholu. Začal tlouci bičem do otroků hlava nehlava, ale loď o to neplula rychleji.

„Těš se na svůj konec, Zogu,“ ozvalo se ze vzdáleného kouta. „Smrt tě nemine, pse!“

Zogu vyběhl na palubu.

„Svoboda! Svoboda!“ ozývalo se vzrušeně z veslařských lavic.

Staří otroci se navzájem překřikovali. Volali o překot, že je piráti osvobodí a že jim teď kyne svobodný život.

„Vezmou nás na svou loď a budeme svobodní . . .“

„Pomstíme se pak Achájcům, pomstíme se otrokářům . . .“

Zubříka se teď také zmocnila bouřlivá radost.

„Jak jsou daleko?!“ zeptal se druhů na protější straně.

Než mu stačili odpovědět, narazil pirátský koráb mohutně do boku achájské lodě.

Hned nato se na palubě ozval křik, třesk zbraní, sténání. Otroci v podpalubí zvyšovali vřavu dupáním a voláním, aby je piráti osvobodili. Chtěli vlastní rukou přispět k svému osvobození.

Pak se ozval hluk na schůdkách do podpalubí. Někdo se křečovitě držel zábradlí, pak se zhroutil a sklouzl na podlahu. Z krku mu proudem tekla krev.

Konečně se ukázali jejich osvoboditelé. Byli to snědí muži s velikýma očima a mohutnými nosy. Volali na otroky něco ve své řeči, ti jim však nerozuměli.

Féničané pak začali beze slova osvobozovat uvězněné. Nezdržovali se uvolňováním pout. Rozmáchli se svou sekyrou a usekávali konce vesel, ke kterým byli otroci připoutáni.

Uvítal je jásot. Otroci se jim vrhali kolem krku a plakali pohnutím.

Zubřík vyšel s ostatními na palubu. Měl starost o Jitřenku, kterou od včerejšího dne neviděl.

Na lodi ho oslnilo slunce. Seděl dlouhé hodiny v přítmí a jeho oči odvykly jasu.

Pak spatřil první mrtvé a raněné. U stěžně ležel zkroucen v kaluži krve dozorce Zogu, vedle něho další, které neznal. Piráti se mezitím rozběhli do všech prostor lodi. Vynášeli z jejích útrob soudky s vínem, bedny s jídlem a jiné zboží.

K otrokům se však chovali jinak, než očekávali. Křikem a kopanci je na přídi srovnali do dvou řad. Otroci křičeli zklamáním.

Pak jeden z Féničanů přinesl dlouhý provaz a začal otroky opět svazovat. Teď už bylo jasné, že sen o svobodě se rozplývá. Všichni pochopili, že jsou dále otroky, že pouze změnili pána.

Vtom Zubřík zahlédl Jitřenku. Objevila se ve dveřích přístavku na zádi. Měla svázané ruce a tvářila se velmi vyděšeně. Táhl ji za sebou mladý pirát, rozjařený svou cennou kořistí. Jeho plavovlasá zajatkyně vzbudila velkou pozornost.

Od stěžně se odpoutal vysoký Féničan se zeleným šátkem kolem hlavy. Všichni mu ustupovali z cesty. Byl to velitel pirátů.

Prohodil několik slov k mladíkovi a uchopil vystrašenou Jitřenku za paži. Snažila se mu vytrhnout. Kolem se ozval surový smích.

Velitel děvčetem smýkl, mladý pirát se však nechtěl kořisti vzdát. Uchopil Jitřenku za druhou ruku a táhl ji k sobě.

Jitřenka se na ně zoufale dívala. Pak zahlédla Zubříka a zavolala na něho.

Zubřík vyskočil z řady a vrhl se na oba soupeře. Srazil mladíka k zemi, vzápětí chytil vysokého Féničana kolem pasu, zvedl ho s lehkostí, která kdekoho překvapila, a mrštil jím o palubu.

Letmo zahlédl Jitřenku, jak se vrhá ke schůdkům do podpalubí a mizí v prostorách, kde předtím trávil celý den u vesel.

Dlouho se nerozmýšlel. Zvedl se země meč, který tu zbyl po některém z padlých, a seběhl po schůdkách za Jitřenkou. Zastavil se na posledním schodu, odhodlán bránit se se zbraní v ruce dotírajícím pronásledovatelům.

Budu bojovat, nevzdám se, rozhodoval se. Je lepší zemřít s mečem v ruce než umírat po kouscích . . .

„Zubříku, Zubříku . . .“ slyšel za sebou Jitřenčin zoufalý hlas. „Proč jsem tě jen volala na pomoc . . . Oni se ti strašně pomstí . . .“

Kupodivu je však prozatím nikdo nepronásledoval. Slyšeli nad sebou pobíhání a hlasitý křik. Ustavičně se tam opakovalo slovo „labris, labris . . .“, ale Zubřík nevěděl, co to slovo znamená.

Po chvíli se však všechno utišilo. Zubřík čekal, že se v otvoru nad ním objeví někdo z pirátů. Nic se však nedělo. Loď zůstávala tichá.

„Jako bychom tu byli sami . . .“ vydechla Jitřenka po jeho boku a uchopila ho za paži.

Zubřík povystoupil o schod. Pak o další.

Nikde nic.

„Zubříku, vrať se,“ prosila Jitřenka.

Zubřík se zastavil a naslouchal. Mimo nárazy vln do boku lodi a kvílení větru v provazech neslyšel vůbec nic. Dodal si odvahy a postoupil o další schod.

Pak se opatrně podíval přes okraj schodiště. Paluba byla úplně prázdná.

„Nikdo tu není . . . Rozumíš tomu?“ řekl Jitřence.

„To bude léčka, Zubříku,“ strachovalo se děvče a nehýbalo se z místa.

Tolik lidí se tu přece nemohlo schovat, říkal si Zubřík. A proč by to také dělali . . .

Najednou uslyšel zasténání. Pak uviděl něčí nohu. Opatrně do ní strčil špičkou svého meče. Odpovědělo mu nové zasténání.

Zubřík vystrčil opatrně hlavu. Nedaleko něho ležel mezi soudky vína starý otrok a naříkal. Jinak tu nebyl nikdo.

„Kde jsou ostatní?“ zeptal se Zubřík.

„Pryč . . . Odpluli,“ odpověděl otrok se zasténáním.

„Tak najednou?“ žasl Zubřík.

„Labris . . .“ ukazoval otrok rukou na obzor.

Zubřík se podíval naznačeným směrem a pochopil, proč se piráti tak rychle stáhli.

Proti nebi se rýsovaly plachty tří korábů. Daleko od nich zahlédl obrys fénické lodi.

Cizí lodě se rozdělily. Dvě se pustily za piráty, jedna zamířila k nim.

„Labris . . .“ opakoval znovu starý otrok.

Teprve o mnoho později se Zubřík dozvěděl, že labris je krétská dvojitá sekyra, znak krále Minoa, kterou měly strážní lodě na plachtách.

Loď krále Minoa k nim přirazila zakrátko. Na palubu achájského korábu se vyhouplo několik opálených námořníků s dlouhými štíty a bronzovými meči v rukou.

Podívali se jen zběžně na Zubříka a na starého otroka, na okamžik se obdivným pohledem zastavili na ztepilé, plavovlasé Jitřence a obrátili se ke schodišti, které vedlo do podpalubí.

Sestupovali opatrně po schodech, kryli se svými štíty a meče měli připravené k boji. Když v podpalubí nikoho nenašli, vrátili se na palubu.

Jeden z námořníků, vysoký, svalnatý chlapík, vyptal se starého otroka dobrou achájštinou, co se tu vlastně přihodilo.

Pak se ptal Zubříka, kterému ještě pořád visely z paží konce uražených vesel, komu patří. To však Zubřík nevěděl. Dozorce Zogu, který je odváděl k novému pánu, už nebyl naživu a nikomu se se svým posláním nesvěřil.

„Otrok zajatý na moři patří králi," poznamenal námořník a poslal je všechny na záď krétské lodě.

Zubřík a Jitřenka usedli na stočená lana a dívali se na moře kolem. Slunce svítilo zlatě, voda se vlnila krátkými nárazy a všude bylo ticho. Jako kdyby se nebylo nic přihodilo, napadlo Zubříkovi.

Mír a klid jen občas přerušili zaskřehotáním velcí mořští rackové.

Krétští námořníci nechali na ukořistěné lodi část své posádky a napnuli opět plachty. Loď poháněná svěžím větrem vyplula.

Po několika hodinách plavby se před nimi vynořila šedá hradba hor.

„Kréta," řekl starý otrok.

Jak se loď blížila k ostrovu, dostávaly hradby hor ostřejší obrysy. Pohled na ostrov byl velkolepý. Vysoké hory v oparu pozdního odpoledne, oslňující skály na pobřeží, temně zelené moře, lemované krajkovím příboje tam, kde vlny dorážely na pobřeží.

Čím víc se blížili přístavu, tím více potkávali lodí, bárek a korábů. Většina z nich měla na plachtách sekyru s dvojím ostřím, ale na některých stožárech svítilo slunce, ryby nebo jiný znak.

„Děkuji ti, Zubříku," opakovala Jitřenka už poněkolikáté. „Nebýt tebe . . ."

„Nebýt mne," zasmál se hořce Zubřík. „Což se něco změnilo? Z jednoho zajetí ses osvobodila, do druhého ses dostala . . ."

Potom spatřili město. Obepluli dlouhý ostroh, vybíhající z pevniny do moře — a tu se před nimi tyčil k nebi obrovský, bílý palác o několika patrech, tak vznosný a mohutný, že se ostatní stavby kolem něho zdály malé a bezvýznamné.

Vjezd do přístavu byl zatarasen loďkami rybářů, kteří se vraceli z celodenního lovu. Na dnech člunů se lesklo stříbro ryb, na velkých hromadách se hemžili krabi a nesčetní jiní mořští živočichové, jaké Zubřík v životě neviděl.

Z moře se v dlouhé řadě vracely rybářské bárky, lodníci vydatně zabírali vesly a zpívali si přitom do taktu.

Na pobřeží zalitém sluncem čekala spousta lidí, pro které byl zřejmě pohled na rušný přístav věčně zajímavým divadlem. Vedle mužů, oděných jen bederní rouškou, byly tu i ženy, které si zvědavě prohlížely nové příchozí.

Takhle oblečené ženy Zubřík ještě neviděl. Stály tu oděny v nařasený šat, úzký pás měly staženy vysokou šněrovačkou a ňadra obnažená. Hlavu jim kryla vysoká čepice s vyšitými květy. Nejnápadnější však byly jejich nalíčené tváře a červeně nabarvené rty.

Přístav lemovaly kamenné domy. Mezi nimi vedly dlážděné ulice, jak je znali už z Atén. Navíc je však překvapily udržované trávníky a záhony pestrých květin.

Slunce nad městem už zapadalo, ale všechno ještě žhnulo žárem. Vzduchem se nesla kořenná vůně promíšená pachem moře, ryb a chaluh. Přístav hlučel jako jarní úl. A všude zástupy bezstarostných, veselých lidí . . .

Na pozorování okolí však nebylo mnoho času. Zubříka a Jitřenku vyvedli z lodě a dopravili pod dozorem stráže do bílého paláce, kterému se tolik obdivovali.

Boční brankou se dostali na malé nádvoří, kde je nechali dlouho čekat. Pak si je vzal na starost dozorce a zavedl je do malé místnosti. Tam se oba zajatci museli rozloučit. Jitřenka zůstala, Zubříkovi pokynul dozorce, aby šel s ním.

Prošli dlouhou chodbou, pak po schůdkách do podzemí. Dostali se do sklepení s hrubými lavicemi kolem zdí.

Zde dostal Zubřík ten den poprvé najíst. Misku prosné kaše a k tomu vodu smíšenou s vínem. Ačkoliv měl hlavu plnou starostí, vrhl se dychtivě na jídlo. Trápil ho už hlad.

Když pojedl, vedli ho do dlouhé, úzké ložnice, kde mu vykázali místo na kamenné podlaze.

Druhý den ho přidělili do slévárny. Byla to snad nejtěžší práce v paláci. Vzduch byl prosycen kouřem a párou, z pecí sálal nepředstavitelný žár.

Otroci tu nosili na těle koženou zástěru a na hlavě kuklu, každou chvíli se polévali kbelíky studené vody, protože jinak by je horko umořilo.

Trvalo několik dnů, než si Zubřík uvědomil, co se tu vlastně dělá. Naskládali do pecí měď a cín a do kadlubu před jeho očima vytékal žhavý proud oslnivě bílé hmoty, která při doteku s hlínou syčela

a prskala tisíce jisker. Když pak vychladla, ztuhla a proměnila se v úhledné nažloutlé hranolky.

Bohové nesmrtelní, uvědomil si Zubřík. Hmota, která vytéká z pecí, je bronz! Nejčistší bronz!

Aniž by se o to byl přičinil, pochopil tajemství, které znal na světě málokdo.

Bronz... Devět dílů mědi, jeden díl cínu... Přidalo-li se víc cínu, byla hmota našedlá a křehčí...

Pro cín si posílali Kréťané až k nim, mědi měli sami dost, řekl mu jeden z otroků.

Kolik lidí se dostalo pro bronz do neštěstí... Kolik lidí se pro něj stalo zloději i vrahy... A teď ví Zubřík, jak se vyrábí.

Devět dílů mědi, jeden díl cínu... Rozžhavit do běla, jak to je všechno prosté...

Zubříkovi se zdálo, že je všechno až příliš prosté. Myslel si, že by tu vzácnou hmotu dovedl vyrábět sám...

Mohl by dát všem mužům svého kmene bronzové nože a meče, stal by se váženým člověkem, byl by vlivnější než náčelník s čarodějem dohromady . . .

Rázem by byl bohatý. Nemusel by si dělat starosti, jak vykoupí Etu . . .

Pak ty bláhové myšlenky zahnal. Otroci, kteří tu pracovali, mu už vysvětlili, že se odsud nikdy nedostane. Bude tu otročit do konce svého života. Kdo jednou vstoupí do slévárny, nikdy z ní už nevyjde. Starý Uru si pamatuje jenom dvě výjimky... Tajemství výroby bronzu se nikdy nedostalo za práh dílny.

Ráno je budili při východu slunce. Několik krátkých úderů kovu o kov, hrst datlí nebo kousek pšeničné placky na snídani. Pak je vedli ze sklepení do bočního křídla paláce, do dílen.

Práce trvala s malou přestávkou do večera. Jen před spaním je vyvedli na vzduch. Ani tady však nesměli lenošit. Zaměstnávali je hrubými pracemi na dvoře a v palácových zahradách.

Ty chvilky považoval Zubřík za nejkrásnější z celého dne. Mohl se dosyta vynadívat na blankytnou oblohu, nadýchat se svěžího vzduchu, pokochat se pohledem na záhony květin, jaké v životě neviděl.

Ale věcí, které doposud neviděl, bylo tolik, že se mu proto jeho druhové smáli. Co chcete, divoch . . . četl jim v očích.

Pro smích jim byla také jeho achájština, ačkoliv tu žila spousta otroků, kteří uměli achájsky míň než on. Muži s nápadně velkýma očima a divokým černým vousem, lidé s křivými nosy ze země Kaana, otroci s úplně černou kůží, hustými kudrnatými vlasy odněkud ze země Etiopie nebo Mizr. To si Zubřík nepamatoval.

Když je viděl poprvé, velmi se ulekl. Takové lidi nikdy neviděl. Pak poznal, že se od něho liší jenom pletí. V žáru pecí jim pot tekl z těla proudy jako jemu, když je dozorce udeřil bičem, krváceli jim rány jako ostatním. Jen kůži měli jinou . . .

Byly dny, kdy Zubříka trýznila touha po volné přírodě. Považoval teď chvíle, které trávil v Chrysově kamenolomu, za nádherný zážitek.

Svítilo tam slunce, hučelo tam moře. Zde viděl jen čtyři stěny a cítil jen žár, který spaloval oči.

Řekli mu už, že žije v Knossu, hlavním městě ostrova, v sídle krále Minoa.

„Jsi hostem v paláci našeho krále," hořce se smáli ti, kteří si už zvykli.

V paláci, hranaté budově z bílých kvádrů, žil král s celým dvorem. A s ním tisíce lidí, kteří na něho pracovali. Velmoži, správci, kněží, vojáci, ale především nespočet otroků.

„Slyšel jsi už o našem králi?“ ptali se ho otroci.

„Slyšel,“ potvrdil Zubřík. „O něm, o jeho paláci i o Minotaurovi, kterému předhazují lidské oběti.“

„Dozvěděl ses to v Aténách, viď?“ řekli otroci, kterým se svěřil, odkud ho sem dopravili.

„Když jsem odtamtud odjížděl, vybírali zrovna oběti pro Minotaura.“

Jeho slova vzbudila velikou pozornost.

„To zas bude slavností...“ vzdychl Uru, bělovlasý otrok, s kterým se Zubřík trochu spřátelil. „Zažil jsem to už jednou. Před devíti lety . . . To jsem byl ještě svobodný . . .“

„Když Atéňané vystoupili z lodi, vítali je naši lidé jako vzácné hosty,“ pokračoval. „Zasypávali je šafránovými květy a liliemi . . . Chtěli jim zpříjemnit poslední chvíle života, jako všem, kteří mají být předhozeni Velkému býku . . . Tolik krásných mladých lidí . . .“

„Jen se nám tu nerozplač . . . “ ozvalo se hrubě z kouta ložnice. „Kdo polituje nás . . .?“

„Lidé lemovali po obou stranách cestu do paláce,“ pokračoval starý otrok, jako by přeslechl poznámku svého druha.

„Ženy hladily aténské dívky po tvářích, kdekdo je utěšoval, mnozí hlasitě plakali,“ dodal dojatě, jako by hovořil o svých vlastních dětech.

„Proč tedy lidé pro ně u krále nevymohli milost?“ zeptal se někdo. „Dovede prý být velkomyslný . . .“

„Král by to možná udělal,“ mínil Uru. „Ale královna Pasifae je neoblomná. Nemůže Aténským odpustit, že jí zabili syna . . . A kněží Velkého býka stojí při ní . . . Král si je zřejmě netroufá proti sobě popudit.“

Buch, buch, buch ... ozvalo se z chodby. To tloukl dozorce násadou svého těžkého biče na dveře ložnice, aby už konečně umlkli.

Starý otrok se uložil ke spánku, ale otroci ve vzdáleném koutě se šeptem bavili dále. Pak se začali přít, jak Minotaurus vlastně vypadá. Zdá má lidskou hlavu a tělo býka, nebo naopak. Jejich šepot přešel opět v hlasitý hovor.

Buch, buch, buch — zaklepal dozorce na dveře podruhé. Teprve pak se ložnice ztišila.

Zubřík nemohl dlouho usnout. Hlavou mu táhlo tolik věcí . . . Minotaurus, nešťastné aténské oběti, král, který se bojí vlastní ženy . . .

A byl to přece mocný král. Patřily mu všechny ostrovy kolem, měl vojska v cizích zemích, slavná města mu odváděla daně . . .

Byl tak mocný, že ani nepovažoval za nutné opevnit svůj palác.

Jeho hradbou je prý loďstvo, s kterým se nikdo na světě nemůže měřit . . .

Kolem Zubříka hlasitě oddechovali spáči. Vzduch v ložnici byl horký a těžký. Z chodby sem zvonivě doléhaly kroky stráží.

Zubřík jim chvíli naslouchal, potom spánek zmohl i jeho.

Ten den právě skončili druhou tavbu, když se ozvalo někde v hloubi země temné zadunění. Proběhlo palácem, hrozivě se odrazilo od stěn a dlouze doznívalo.

Otroci se na sebe ustrašeně podívali.

Pak se jim zachvěla půda pod nohama a Zubřík by byl přísahal, že se malinko pohnula čelní zeď. Otrok po jeho pravé straně, mladý chlapec, ještě napůl dítě, začal strachy křičet. Hned nato se zhroutila krajní pec, jako by byla z písku. Pak nastal opět klid.

„Zemětřesení," řekl dozorce, bledý jako stěna.

Ještě nedořekl, když se země zachvěla podruhé. Se stropu spadla veliká plochá lampa, která ve dne v noci osvětlovala střed místnosti. Hořící olej se rozlil širokým proudem po podlaze.

Dvojité dveře u vchodu se rozlítly dokořán, jako by do nich někdo zvenku strčil. Otroci zbledli strachem, odhodili nástroje a ve zmatku se hrnuli k východu. Zubřík rychle za nimi.

Utíkali o překot, ale na konci chodby je dozorci zastavili bičem a láteřením. Země už byla opět klidná a dunění ustalo. Proto se jim podařilo otroky jakžtakž zvládnout.

Dohadovali se právě mezi sebou, zda se mají vrátit do dílny, když shora přiběhl posel s příkazem, aby se všichni odebrali na nádvoří paláce, a pokud místo nestačí, aby sešli do zahrad.

„To u nás zažiješ často," řekl Zubříkovi Uru, jeho šedivý přítel. „Někdy to bývá zlé. Před lety se zhroutilo celé jedno křídlo paláce. Mrtvých bylo, že bys nespočetl . . ."

„Kdo to kdy slyšel, aby se země sama od sebe začala třást . . ." divil se Zubřík.

„Sama od sebe se také nepohne," mínil Uru. „Stává se to prý jen tenkrát, když se bohové na Olympu pohádají a pustí se spolu do křížku . . ."

Vyvedli je na nádvoří a pak na volné prostranství, kde se už tísnily stovky otroků. Ze všech stran sem proudily nové zástupy. Všichni byli ustrašení a mluvili jen šeptem, jako by hlasitý hovor mohl bohy vydráždit k novému výbuchu.

Minoův palác vypadal odtud velkolepě. Z rozlehlého nádvoří vedlo do vyšších pater po každé straně široké schodiště, lemované sochami a řezbami v kameni. Z kamene byly i býčí rohy, které se jako cimbuří táhly kolem rovných střech. Na schodišti ležely široké purpurové koberce, ve velkých vázách sterými barvami svítily nádherné květiny.

Vysoká budova byla na některých místech přerušena vzdušnými terasami, podepřenými štíhlými mramorovými sloupy. Zubříka velkolepý palác ohromil. Neviděl v životě nic nádhernějšího.

Nechali je tu celé dopoledne, země však už byla klidná. Když se záchvěvy půdy neopakovaly, zavedli je při západu slunce opět do podzemí.

Šli však jinou cestou, než chodívali jindy. Mezi otroky se brzy rozneslo, že chodby, kterých užívali doposud, jsou poškozeny. Na několika místech se v nich zhroutil strop.

Vnořili se do podzemního bludiště a šli podél řady silných dubových vrat. Podle zápachu za nimi Zubřík vytušil dobytčí stáje.

Dozorci je pobízeli ke spěchu, protože země se už opět mírně třásla. Najednou se za nimi rozlehl praskot. Za vraty stájí se ozvalo divoké bučení a dusot mnoha kopyt. Na silné fošny dolehly temné údery.

Pak se vrata rozlétla a do chodby se vřítilo několik dobytčat. Rozčileně bučela a se zdviženými ocasy se hnala stejným směrem, kudy táhli otroci.

„Chrámoví býci!“ začali křičet otroci ve zmatku a tiskli se ke stěně chodby.

Býci se kolem nich hnali v dlouhé řadě. Byli vyděšeni zrovna jako lidé, kteří jim ustupovali z cesty. Otroci si už mysleli, že zvířata proběhnou a nic se nestane, když se splašil poslední býk v řadě, silné, tmavošedé zvíře.

Divoce se vrhl po nejbližším otroku, povalil ho na zem, šlápl mu na hruď a vrhl se na dalšího. Otroci se dali na útěk. Býk řádil dále. Byl stále zuřivější, oháněl se ostrými rohy na všechny strany, z huby mu kapala pěna, očima hledal další oběti.

Zubřík viděl, jak se zuřivé zvíře blíží k nim. Na útěk nebylo pomyšlení. Chodba byla přeplněna prchajícími, nebylo kam se vyhnout zdivočelému býku.

Vtom se dobytče ohnalo po Uruovi, který šel dva kroky za Zubříkem. Stařec hlasitě vykřikl a už se octl pod kopyty zvířete.

Zubřík se dlouho nerozmýšlel, strhl s ramen koženou zástěru a hodil ji býkovi na hlavu.

Zachytila se kličkou o rohy zvířete a zaclonila mu výhled. Býk byl rázem bezmocný.

Divoce se oháněl, zuřivě funěl a několikrát vrazil hlavou do stěny chodby. Nikomu však už neublížil.

Na druhém konci chodby se vynořil zástup mužů s pruhovanou rouškou chrámových sluhů kolem beder. Někteří z nich měli v ruce silné provazy a tyče. Vrhli se na býka, hodili mu provaz kolem šíje a kolem předních nohou a snažili se ho odtáhnout do stáje.

Zubřík mezitím poklekl k poraněnému příteli. Stařec krvácel z rány na čele a hlasitě sténal. Byl však při vědomí.

Z pozadí se vynořil člověk ve špičaté čepici chrámového kněze, vyptával se na něco chrámových sluhů a pak se obrátil k Zubříkovi, který pořád ještě klečel na zemi.

„To tys polapil býka?“ zeptal se ho krétsky.

Když mu Zubřík nerozuměl, opakoval otázku achájsky. Tvářil se přátelsky a podával mu koženou zástěru, kterou sluhové mezitím sundali s hlavy zvířete.

Zubřík přikývl, ale stále ještě klečel vedle přítele. Uru byl zle zřízený.

„Kdo mi ho pomůže ošetřit?“ obrátil se pak na kněze ve špičaté čepici.

„Nevolej nikoho, Zubříku,“ ozval se Uru trhaným hlasem. „Myslím, že to se mnou není tak zlé . . .“

Namáhavě vstal se země, opřel se o Zubříka a pomalu kulhal za svými druhy.

„Udělals to moc dobře, otroku,“ slyšel Zubřík za sebou kněze. „Opravdu moc dobře . . .“

Zubřík mu ani tentokrát neodpověděl, protože Uru začal naříkat a hned nato zvracet.

„Pomohu ti,“ řekl a vzal ho na záda. Spěchal s ním chodbou za ostatními otroky, které už téměř nebylo vidět.

Cestou potkával chrámové sluhy, kteří se vraceli s pochytanými býky. Uhýbal jim na okraj chodby, ale zvířata už byla klidná a dala se bez odporu odvádět do stájí.

Ten den se už zemětřesení neopakovalo.

Zemětřesení nebylo zvlášť silné, říkali staří otroci, nadělalo však v paláci dost škod. V dílně, v které pracovali Zubřík a jeho druhové, zřítila se boční stěna. Zhroutily se dvě pece. Bylo tedy jasné, že chvíli potrvá, než se budou moci dát znovu do práce.

Odpočívat je však nenechali. Rozdělili je k nejrůznějším pracím. Většinou šli pomáhat zedníkům a kameníkům, kteří napravovali škody, způsobené v paláci zemětřesením.

Zubříka přidělili k ruce tesařům, kteří přitesávali trámy do zdiva. Vkládali je mezi jednotlivé vrstvy kamene. Stěny byly o to pružnější a poddajnější.

Tehdy se Zubříkovi podařilo zhlédnout vnitřek té části králova paláce, kde byly byty hodnostářů.

Komnata, kterou právě dávali do pořádku, měla na stěnách obrazy, na které se Zubřík nemohl dost vynadívat. Na čelní stěně svítila zelená louka protkaná pestrými květy; na ní se procházelo hejno koroptví vykreslených tak mistrovsky, že by je od živých nerozeznal. Byli tu lvi, řada modrých pávů, jinde zase výjevy z každodenního života Kréťanů. Ze stěn na něho hleděly ženy s vosím pasem v hnědých, modrých a červených šněrovačkách. Vedle nich se usmívali muži s pestrou bederní rouškou, s liliemi nebo šafrány v rukou.

Obyvatele paláce zahlédl Zubřík málokdy. Z lešení stavby však viděl do zahrad s úpravnými záhony a pěšinami sypanými bílým pískem. K večeru se po nich procházely krétské paní.

Bavily se hlasitě rychlou krétštinou, občas se perlivě smály. Někdy se s nimi procházeli muži, snědí a svalnatí. Chovali se ke svým ženám podle Zubříkova názoru velmi nemužně. Ukláněli se před nimi, nosili jim květiny a někdy jim líbali ruce, čemuž se Zubřík divil nejvíce.

Pracoval s tesaři sotva tři dny, když se u něho objevil dozorce ze slévárny. Vedl člověka v špičaté čepici. Byl to chrámový kněz, to Zubřík už věděl.

„Je to on?" obrátil se dozorce na kněze a ukázal přitom na Zubříka.

Mladý lovec poznal v cizím muži kněze, který ho chválil, když zkrotil splašeného býka.

„Ano, to je on," odpověděl kněz a přátelsky se usmíval na Zubříka.

„Můžeš si tedy zítra pro něho přijít," řekl dozorce knězi. Pak opět odešli.

Tato podivná slova uvedla Zubříka do zmatku. Proč si má kněz pro něho zítra přijít . . . ? Kam má zase jít . . . ?

„Co po mně ten kněz chce?“ zeptal se Zubřík večer dozorce, když se vraceli do podzemí.

„Přeřadili tě mezi chrámové otroky,“ zněla dozorcova odpověď.

„Proč?“ žasl Zubřík. „Pracuji přece ve slévárně . . .“

„Kněz, s kterým jsi mě viděl, si tě vyžádal, protože se prý nebojíš býků . . .“

„Když tě chce kněz zaměstnat v chrámových službách, nemám právo mu to odepřít,“ dodal.

„To tedy znamená . . .“ začal Zubřík nechápavě, ale dozorce ho už neposlouchal, protože ho volali jinam.

„Buď rád, že se dostaneš ze slévárny, blázne!“ smáli se mu otroci, když si večer před spaním posteskl.

„To se podaří málokomu,“ utěšoval ho Uru. „Budeš-li mít štěstí, dostaneš se i do města . . .“

Tedy další loučení, říkal si smutně Zubřík. Znovu opustit lidi, na které si zvykl a s kterými se spřátelil . . .

Když však chvíli uvažoval, uklidnil se. Horší práci než ve slévárně už mu dát nemohou. A třeba se dostane víc mezi lidi, a možná i do města.

Uvědomil si okamžitě, že bude mít možná i příležitost pátrat po Jitřence. Neviděl ji už mnoho měsíců.

Po dlouhé době usínal v radostné náladě.

Posvátných býků bylo ve velkém chrámě šest. Lišili se od ostatních bílou srstí a dlouhými rohy. Žili v levém křídle stájí, v prostorných místnostech se stěnami ozdobenými výjevy z gymnastických her a scénami z býčích arén.

Ostatní býci, kterých bylo o mnoho víc, požívali sice také úcty, ale nebyli vtělením boha Kumeha, kterému kněží sloužili. Používalo se jich k býčím hrám na slavnostech pro ostrovní lid.

Práce ve stáji byla lehká. S prací ve slévárně se vůbec nedala srovnávat. Jako chrámový sluha nosil teď Zubřík modrou bederní roušku se žlutými pruhy a na levé paži bronzový kruh. Chrámovým sluhům se vedlo dobře.

Podléhali jenom svým kněžím. Jinak jim nikdo nesměl nic přikazovat, tím méně snad je udeřit.

Každý z otroků měl svůj přesný úkol a měl na starosti své zvíře. Býk a jeho sluha si na sebe museli dokonale zvyknout. K jiným pracím byl chrámový otrok přidělován jen výjimečně.

Zubřík byl ze všech otroků nejmladší. Jaký tedy div, že mu přidělili nejdivočejší zvíře, silného, šedosrstého býka. Zubřík v něm na první pohled poznal zvíře, které se mu podařilo zkrotit, když prchali před zemětřesením.

Chrámoví býci měli dobré i zlé vlastnosti, ale jejich ošetřovatelé už je znali a dovedli se chovat podle jejich nálad.

Zuřivý šíp, Zubříkův býk, byl však ve svých náladách nevyzpytatelný a byl pravým postrachem ošetřovatelů. Byl potměšilý a zaútočil vždy tenkrát, když to člověk nejmíň očekával.

Proto ho už dlouho neposílali na cvičení gymnastů, kterými si krétská mládež, vesměs synkové a dcerky šlechticů, krátila čas.

„Tvůj býk je proto tak divoký," řekli Zubříkovi, „že má v sobě krev Minotaura."

Zase ta obluda, zamrazilo Zubříka v zádech.

„Viděl z vás už někdo Minotaura?" zvědavě se ptal svých druhů.

Ne, Minotaura, Velkého býka, ještě nikdo ze zdejších otroků nespatřil. Věděli jen, že žije kdesi v nejhlubším podzemí. Má pro sebe celé křídlo a přilehlou svatyni. Slouží mu šest kněží, mimo jiné i Sálan, kněz - dozorce, který si před několika dny Zubříka přivedl ze slévárny, prý dobrý chlapík, který nikomu neuškodí.

Minotaurus - Velký býk - je ztělesněním boha země, který dává lidem život a krétské říši její moc. Jeho síla se však musí neustále obnovovat lidskými obětmi.

„Proto mu ve svatyni předhazují zajatce. Velký býk je ve své zuřivosti rozdupe . . . Srdce oběti pak kněží spalují na svatém ohni před oltářem."

Zubřík pečoval o svého býka a kromě toho chodil spolu s ostatními otroky uklízet arénu, kde gymnasté nacvičovali býčí hry k poctě krále Minoa a všech ostatních bohů.

Aréna byla kruhovité cvičiště s bronzovými mřížemi a ochozy. Uprostřed byl postaven dřevěný býk v životní velikosti. Na něm zkoušeli synové a dcery vznešených krétských rodin sílu a obratnost.

Rozběhli se proti dřevěné soše, odrazili se rukama od skloněných rohů zvířete, udělali ve vzduchu přemet a dopadli na býkova záda. Tam se odrazili a skočili na zem.

I k tomu bylo třeba veliké obratnosti a postřehu. Cvičení na dřevěném modelu však bylo pouhou zkouškou na „živé hry".

Při hrách vpouštěli do arény živého býka, statné a klidné zvíře. Na něm pak prováděli gymnasté cviky, kterým se předtím naučili na dřevěném modelu.

Za dobu, co Zubřík v aréně pracoval, přihodilo se jen dvakrát,

že se cvik nepovedl, že gymnastovi uklouzla noha a že spadl do písku. Hned se však zvedl a příštím pokusem se snažil chybu odčinit.

Zvíře bylo na počínání gymnastů zvyklé a nedalo se hlukem a shonem kolem sebe vyvést z klidu. Ba zdálo se, že ví, co se po něm požaduje. Zubřík měl aspoň dojem, že samo nastrkuje cvičícím hlavu do nejvhodnější polohy.

„S většinou býků není tak snadné pořízení," vysvětlili otroci Zubříkovi. „Zažiješ to brzy sám."

Vyprávěli mu, že býci jsou rozděleni do skupin podle divokosti. Na býka, který je znám svou vznětlivou povahou nebo zuřivostí, troufne si jen gymnasta první třídy. Ten taky požívá zvláštní úcty a dostává se mu velikých poct. Při slavnosti mu lidé házejí do arény květiny a celé město mu tleská. Mládež svého miláčka zbožňuje a považuje si za čest, když zavítá do jejich bohatých domů.

„Co dělá při živých hrách můj býk?" ptal se Zubřík.

„Zuřivý šíp?" otroci se na sebe pobaveně podívali.

„Na tom cvičil pouze gymnasta Artis a pak Phaedra . . ."

„Kdo je to?"

„Phaedra?" divili se jeho druhové. „To je přece mladší dcera našeho krále Minoa. Velice obratná dívka . . ."

„Proč jenom ti dva?" chtěl vědět zvědavý Zubřík.

„Proč . . . Je to zabiják, už jsme ti to řekli. Zmrzačil Artise. Král se teď pochopitelně bojí o svou dceru . . . Zuřivý býk má prázdniny . . ."

Neuplyne prý rok, aby býci nezabili několik gymnastů, tvrdili otroci. Když k takovému neštěstí dojde, musí ošetřovatel odloudit pozornost rozzuřeného býka od poraněného a odvést zvíře zpátky do stájí.

„Není to snadná práce," mínili otroci. „Častokrát se stalo, že býk zabil i svého ošetřovatele . . ."

„Už tedy víš, proč tě kněz Sálan přivedl ze slévárny," dodali. „Zkrotit takového zuřivce je opravdu výkon. A tobě se to povedlo hned napoprvé . . ."

Zubříka přešla všechna radost, že se dostal ze slévárny.

Než se Zubřík nadál, uběhl měsíc delfínů i měsíc chobotnic a nastal Pitorah, měsíc posvátných býků, v němž se po celém ostrově konaly veliké slavnosti.

Mladý lovec se za tu dobu už naučil všemu, co se od chrámového

otroka požadovalo. Vyčistit každé ráno stáj, nasypat zvířatům čerstvou píci a starat se o podestýlku. Kartáči udržovat býky v bezvadné čistotě, aby se jim srst leskla jako bujná jarní tráva. Vyleštit jim kopyta a rohy, aby svítily jako čerstvě vybroušený jantar.

Pak tu ještě byla práce v aréně. Dozírat na býky, z kterých měl každý jinou povahu, a být kdykoliv k ruce vznešeným krétským mladíkům a dívkám, kteří si arénu s býky najímali.

Zubřík se dostal i několikrát do města. Získal si svou ochotou a pílí přízeň kněze Sálana, který ho pověřoval nejrůznějšími úkoly. Kněz si ho oblíbil tak, že ho začal vyznamenávat, až to vadilo nejen druhým, ale i Zubříkovi.

Otroci přestali Zubříkovi důvěřovat. Kdykoli se mezi nimi objevil, zmlkli nebo se začali bavit o něčem jiném. A nechyběly ani hlasy, že je třeba dávat si před ním pozor na jazyk, protože prý donáší.

Netrvalo dlouho a všechny tyto řeči se Zubříkovi donesly. Byl z toho dost nešťastný. Jokas a Jitřenka mu teď chyběli ještě víc.

Byl by vzal zavděk i přátelstvím starého Urua, otroka ze slévárny, ale ani toho teď nikdy nepotkal. Žil úplně sám.

V rušném městě si připadal tím opuštěnější, že v něm každý na sto honů poznal divocha, barbara, kterých se domácí otroci v nepochopitelné domýšlivosti stranili.

Zubřík byl proto nejraději v aréně, kde se cítil doma. Dovedl celé dny přihlížet cvičení gymnastů. Uměl už rozeznat jednotlivé cviky podle obtížnosti, naučil se hodnotit gymnasty podle úkonů a podle toho, kterého býka volili.

Byl tedy právem zvědav, jak gymnasté obstojí při cvičení se Zuřivým šípem, kterého dnes poprvé vedl do arény.

Včera totiž přišla k jeho stáji mladá sličná dívka v kroji vznešených Kréťanek, obklopená zástupem služebnic.

„Jsem Phaedra . . . A chtěla bych mluvit s knězem Sálanem," prohlásila.

Phaedra, dcera krále Minoa, vzpomněl si Zubřík.

„Co si přeješ, vznešená princezno?" přiběhl kněz Sálan, úslužný a přeochotný.

„Jdu se podívat, jak to vypadá se zdravím našeho Zuřivého šípa," přistoupila princezna k ohradě.

„Býk se uzdravuje, princezno," překotně spustil Sálan hlasem plným rozpaků.

„Bude tedy brzy smět do arény?"

„Zajisté, princezno."

To je ale divná řeč, říkal si Zubřík. Zuřivý Šíp je přece zdravý jako

ryba. Rozhodně na tom se zdravím není hůř než ostatní býci ve stájích . . .

Kněz Sálan si taky hned pospíšil s vysvětlením, jak princezna Phaedra odešla.

„Sám král Minos si přál, aby ten býk byl nemocen," řekl. „Kladl mi na srdce, že se to zvíře nesmí objevit v aréně. Ručím mu prý za život jeho dcery . . ."

„Vždyť jsi jí vlastně řekl, že Zuřivý šíp je už zase zdráv," žasl Zubřík.

„To je neštěstí, to je neštěstí . . ." začal naříkat kněz Sálan.

„Proč jsi tedy neřekl, že býk je pořád ještě nemocen?" divil se Zubřík dále.

„Princezna se už ptala jinde . . ." hořekoval kněz. „A v měsíci Pitorah nelze odmítnout oběť, která se býkům nabízí . . ."

„Oběť? Jakou oběť?"

„A není obětí, když Phaedra nastoupí proti Zuřivému šípu?" řekl Sálan jakoby duchem nepřítomný. „Ten býk je teď útočnější než jindy."

Sálan měl pravdu. Býk za tu dobu, co nevyšel ze stáje, odvykl lidem. Byl zlý a zákeřný, byl horší než dříve. Dal se teď vést chodbou jen s největšími obtížemi. Divoce cloumal provazem, na kterém ho vedli, a Zubřík měl co dělat, aby ho vůbec udržel.

Občas musel trhnout za bronzový kruh, který měl býk provlečený mezi nozdrami. Zvířeti to však na klidu nepřidalo. Klonilo hlavu, kývalo jí sem tam a zuřivě funělo. Zubřík musel napínat všechnu svoji pozornost, aby mu neublížilo.

Aréna byla přeplněna diváky. U křesla, natřeného rudou a černou barvou a po stranách ozdobeného sedícími lvy, stála Phaedra, mladá a útlá, se svým průvodem.

Vedle ní zahlédl Zubřík děvče, nápadně podobné Phaedře, snad trochu starší a vážnější. I ono bylo obklopeno zástupem komorných, služebnic a hodnostářů.

„To je Ariadne, prvorozená dcera krále Minoa a dědička trůnu."

Zubřík neměl kdy prohlížet si hosty v hledišti. Na Sálanův pokyn odešli všichni gymnasté z cvičiště. Pak do něho Zubřík vpustil svého býka.

Zuřivý šíp vběhl drobnými kroky do arény, postavil se ke kraji kruhu a divoce se rozhlížel. Množství diváků ho zřejmě zneklidnilo.

Pak ostře udeřil gong a z druhé strany vešla do arény Phaedra. Tvářila se sebevědomě, ale byla bledá. Přece jen si asi uvědomovala, jakého si vybrala býka.

Z mnoha stran se ozvaly povzbudivé výkřiky, někteří členové královského průvodu začali tleskat.

Dívka lehkým krokem přistoupila k Zuřivému šípu, který tu stál s hlavou výhružně skloněnou. V jeho postoji byla hrozba, to vycítili v aréně všichni. Zubřík zneklidněl.

Phaedra se rozběhla, jen lehce se dotkla rohů zvířete a vznesla se přemetem do vzduchu. Než se jí však podařilo bezpečně dopadnout na záda zvířete, býk uskočil, Phaedra sklouzla s jeho hřbetu a spadla do písku.

Arénou se ozval výkřik úzkosti. Děvče okamžitě vyskočilo a snažilo se uniknout.

Zuřivý šíp byl však rychlejší. Prudce se obrátil a ohnal se ostrými rohy. Phaedra uskočila, býk ji však přesto zasáhl.

Vtom se už k býkovi ze všech stran hnali otroci a ošetřovatelé, v jejich čele Zubřík. Podařilo se jim hodit býkovi na hlavu houni. Jeden ze sluhů mu zachytil nohu do smyčky silného provazu. Zuřivý šíp byl zneškodněn.

Kolem zraněné se sběhl houf lidí. Volali po ranhojiči.

Lékař tu byl v okamžiku, Zubřík viděl, jak Phaedru kladou na nosítka a jak ji opatrně vynášejí z arény.

Teď bylo třeba odvést býka do stáje. Po delší námaze se jim to podařilo. Kolem nich neustále pobíhal kněz Sálan a hlasitě naříkal. Stihne ho trest krále Minoa za to, že si nedovedl vymyslit, jak uchránit princeznu před neštěstím.

Vyváděl, až to bylo nedůstojné muže a opatrovníka Velkého býka. Otroci se ušklíbali a mnozí mu jeho neštěstí přáli, protože otrok dobré přeje pánovi málokdy.

Kněz Sálan byl úplně zničen neštěstím, které se přihodilo princezně Phaedře. Seděl v Zubříkově stáji, hlavu v dlaních, a neustále naříkal.

„Zůstaň tu ještě," prosil, když byl Zubřík hotov s prací a chystal se odejít ze stáje.

Probíral s ním znovu a znovu sled událostí dnešního dne, hlasitě uvažoval, zda bylo možné odvrátit osud, který mu bohové zřejmě přichystali, a neustále se Zubříka ptal, jak ho asi za princeznin úraz potrestají.

Byla to bláhová otázka a Zubřík mu na ni nedovedl ovšem odpovědět. Divil se jenom, že si z něho kněz dělá důvěrníka. Vysvětloval

si to tím, že se kněz bojí samoty a černých myšlenek, které se v ní rodí.

„Zeptej se někoho jiného, pane," řekl mu Zubřík. „Snad ti poradí kněží . . ."

Sálan však prohlásil, že ostatní kněží budou nejspíš rádi, že ho taková nehoda postihla. V paláci se prý každý jen přetvařuje a hledí utrhnout co nejlepší sousto pro sebe. Mnozí lidé mu stejně závidí jeho postavení.

„Čeho se vlastně obáváš, knězi Sálane?" zeptal se ho konečně Zubřík, stále ještě udiven, že se kněz právě jemu svěřuje se svými starostmi.

„O život se bojím, už jsem ti to říkal," opakoval Sálan ustrašeně. „Král Minos mě za trest předhodí Velkému býku . . ."

„Minotaurovi?" zeptal se Zubřík zděšeně.

Sálan jen zničeně přikývl.

Zubřík s ním zůstal do pozdního odpoledne. Ustrašený Sálan se uklidnil teprve, když vypil několik číší vína, které si přinesl ze špížky. Zubřík musel popíjet s ním.

Těsně před večerem se kněz velice poplašil.

„Je tu posel z králova domu," vběhl k nim jeden z chrámových otroků.

„Posel z králova domu . . ." zašeptal Sálan, šedý v tváři. „Co mi chce . . .?"

„Tobě nic, pane," odpověděl otrok. „Ptá se po Zubříkovi."

„Po mně?" žasl Zubřík.

Otrok jen mlčky přikývl.

„Běž, Zubříku," pobídl ho Sálan zlomeným hlasem. „Ale brzy se vrať."

Byl tak vyděšený, že ho Zubřík v duchu politoval. Snad měl pravdu a smrt už po něm vztahovala ruku.

Chrámový otrok zavedl Zubříka do chodby, kterou vodívali zvířata do arény. Po několika krocích ukázal na postavu zahalenou od hlavy k patě do tmavého roucha.

„Co si přeješ?" oslovil Zubřík neznámého.

„Jsi Zubřík?" zněla odpověď.

„Ano," vyhrkl užaslý Zubřík a uvědomil si, že to je ženský hlas.

„Nesu ti poselství od jedné otrokyně," pokračovala dívka. „Od Jitřenky . . ."

V první chvíli nebyl Zubřík překvapením schopen odpovědět. Trvalo mu chvilku, než se vzpamatoval.

„Od Jitřenky?! To je . . . Kde ji najdu, řekni mi!" vyrazil užasle.

„Jsme obě služebnicemi spanilé Ariadne, dcery krále Minoa . . .“

„Jitřenka . . . Jak se dozvěděla, kde jsem?“

„Viděly jsme tě v aréně,“ odpověděla neznámá. „Byly jsme v průvodu princezny Ariadne, když její sestru Phaedru postihlo neštěstí.“

„Máš od ní nějaký vzkaz?“

„Chce tě vidět. Máš jí oznámit, kdy a kde se s tebou může setkat.“

„Jsem každý den v aréně,“ pospíšil si Zubřík s odpovědí. „Odpoledne mě tam najde vždycky. Mohla by tam přijít?“

„Přijde . . . Ariadne odpoledne odpočívá. V tu dobu nás nepotřebuje. A její služebnice smějí do arény kdykoliv.“

„Pověz mi ještě, jak je Phaedře,“ zeptal se Zubřík už na odchodu. „Byl to můj býk . . .“

„Měla štěstí. Lékař řekl, že má jenom poranění na stehně. Je však velmi vylekaná, protože všechno mohlo dopadnout o moc hůř . . .“

Teprve když byl Zubřík opět sám, uvědomil si plně, jaké ho potkalo štěstí. Jitřenka v paláci . . .

Konečně se s ní bude moci vidět! Svět kolem přestane být cizinou.

„Co ti chtěli?!“ dychtivě se ptal kněz, když se Zubřík vrátil do stáje.

„Byl to pozdrav od přítele,“ řekl mu Zubřík podle pravdy, rozčarován tím, že kněz ještě neodešel a že nebude se svou radostí sám.

„Ty mi něco zatajuješ!“ vyjel si na něho Sálan.

„Ptali se tě, jak to bylo se Zuřivým šípem, jen se přiznej! Chtěli vědět, proč šel býk do arény, když král zakázal . . .“ pokračoval roztřeseným hlasem.

„Přísahám ti, knězi, že se mýlíš!“ ujistil ho Zubřík, ale Sálan se nedal ukonejšit. Zubříkovi tedy nezbylo, než aby se mu svěřil se svým štěstím. Nezdálo se však, že by byl Sálana přesvědčil úplně.

Schylovalo se k večeru, když chodbou zazněl dutý hlas gongu. Oznamoval dobu modliteb a zároveň čas, kdy kněží ukládali k spánku Velkého býka, ztělesnění boha země.

„Minotaurus,“ trhl sebou Sálan. „Je čas k večeři . . .“

Zubřík už věděl, že v tu dobu odcházejí kněží do svatyně nakrmit Velkého býka. V měsíci Pitorah připadla tato povinnost knězi Sálanovi.

Dnes se však Sálan neměl k odchodu. Zešedl ještě víc a nakonec se začal v pláči svíjet na lavici.

„Co je ti, knězi?“ zeptal se ho Zubřík užasle.

„Nemohu teď k Velkému býku . . .“ vyrazil Sálan ze sebe. „Má vědoucí oči . . . Když si představím, že v nich uzřím svůj osud . . . Přijdu o život, Zubříku, já to cítím . . .“

Třásl se jako osikový list a křečovitě plakal. Zubřík ho najednou přestal litovat. Připadal mu jako zbabělec.

„Velký býk přece nemůže zůstat o hladu . . .“ mínil Zubřík, protože by se kněze už byl rád zbavil. „Kdo ho tedy nakrmí?“

„Ty, Zubříku,“ vstal kněz z lavice a stáhl s prstu těžký prsten.

„Já?“ vyskočil Zubřík. „To přece nemyslíš vážně . . .“

„Ano, ty!“ řekl Sálan umíněně. „Tak zní můj rozkaz.“

„Jsem přece pouhý otrok,“ bránil se Zubřík, který si začal uvědomovat, že kněz míní svá slova vážně.

„I v stáji Velkého býka zaměstnáváme otroky,“ stál na svém kněz. „Já se dnes před Minotaurem nemohu objevit . . Nevydržel bych to prostě . . .“

Dívali se na sebe upřeně, zdálo se, že Sálan je nadmíru spokojen se svým dobrým nápadem.

„Nevím, jak najdu chrám,“ namítl Zubřík po chvíli, teď už doopravdy poplašen.

„To ti lehce vysvětlím,“ neústupně začal kněz Sálan. „Sejdeš po schodech do podzemí, dáš se pak chodbou nalevo ke skladišti slámy a píce. Otevřeš dveře vedle skladiště, zahneš doprava a dostaneš se k bráně. Poznáš ji lehce podle kněží — strážců, kteří tam hlídají ve dne v noci . . .“

„Ti mě přece k Minotaurovi nepustí,“ chytal se polekaný Zubřík poslední výmluvy.

„Pustí,“ ujistil ho Sálan. „Stačí, když jim ukážeš prsten.“

A dal Zubříkovi do ruky obroučku, kterou před chvílí stáhl s prstu.

„Co když mě Minotaurus sežere?“ vyrazil ze sebe na smrt polekaný Zubřík.

„Nic ti neudělá, je pevně přivázaný. Jdi k němu z levé strany. Je totiž na levé oko slepý. Zranil se sám před lety při jednom ze svých výbuchů zuřivosti . . . Píci pro něho najdeš na stole vedle mříže,“ pokračoval Sálan se samozřejmostí, která Zubříka úplně odzbrojila. „Běž už, čas letí . . .“

Zubřík se zvedl a vyšel ze stáje.

„Vezmi si s sebou trochu ambry,“ zavolal za ním ještě kněz Sálan, sáhl do kapsáře u svého opasku a vtiskl mu do ruky krabičku s šedou mastí.

„Co je to?“ ptal se Zubřík jako ve snách.

„Mast, která Minotaura odzbrojí,“ řekl mu kněz. „Je to vůně, kterou jsou prosáklé šaty královny Pasifae, jediného tvora na světě, kterého Velký býk miluje . . .“

Kdykoliv Zubřík později vzpomínal na cestu do chrámu Velkého býka, nedovedl své pocity popsat jinak, než že pro strach nebyl v tu chvíli s to vnímat, co se kolem něho děje, natož rozumně uvažovat.

Odmítnout rozkaz kněze Sálana znamenalo smrt. Nic jiného jako otrok nemohl očekávat. Splnit ho však znamenalo také zemřít.

Zubřík sešel po schodech do podzemí, jako ve snách minul skladiště píce a žluté slámy a dostal se brankou na chodbu, která vedla ke chrámu Velkého býka. Zanedlouho došel před bránu pobitou bronzem, u které stál na stráži kněz s nápadně tmavou pletí.

Zubřík beze slova ukázal Sálanův prsten a dostal se bez jakýchkoliv překážek do stáje obludy, o které mluvil celý achájský svět s posvátnou hrůzou.

Ve sporém světle olejového kahanu rozeznal zpočátku kolem sebe jen málo. Teprve po chvíli viděl, že stojí v prostorné stáji, z které vedla chodba do rozsáhlých prostor svatyně.

Na podlaze chrámu zahlédl tmavé skvrny, připomínající zaschlou krev. Napadlo mu, že se dívá do obětiště, kde Minotaurus drtí svoje nešťastné oběti, a cítil, jak bledne.

Pak zaslechl zařinčení řetězu za mříží, kde podle slov kněze Sálana měl najít Velkého býka.

Teď tedy stane tváří v tvář obludě s lidskou hlavou a býčím tělem... Teď tedy pohlédne do očí Minotaurovi, kterého spatřil z živoucích lidí málokdo...

V první chvíli nebyl ani s to zvednout nohu. Jako by ho zalehl obrovský balvan a přibil ho k zemi. Pak se vzmužil a opatrně přistoupil k mříži.

Spatřil tak velikánského býka, že se mu zatajil dech. Stál tu přikován ke žlabu silným řetězem, celý bílý, se svalnatou, silnou šíjí a dlouhými, matně se lesknoucími rohy.

Býk se k němu natočil slepým okem, pak se klidně obrátil ke žlabu a žvýkal dále. Zubřík opatrně popošel ke stolu, na němž byly velké hromady přichystané píce pro Minotaura.

Uchopil dlouhou bronzovou tyč, ležící opodál, a zasunul náklad za mříž. Jako očarován hleděl na Velkého býka, jak se dává do večeře.

Zvíře si labužnicky vybíralo sousta z hromady sena a vypadalo velmi spokojené. Po chvíli si Zubřík uvědomil, že se přidržuje rukou mříže, která ho dělí od ukrutného zvířete, a že úplně zapomněl na jakoukoli opatrnost.

Zároveň s překvapením zjistil, že už vůbec nepociťuje posvátnou hrůzu, která ho provázela celou cestu.

Býk byl klidný. Choval se rozhodně líp než Zuřivý šíp v Zubříkově stáji. Nedbal o svého ošetřovatele a hleděl si jen jídla. Snad to způsobila vůně ambry, která se linula ze Zubříkových dlaní a odzbrojovala Minotaura.

Najednou si Zubřík s překvapením uvědomil, kolikrát se jen jeho druhové přeli, jak Veliký býk vypadá ... Už Potis mu vyprávěl, že je to napůl člověk, napůl býk ... Otroci ve slévárně se jednou do krve přeli, jaké je Minotaurus bájné pohádkové zvíře ...

A teď tu před ním stálo, velké, opravdu mohutné dobytče, ale ani v nejmenším podobné člověku. Co na něm bylo lidského? Hlava? Tělo? Ne, nic, opravdu vůbec nic ...

Dlouho tu postával a díval se na Minotaura stále střízlivějšíma očima.

Velký býk. Opravdu jenom velký býk ... Mohutné dobytče, nic víc.

Myslel na to celou cestu zpátky a byl trochu zmaten.

„Nakrmil jsi ho?" uvítal ho kněz Sálan, když se vrátil do své stáje.

„Nakrmil," přisvědčil Zubřík.

„Vidíš, bál ses zbytečně," smál se Sálan.

„Zbytečně ... Jen jedna věc mi nejde do hlavy ..." dodal Zubřík opatrně.

„Copak?"

„Venku mezi lidmi se povídá, že Minotaurus je napůl člověk, napůl zvíře. Obluda s lidskou hlavou a tělem býka ..."

Kněz Sálan se na něho dlouze podíval, ale mlčel.

„No, v něčem mají lidé pravdu ..." začal po chvíli rozpačitě. „Minotaurus určitě není obyčejný býk, to mi můžeš věřit. Tělo má býčí, přiznávám ... Ale rozum, otroku, rozum má lidský. Je chytrý, že to je k nevíře. Přesvědčil jsem se o tom mnohokrát ..."

Takovému tvrzení nebylo možno odporovat ... Snad má kněz Sálan pravdu.

„Bude snad lepší, když si takovéhle řeči necháš pro sebe," dodal kněz Sálan, když Zubřík neodpovídal. „Uvalil bys na sebe jen hněv kněží. S těmi bys nemohl mluvit jako se mnou, to asi víš ..."

„Děkuji ti za dobrou radu, pane," odpověděl mu Zubřík.

„Nu, teď když ti bylo dopřáno spatřit na vlastní oči Velkého býka, přešel kněz Sálan opět do starého tónu, budeš muset před velekněžem odpřisáhnout věčný slib mlčení jako všichni, kdož opatrují Velkého býka ..."

„Postoupil jsi do družiny chrámových otroků," řekl kněz Sálan, když Zubřík ve světle posvátného ohně složil slavnou přísahu do rukou velekněze. Zavázal se v ní, že neprozradí nic z tajemství Minotaurovy svatyně, že bude Velkému býku ze všech sil sloužit a že vykoná vše, co od něho budou kněží žádat.

Hned po přísaze přijal z rukou kněze Sálana fialový, žlutě pruhovaný pás sluhy Velkého býka, který ho opravňuje ke vstupu do Minotaurovy svatyně. Sálan se tvářil důležitě a slavnostně. Dával tím Zubříkovi najevo, jakého se mu dostalo velikého vyznamenání.

Zubřík měl ještě plnou hlavu slavnostního obřadu, nemohl se, však dočkat odpoledne. Nevnímal ruch v aréně, nebyl s to sledovat výkony artistů, neviděl nic než cvičiště, na kterém se měla objevit Jitřenka.

Když konečně vstoupila do arény, Zubřík ji v první chvíli nepoznal. Brankou vkročila dívka, v které by na první pohled nikdo nebyl vytušil otrokyni.

Byla oblečena jako většina krétských žen. Rty měla nalíčené do červena, jako všechny dívky, které Zubřík potkával v paláci. Její vlasy tvořily na hlavě zlatou korunu.

Vypadala tak vznešeně, že si Zubřík v prvním okamžiku netroufal ji oslovit. Nebylo toho však třeba, protože Jitřenka ho už zahlédla.

„Zubříku," vykřikla šťastně a vrhla se mu bez ohledu na lidi kolem krku.

Teprve teď viděl Zubřík na její šíji bronzovou sponu, téměř obojek, znamení královských otrokyň.

„Jak ses měl, Zubříku? . . . Jak ses měl?" Jitřenka ho tiskla k sobě a z očí se jí přitom řinuly slzy.

„Kdybys věděl, jak jsem na tebe myslila . . . Jak jsem se na tebe těšila . . ." opakovala bez ustání a hladila mu ruce.

Pak ho odtáhla na sedátko do rohu hlediště a ani tam se nemohla uklidnit.

Zubřík se na ni nemohl vynadívat. Náhle si uvědomil, jak je krásná . . . Krásnější než Eta, řekl si. Opravdu krásnější.

Neměl však kdy se obírat dále tímto zjištěním, protože ho Jitřenka zasypala proudem otázek.

„Tys mě Zubříku opravdu neviděl?" ptala se ho. „Všimla jsem si tě hned, jak jsem vešla s pricezním průvodem do arény," pokračovala dříve, než jí Zubřík mohl odpovědět.

„Byla bych na tebe zavolala," chrlila ze sebe, „ale vtom se stala ta věc s Phaedrou. To už nebylo kdy na řeči . . ."

„Jak ses dostala do služeb Ariadniných?" ptal se jí Zubřík.

„Princeznu zaujaly moje vlasy," zasmála se Jitřenka. „Ariadne má totiž zvláštní libůstku. Obklopuje se služebnicemi ze všech končin světa. Bílými, žlutými i černoškami ze země Afriky."

Pak chtěla vědět, co zažil on. Zubřík jí tedy vyprávěl, jak dřel ve slévárně, jak si ho všimli při utkání se splašenými býky a jak ho vzali do stájí chrámových zvířat.

Vyprávěl jí o knězi Sálanovi i o jeho obavách, že bude předhozen Minotaurovi, protože nedovedl princeznu Phaedru uchránit před neštěstím.

Užuž se chtěl Jitřence svěřit, že viděl Minotaura a jak byl překvapen jeho vzhledem. V posledním okamžiku si však uvědomil, že ho váže slavná přísaha. A bylo by moudřejší uchovat Minotaurovo tajemství, i kdyby nebylo přísahy . . .

„Vyřiď tomu svému knězi, že se nemusí ničeho bát," rozesmála se Jitřenka. „Král je rád, že Phaedra dostala za vyučenou. Princezna Ariadne jí jaksepatří vyčinila a všichni v paláci doufají, že Phaedře jednou provždy zašla chuť hrát si se životem . . ."

„Mohu mu tedy klidně povědět, že jeho strach je zbytečný . . . Že ho král neobětuje Velkému býku . . ."

„Král Minos by si myslím spíše přál, aby zahynul Velký býk než kdokoliv z Kréťanů . . ." uklouzlo Jitřence. Vzápětí se rychle rozhlédla, jestli ji nikdo neslyšel.

„Tomu nerozumím," přiznal se Zubřík.

„Copak jsi neslyšel ty řeči kolem Velkého býka?" žasla Jitřenka. „Ne, vlastně jsi je nemohl slyšet, když nežiješ u dvora . . . A jsou to možná stejně klepy . . ." dodala už zase opatrně.

„Nevím opravdu, o čem mluvíš."

„Slyšela jsem princeznu Ariadne na vlastní uši, jak se rozčiluje, že královna Pasifae svoji náklonnost k Minotaurovi trochu přehání . . ."

„Kněz Sálan mi řekl, že Velký býk snáší ze všech živých tvorů na světě jen královnu," poznamenal Zubřík.

„Královna Pasifae je dcerou velekněze ze země Mizr," vysvětlovala Jitřenka. „Tam uctívají také býka . . . Když se provdala za krále Minoa, dostala od tamních kněží jako dárek jednoho z jeho potomků, malého býčka, aby jí připomínal vlast."

„Ten býček je . . ."

„Minotaurus," vpadla mu do řeči Jitřenka. „Královna nemůže na svou vlast zapomenout. Chodí prý za Minotaurem a hlasitě vzpomíná na svůj domov, ačkoliv už mnoho let žije na Krétě . . . Laská se s Velkým býkem, hladí ho . . . Ale nech si to prosím tě pro sebe,"

dodala, jako by si uvědomila, že snad řekla více, než bylo bezpečné...

„Teď už věřím, že král Minos nebude Velkému býku moc nakloněn," rozesmál se Zubřík. „Nechápu jen, že si tak mocný král nedovede doma udělat pořádek."

„Neumí, prý ne," potvrdila Jitřenka. „V paláci vládne královna a kněží. Král se s nimi občas pohádá, ale to je vše... Jako třeba včera kvůli aténským obětem... Víš snad, že zítra připluje do přístavu loď s Atéňany?"

To byla novina!

Zítra tedy, pomyslil si Zubřík a opět se mu vynořil v mysli obraz kupce Chrysa, hroutícího se při zprávě o neštěstí, které potkalo jeho syna.

Slunce už svítilo šikmo do vod zálivu, když se na obzoru objevila první loď. V nepřehledném zástupu, který zaplnil přístav a přilehlé ulice, to zašumělo.

Všechny domy byly ozdobeny barevnými stuhami, z oken visely pestré koberce, dlažbu posypali liliemi a šafránem, jako kdyby slavili život a ne smrt.

Jak se lodě přibližovaly, bylo nejdříve znát stěžně, pak postavy lodníků a nakonec dvě řady vesel, které je hnaly k pobřeží.

Když k přístavišti přirazil achájský koráb, vyšel král Minos s Pasifae ze svého průvodu a přistoupili k můstku, který námořníci spustili s paluby.

Král byl pobledlý a nezvykle vážný. Nadcházející setkání s Atéňany ho zřejmě skličovalo. Zato královna Pasifae zčervenala vzrušením. Oči jí plály nedobrým ohněm, vlasy se jí smekly na ramena.

Pravou rukou se opírala o vysokého muže s péřovou čelenkou. Byl to velekněz z chrámu Velikého býka.

Zubřík cítil v zádech nepříjemné mrazení. I on byl vzrušen jako celý ten dav. Jitřenka stála na druhé straně ulice v zástupu kolem princezen. Měla křídové tváře a zavírala oči, jako by odmítala dívat se na krutou hru se smrtí.

Nebyla asi se svými pocity jediná. V zástupu se tu a tam ozvaly poznámky, nikterak lichotivé pro krále a královnu.

Když se na schůdcích objevili první Atéňané, uvítal je na nábřeží hlasitý pokřik. Nebyla v něm však ani zloba, ani nenávist.

Nejdříve vyšly z lodě dívky, sedm panen, bledých a zoufalých. Některé se třásly srdcervoucím pláčem.

Na nábřeží to opravdu vypadalo tak, jak o tom svého času Zubříkovi vyprávěl Uru, otrok ze slévárny. Spousta krétských žen s šátky u očí plakala nad osudem nešťastných obětí.

Když sešla poslední dívka, objevili se aténští mladíci. Snažili se chovat co nejstatečněji a taky se jim to dařilo. Drželi hlavu zpříma a dívali se vzdorně do očí svých nepřátel.

Jeden, dva, tři . . . pět . . . šest . . . Teď musí přijít na řadu poslední. Malý Kyros, kterého Zubřík mezi oběťmi ještě nezahlédl.

Ke svému velkému překvapení se ho však nedočkal. Na schůdky jako poslední vkročil ztepilý mladík, vysoký, ramenatý, s ostře řezanou hlavou a vlasy splývajícími až do pasu.

Přes ramena měl přehozený řasnatý rudý plášť, u boku se mu houpal bronzový, stříbrem vykládaný meč.

Zubřík v prvním okamžiku nevěřil svým očím.

Podíval se na příchozího pozorněji. Ano, poslední v řadě byl Theseus, syn aténského krále Aigea!

Theseus, muž, který ho chtěl vykoupit z otroctví a darovat mu svobodu.

Lišil se zjevem od svých druhů tak, že si toho každý v zástupu všiml. Všichni upírali oči na jeho vysokou postavu, na jeho vážnou tvář, na nádherný meč u jeho boku.

Král Minos, vyschlý, trochu nakloněný stařec, mu šel v ústrety, jako by i on byl přitahován jeho zjevem.

„Jsem Theseus, syn aténského krále," oslovil ho mladík. „A přišel jsem zabít tvého býka," dodal sebevědomě a sáhl na jilec svého meče. „Věz, králi, že nadešel čas, aby byl opět nastolen mír mezi tvým královstvím a naší zemí. Na tvém ostrově žije nespočet Achájců. Naši muži si přivádějí do svých domovů vaše dívky. Achájskou řečí se domluvíš na Krétě právě tak dobře jako v Aténách, Argu nebo jiném místě naší země. Neuděláš-li však konec nesmyslným obětem, nebude mezi námi přátelství . . ."

Byla to smělá slova. Zástup oněměl překvapením. Takovou řeč od Atéňanů jdoucích na smrt ještě nikdo z přítomných neslyšel. Sám král se úžasem napřímil. Nezdálo se však, že by statečnému jinochovi jeho slova zazlíval.

Najednou někdo v zástupu zatleskal.

„Mluvíš čistou pravdu, Thesee!" vzkřikl někdo achájsky.

Theseus zvedl pravici na pozdrav. Souhlasných výkřiků přibývalo.

„Chci s tvým Minotaurem zápasit, nechci být obětován. Je prý neporazitelný. Dovol však, ať se síla utká se silou . . ." ozval se opět Theseus a uklonil se králi.

Král zaraženě mlčel. Ze zástupu se stále silněji ozývaly souhlasné výkřiky.

„Mnozí smýšlejí jako ty," přerušil král Minos konečně svoje mlčení a ukázal za sebe.

„Proti Velkému býku nemá žádný smrtelník naději na vítězství, ať použije jakékoliv zbraně. Podaří-li se ti však v boji ho zabít, daruji život nejen tobě, Thesee, ale i celému tvému průvodu," řekl nakonec a v jeho hlase bylo znát naději a úlevu.

„Děkuji ti, králi!" odpověděl mu Theseus.

Zástup se pohnul jako živá řeka. Aténským se teď muselo zdát, že přišli mezi přátele, a ne mezi lidi, kteří si přejí jejich smrt.

Vtom se od zástupu odpoutal velekněz. Přikročil ke králi a nakvašeně řekl.

„Minotaurus čeká na svoje oběti. Tomu nemůže nikdo na světě zabránit. Ani Theseus, ani ty, králi!"

„Poslali tě sem, Thesee, abys položil život na oltář Velkého býka, a ne abys s ním bojoval," rozčileně vzkřikla královna Pasifae a jediným trhnutím odepnula Theseovi meč od boku.

Král se na ni bezmocně díval, chtěl něco říci, ale pokrčil jen bezmocně rameny a vzdychl. V zástupu se ozvaly výkřiky nevole a zklamání.

Velekněz zvedl pravici a křikl cosi za sebe. Hned nato přispěchala setnina chrámových ozbrojenců, obklopila aténské oběti a pomocí kopí si razila cestu k paláci. Theseus a jeho druhové byli ztraceni.

Slunce už klesalo za obzor, ale zástupy se stále ještě nerozcházely. Všude se tvořily hloučky. Lidé hlasitě hovořili o tom, že se Theseus choval velmi statečně a že řekl pravdu.

Tyto projevy přízně a obdivu Zubříka blažily. Potřeboval by si teď také s někým popovídat. Podíval se po Jitřence. Byla však už pryč.

Zahlédl už jen princeznu Ariadne, štíhlou a tmavovlasou. Dívala se za mizejícím hloučkem Aténských jako očarovaná a po tvářích jí tekly slzy.

Slavnost obětování měla být v poslední den měsíce Pitorah, měsíce posvátných býků.

Od rána to v městě hlučelo jako v úle. Jakmile sklouzne slunce za obzor, zapálí kněží boha Kumseha posvátné ohně. Sbor kněžek zapěje píseň Velké oběti a kolem ohně se roztančí divoký roj tanečnic. Z Malého paláce na nábřeží vyjde chorovod kněží s aténskými obětmi, třikrát obejde náměstí a ponoří se do podzemí, do svatyně Velkého býka, kde budou oběti předhozeny Minotaurovi.

Cestu, kterou měl jít průvod, lemovaly veliké vázy s pestrými květy, dlažba byla vystlána barevnými koberci, na rozích ulic a náměstí navršili hranice, z kterých vyšlehnou posvátné ohně.

Ještě nikdy nevzrušily aténské oběti Krétu tolik jako tentokrát. Ve městě, na nárožích, ve všech krčmách dole v přístavu se po celý ten čas tvořily hloučky a kdekdo mluvil o aténských chlapcích a dívkách, především o Theseovi a o jeho statečnosti.

Lidé rozhořčeně tvrdili, že opravdu nadešel čas, aby se skončilo s nesmyslnými oběťmi. I tak mocná říše jako krétská potřebuje za hranicemi přátele. Právě teď se naskytla vhodná příležitost, jak si je získat v Aténách.

Mladí Kréťané, pro něž se Theseus stal přes noc představitelem statečného a moudrého mládí, hlasitě reptali. Královnina touha po pomstě už vlastně měla být dávno ukojena a teď je na čase skoncovat s krutostmi. Tak ukrutné jednání se ani neslučovalo se ctí a pověstí spravedlivého krále Minoa.

Achájci usazení na Krétě všechny ty řeči ovšem živili, protože v nešťastných Atéňanech viděli své rodné bratry.

Ani v rodině krále Minoa se neobešla nastávající Slavnost obětování bez sporů. Ve městě si o tom povídali ledacos.

„Král by určitě povolil," řekla Jitřenka Zubříkovi. „Ale královna je neoblomná. Je nemocná touhou po pomstě . . ."

„Dal bych rok života, kdyby se Theseus zachránil, bohové mi to dosvědčí," povzdechl si Zubřík. „Je to jeden z mála Achájců, kteří mi v životě chtěli pomoci."

Nezdálo se však, že by král Minos svou při s královnou Pasifae vyhrál. Při královně stál velekněz a jeho kněží, kteří králi spílali slabochů a změkčilců. Jeho smířlivost prohlašovali za hříšný zásah do kněžských práv.

„Nemohli bychom se Velkému býku podívat do očí," tvrdili kněží. „Minotaurus by si ostatně takové jednání nedal líbit . . ."

Celé město se rozdělilo na dva tábory. Přívrženci královnini však byli v mizivé menšině.

„Nejvíc je mi líto princezny Ariadne," naříkala Jitřenka nad svou paní. „Od té chvíle, co spatřila Thesea, je zcela změněná. Nemluví o ničem jiném než o synu aténského krále a propláče nad jeho nešťastným osudem celé noci. Zhubla, že si toho u dvora kdekdo všiml. Včera se dokonce vrhla matce k nohám a prosila ji, aby dala aténským obětem milost . . ." Jitřenka mluvila pravdu. Ariadne skutečně prosila za Aténské. Marně.

„Jak tomu mám rozumět, dcero?" hrála si královna Pasifae na překvapenou. „Copak chceš, aby zůstal tvůj nebohý bratr nepomstěn?"

Ariadne nepřestávala plakat a prosit. Opakovala znovu Theseova slova o míru a přátelství, ale Pasifae se nedala oklamat.

„Mluvíš o míru a přátelství . . ." zasmála se zle. „Dobře vím, odkud vane vítr. Ty ses do toho aténského krasavce zamilovala, viď?"

Namísto odpovědi se Ariadne znovu rozplakala.

„O důvod víc, aby sešel ze světa," prohlásila královna bez nejmenší známky dojetí. „Tvoje nálady jsou bezbožným rouháním . . . Zamilovat se do vraha svého bratra . . . Kdo to kdy slyšel! Taková hanba!"

Theseus byl tedy ztracen. O tom teď nikdo z Ariadnina průvodu nepochyboval.

Dav před Malým palácem se rozvlnil. V jeho hlavním průčelí se otevřela vysoká cedrová vrata a vyšel roj bubeníků. Za ním se vydal na svou smutnou pouť obětní průvod.

Vpředu kráčely krétské kněžky s pochodněmi v rukou, s bílými květy lilií kolem čela, za nimi pak kněží s palmovými ratolestmi. Za nimi šli pištci a sbor, zpívající vysokými hlasy oslavnou píseň na počest boha země a jeho syna Kumseha, ochránce krétského moře.

Pak spatřili Zubřík a Jitřenka aténská rukojmí. Nejdříve dívky ve splývavém rouchu achájských žen, tolik odlišném od šatu krétských žen, za nimi aténští mladíci v čele s Theseem, synem královským.

Dívky měly oči rudé od pláče, zato chlapci šli statečně, jako by načerpali posilu z Theseovy odvahy.

Tisíce Kréťanů zde čekaly na průvod od časného rána.

U kašny před palácem se shromáždila skupina krétských mladíků. Podle oblečení a vystupování patřili k městské smetánce.

Když je Atéňané s Theseem v čele míjeli, začali na ně mládenci mávat a hlasitě volat: „Ať žije Theseus a jeho druhové . . .“

„Milost Theseovi! Milost Aténským!“

Theseus se na krétské mladíky vážně podíval a zvedl znovu pravici k pozdravu.

„Jsem váš přítel!“ zvolal na ně.

„Považuj nás také za své přátele,“ ozvalo se mu v odpověď.

Mnozí z Kréťanů se teď drali k Aténským a snažili se Theseovi podat ruku. Chrámoví ozbrojenci měli co dělat, aby je zadrželi.

Pak někdo hodil do skupiny Achájců kytici. Hned nato se na ně začaly sypat květiny i odjinud.

„Dejte mu zbraň, ať může zápasit!“ slyšel Zubřík za sebou.

Vřava sílila. Zubřík nadšeně vykřikl.

„Ať zvítězíš, Thesee!“

Theseus se obrátil v tu stranu, kde stál Zubřík. Oči se mu rozšířily údivem. Zubřík by byl přísahal, že ho aténský princ poznal. Byl nesmírně dojat. Teď by byl ochoten jít pro svého hrdinu sám na smrt.

Volání a výkřiky neustávaly. Kněží přivolali z chrámu posily. Ozbrojenci pomocí kopí vytvořili mezi obětním průvodem a krétskými diváky neprostupný řetěz. Snažili se zatlačit povykující mladíky co nejdále od průvodu.

Klid nenastal, ani když oběti zmizely v bráně paláce. Něco podobného Knossos ještě nezažil.

Na město se snášela noc. Nad moře se vyhoupl stříbrný kotouč měsíce.

„Budu muset jít," řekla Jitřenka.

„Uvidíme se dnes ještě?" ptal se Zubřík. „Slavnost potrvá až do rána. A smějí na ni všichni. Svobodní i otroci."

„Dnes už ne," odpovědělo děvče. „Vyjíždím s princeznou na moře . . ."

„Teď v noci?!"

„Princezna to dělá často...má ráda vyjížďky po moři za úplňku... Dnes přikázala několika služebnicím ze svého průvodu, aby po setmění přišly do přístavu."

Rozloučili se neradi. Zubřík osaměl.

Vracel se k domovu co noha nohu mine. Bylo mu k smrti smutno. Najednou si uvědomil, že by ještě jednou mohl spatřit Thesea.

Povedou ho přece k Minotaurovi chodbou, kam měl jako chrámový otrok volný přístup. A popadla ho bláhová myšlenka, že by snad Theseovi mohl podstrčit svoji dýku, aby nebyl tváří v tvář Velkému býku zcela bezmocný.

Spěchal tedy do stájí.

Zubřík proběhl bránou paláce a dal se úzkou chodbou do podzemních prostor. Minul arénu, prázdnou a v tuto večerní dobu nezvykle tichou, pak opuštěné ubytovny chrámových otroků. Zastavil se u zamřížovaných dvířek vedoucích k stájím Velkého býka.

Z dálky sem doléhal tlumený zpěv obětního průvodu. Zubřík odbočil do stáje Zuřivého šípa a přistoupil k truhlici v rohu místnosti. Z boční přihrádky vytáhl bronzovou dýku, pečlivě zamotanou do kusu vlněné látky. Schovával si ji zde od té doby, co ho sem přeložili ze slévárny.

„V životě se už asi neshledáme," řekl a pohladil zbraň, matně se lesknoucí ve svitu olejového kahance.

Nelitoval však svého rozhodnutí ani chvilku. Chtěl přece pomoci Theseovi, kterého nejvíce miloval ze všech lidí, jež na své pouti potkal.

Vyšel ze stáje a dal se známou cestou kolem skladiště píce a slámy k obydlí Minotaura. Cestou potkával kněží z průvodu. Vraceli se od Minotaurova chrámu. Oběti už tedy byly na místě a čekaly, až je kněz zavede na obětiště.

A tu už také zahlédl Thesea. Nakláněl se ke svým druhům a Zub-

říkovi se zdálo, že svými slovy utěšuje slabé a dodává odvahy silným. Vedle skupiny Atéňanů stáli dva muži z chrámové stráže, ozbrojení meči a kopím, kněz Sálan a v pozadí velekněz, kterého dnes už potkal několikrát.

Zubřík přistoupil ke knězi Sálanovi a vzal mu co nejsamozřejmějším pohybem z ruky kahan, kterým si svítil na cestu. Pak se postavil mezi chrámové otroky, kteří kněze doprovázeli.

Vtom zachytil Theseův pohled. Teď už byl přesvědčen, že ho princ poznal.

Velekněz zapěl píseň Velkého býka. Kněz Sálan se přidal, otroci se napřímili. Z řad aténských panen se ozval tlumený pláč. I chlapci zbledli, jen Theseus stále zachovával obdivuhodný klid.

„Komu z vás se dostane jako prvnímu cti, že bude předveden Velkému býku?" zeptal se velekněz.

Otázka zanikla v kvílení aténských dívek.

„Půjdu první," vystoupil z řady Theseus a postavil se vedle velekněze.

Velekněz pokynul Sálanovi a ozbrojencům. Sálan poručil ostatním obětem, aby přešly na druhou stranu chodby, a postavil k nim dva strážce.

Na cestě k Minotaurovi doprovázel Thesea kněz Sálan. Za nimi šel s vysoko zvednutou svítilnou Zubřík. Vpředu kráčela stráž.

Zahnuli doleva k obětišti. V těchto místech se chodba zužovala. Zubřík se dostal těsně k Theseovi.

„Dám ti svou zbraň, snad ji budeš potřebovat," zašeptal Zubřík a rychlým pohybem zasunul dýku do Achájcova řasnatého pláště.

Theseus kývl hlavou. Pochopil. Šli dál. Jedna chodba, druhá chodba — až stanuli před vchodem do Minotaurovy svatyně. U vysokých dveří pobitých bronzem stál ozbrojenec, obrovský černoch s dlouhým kopím v pravici, uctivě se uklonil knězi Sálanovi a zahleděl se přísně na Thesea.

„Nespouštěj ho z očí," řekl Sálan černochovi a ukázal na Thesea. Černoch nerozuměl slovům, pochopil však posunek. Sklonil kopí a přiložil hrot na Theseovu hruď. Kněz Sálan vešel do chrámu, Theseus a Zubřík osaměli.

„Jdi k Minotaurovi z levé strany. Je na levé oko slepý," tiše řekl Zubřík Theseovi.

Víc mu nestačil říci, protože černý strážce svatyně se na ně obořil v nesrozumitelné řeči. Hned nato se otevřely dveře chrámu a v nich se objevil Sálan, velekněz a další hodnostář, kterého Zubřík v životě neviděl. Všichni měli kolem čela červené květy.

Velekněz přistoupil k Theseovi, nasadil mu na hlavu věnec z podlouhlých zelených listů a zapěl posvátnou Píseň smrti.

Když Theseus zmizel s kněžími ve svatyni, popadla Zubříka hrůza. Uvědomil si, že porušil svatou přísahu, kterou se zavázal velekněži. Nepochyboval ani okamžik, že ho krétští bohové postihnou strašným trestem.

„Miluji ho jako vlastního bratra ... Miluji ho ještě víc ...“ mumlal na svou omluvu. „To snad ani přísaha neplatí.“

Těsná chodba zašeptala vzdálenou ozvěnou, černoch u dveří se na něho podezřívavě podíval. Zubřík si představil Thesea, opuštěného, samotného tváří v tvář Velkému býku a najednou se mu trest, který ho za porušení přísahy možná stihne, zdál malý a bezvýznamný.

Teprve za chvilku si vzpomněl na mast s vůní královny Pasifae, která Velkého býka odzbrojovala. Měl ji u sebe. Proč ji jen nepodstrčil Theseovi ... Proč na to nevzpomněl ... Třeba by byla Theseovi pomohla k vítězství. Snad ...

Ne, ne, byla to bláhová naděje. Před Velkým býkem není spásy.

Zubříka roztřásla zimnice. V chodbě paláce bylo dusno. Chvěl se napětím. Ze všech koutů na něho hleděla tma. Jen vchod do svatyně Velkého býka byl osvětlen kahanem. V jeho světle se matně leskla kůže černého strážce.

Otrok podezřívavě sledoval Zubříka, který nejevil chuti odejít od vchodu do chrámu. Nakonec na něho křikl nějaký rozkaz. Tvářil se přitom výhružně. Zřejmě si nedělal nic z pásu chrámového sluhy, který Zubřík měl kolem beder.

Nemělo smysl čekat u chrámových dveří. Zubřík se raději stáhl hlouběji do chodby, dřepl si na zem a čekal, co se bude dít.

Ustavičně se mu zjevoval obraz nešťastného Thesea, drceného obrovským zvířetem. Co proti takovému netvoru už zmůže malá bronzová dýka ...

Vtom se chodba otřásla temným zabučením. Zubřík se celý roztřásl. Velký býk už tedy zdolal svoji oběť. Chlapce se zmocnilo černé zoufalství.

Další zabučení ... Minotaurus asi dává kněžím na srozuměnou, že mu mohou předvést další oběť ...

Ne, nebylo už nač čekat. Theseus, přítel a bratr, už odešel do říše mrtvých. Ať jsou mu bohové milostiví ...

Vtom se rozlétly chrámové dveře. Objevil se v nich temný stín

a vrhl se na černého strážce. Otrok ustoupil o krok, o dva, a pokusil se zvednout kopí. Ale vtom ho srazila k zemi rána mečem. Přes ležící tělo se přenesla postava v širokém achájském plášti. Theseus!!

„Tady jsem, Thesee!!" vykřikl Zubřík a běžel vstříc vítěznému Achájci.

„Ukaž, kudy k našim!" přehnal se kolem něho jako vítr Theseus. Zubřík za ním. Běželi chodbou k ostatním Atéňanům. Utíkali, seč jim stačil dech.

Na rohu chodby se Theseus zastavil a zvedl si plášť, který mu vadil při útěku. Meč přehodil do druhé ruky a dal se opět do běhu.

Bronzový meč . . . Zubříkem to trhlo.

Odkud měl Theseus meč? Když ho viděl naposled, měl jenom dýku . . .

Nebylo však kdy ptát se. Prchali dále. Prozatím je nikdo nepronásledoval. Prozatím . . . Ale nebude jistě dlouho trvat a dají se za nimi. Pak to bude zlé . . . Pak . . .

„Musíme se zbavit stráží, které hlídají naše," obrátil se Theseus v běhu na Zubříka. „Nejlíp bude, když si vezmeme na starost každý jednoho . . ."

Hned nato zahnuli za roh a spatřili aténské oběti. Achájci seděli na lavici a mnozí z nich už ani nevnímali, co se kolem nich děje. Většina z nich měla hlavu v dlaních a v duchu se loučila se vším, co na světě milovala.

Když se před nimi objevil Zubřík a Theseus, Atéňané strnuli úžasem. Jako by před nimi stanulo zjevení . . .

Theseus, živ a zdráv . . . Ne, to bylo k nevíře.

Nejdříve se vzpamatovali oba strážci.

„Co se to . . ." křikl menší z nich na Zubříka. Než však mohl dopovědět, vrhl se na něho Zubřík, ze všech sil mu sevřel obě paže a strhl ho k zemi.

Druhý strážce se po Zubříkovi ohnal mečem, neměl však už kdy mu ublížit. Theseus mu jedním máchnutím vyrazil zbraň z ruky. V příštím okamžiku byli oba strážci spoutáni.

„Jak se dostaneme z paláce?" obrátil se Theseus na Zubříka.

Než mu stačil odpovědět, ozvaly se z hloubi chodby zvuky mnoha kroků a hlasitý křik. Byli to kněží a jejich sluhové. Pronásledovali uprchlíka.

„Za mnou!" pokynul Zubřík Atéňanům. Napadlo mu, jak se zbavit pronásledovatelů.

Vedl Achájce stejnou cestou, kterou se sem dostali. Když běželi ko-

lem skladiště slámy, strhl ze stropu olejovou lampu a hodil ji do stohu suché píce.

Za okamžik stálo celé skladiště v plamenech. Z hromady slámy se vinula oblaka temného dýmu. Nebylo vidět na krok. Všichni se rozkašlali. Ale cíle bylo dosaženo. Pronásledovatelé zůstali za ohnivou clonou. Achájci tak získali drahocenný čas, zachránění však ještě zdaleka nebyli.

„Pojďte se mnou," křikl na ně Zubřík. A vedl je bludištěm chodeb do své stáje a celou cestu si přitom říkal, že jsou stejně všichni ztraceni.

I já zemřu v mukách, myslel si. Nikdo mu neodpustí, že pomohl Atéňanům, to mu bylo jasné. Necítil však vůbec lítost nad tím, co ho čeká.

Atéňané byli ovšem bůhvíproč přesvědčeni, že jsou zachráněni a že budou žít. Snad jim stačilo, že je Theseus zdráv a živ, aby se rázem rozplynul všechen strach.

Dívky sice opět plakaly, tentokrát však štěstím, a aténští mladíci výskali radostí. Když se zastavili v Zubříkově stáji, jeden přes druhého zahrnovali Thesea otázkami, jak se utkal s Velkým býkem.

„Zabil jsem ho," řekl Theseus se samozřejmostí, která musela ve všech jen utvrdit víru, že jejich záchraně nestojí v cestě už opravdu nic.

„Tímhle mečem jsem ho zabil . . . Teď však není kdy na vysvětlování, všechno vám řeknu později," zarazil se. „Můžeš nás vyvést nepozorovaně z paláce?" obrátil se na Zubříka.

„Snad by to šlo . . ." přisvědčil Zubřík. „Všechno je na slavnosti, palác je napůl prázdný . . ."

Rozhodnost, s níž si Theseus vedl, nakazila kdekoho. I Zubřík jí podlehl.

„Vyvedu vás z paláce arénou . . ." rozhodl se.

„Tam teď určitě nikdo nebude. Bude trvat hezkou chvíli, než chrámoví strážci zdolají hořící slámu."

Ale i tak jsme všichni ztraceni, byl by nejraději dodal. Při pohledu na jásající Atéňany však nenašel odvahu. Dostaneme se z paláce, budiž ... Snad se nám podaří ukrýt se někde v městě ... Co však uděláme, až nastane den?

Kněží na ně uspořádají honičku. Nikdo z nich neunikne. Nikdo. A potom sbohem, slunce, sbohem, životě, sbohem, Jitřenko ...

Při této představě se Zubříka poprvé zmocnilo zoufalství. Nechal si však prozatím svoje obavy pro sebe. Na slzy je přece vždycky dost času.

Pokynul Aténským, aby šli za ním.

Dostali se do arény. Vypadala teď v noci ještě větší. Sedadla kolem cvičiště byla prázdná, u stropu probleskovalo světlo ohňů, které o slavnosti hořely na všech prostranstvích města. Zvenku sem doléhal tlumený hluk davu, který se tam veselil.

„Stůjte," rozkázal Zubřík Aténským a zavedl je do přilehlé oblékárny. Byla to veliká místnost, kde se gymnasté připravovali na vystoupení.

Zubřík otevřel skříň u dveří a vytáhl odsud hrst bederních roušek. Byly hnědé, s velkými žlutými květy, s řadou býků se skloněnou šíjí kolem pasu.

„Nač ty roušky?" ptal se Zubříka jeden z Atéňanů.

„Abych vás bezpečně vyvedl z města," odpověděl Zubřík. „Nebo snad chceš, aby všichni už z dálky poznali, že jste Achájci? Dívky nebudou tak nápadné, ale mužové chodí všichni do pasu obnaženi."

„To je opravdu dobrý nápad," pochválil Theseus Zubříka a odhodil svůj achájský šat. Opásal se rouškou gymnastů a k pasu připnul meč. I ostatní se převlékli.

„U východu z arény stojí stráž," upozornil Zubřík šeptem ostatní, když se opět dali na cestu.

Přemohli ji velice snadno. Zbrojnoš stál k nim zády. Divoký rej kolem ohňů v ulici ho zaujal tak, že si vůbec nevšiml Achájců, kteří se k němu blížili zezadu.

Stačil plochý úder Theseova meče a strážce se bez hlesu skácel k zemi. Zatáhli ho do chodby, svázali mu ruce a do úst mu vstrčili roubík. Pak vyrazili do ulic.

Kolem ohňů bylo jasno jako ve dne. Lid se oddával nevázanému veselí. Smrt Theseova a jeho druhů byla už dávno zapomenuta.

Kréťané se drželi za ruce, tančili kolem hranic a zpívali a někteří tanečníci s býčí maskou napodobovali útok chrámových býků. Všude bylo plno křiku a smíchu.

Zubřík zahnul se svým průvodem do temných uliček na druhé straně paláce a snažil se Aténské odvést co nejdále od davů v ulicích.

Cestou potkávali skupiny Kréťanů, většinou podnapilých, protože v tuto noc teklo víno proudem.

Jednu chvíli strnuli všichni hrůzou. Zastavila je skupina rozdováděných mladíků, silně podroušených, a zvala je upřímně do blízké krčmy.

Atéňanům ovšem takovéhle pozvání nemohlo v tu chvíli přijít vhod. Vymlouvali se, jak uměli. Kréťané se začali rozčilovat. Nakonec se však Achájcům přece jen podařilo uniknout.

Dostali se až na opuštěnou pláň za palácem, kde už nepotkávali nikoho. Dokud jim v hlučných ulicích hrozilo bezprostřední nebezpečí, neměl Zubřík pro samé obavy čas uvažovat, co si počne se svými chráněnci dál.

V tichu, které je teď obklopilo, se mu však jeho obavy opět ozvaly. Kam je jen má zavést... Má vůbec smysl, aby utíkali?

Byly to mučivé otázky. Zdálo se mu, že nemají kam uprchnout a kde se skrýt.

Minotaurovi kněží udělají přece všechno, aby je opět dopadli. A mají dlouhé ruce, určitě se jim to brzy podaří.

Nikdo z obyvatel ostrova nebude mít odvahu poskytnout jim úkryt, protože by sám propadl životem. Odevzdá-li je, kyne mu naopak bohatá odměna.

„Kam nás vedeš?“ vyrušil ho z jeho rozjímání Theseus.

„Nevím, právě o tom uvažuji . . .“ odpověděl Zubřík skleslým hlasem.

„Myslel jsem, že jdeme do přístavu.“

„Do přístavu?“ divil se Zubřík. „Co tam chceš dělat?“

„Vstoupit na loď a plout na moře . . .“

Ano, to byl výtečný nápad, jenomže jak ho provést? Lodníci jsou chlapi ze železa. Nevyznají se jen v námořním řemesle. Musí také umět bojovat. Moře kolem ostrova se přece hemží piráty a každý námořník je vycvičen ve zbrani.

„Kde ji chceš vzít?“ zeptal se Zubřík Thesea.

„Loď, myslím . . .“ dodal, když se Theseus na něho nechápavě podíval.

„Kotví tam přece loď, která nás přivezla . . . Námořníci vědí, že se pokusíme dostat se do přístavu . . .“

„Je to přece domluveno . . .“ zněla překvapivá odpověď.

„Domluveno?“ žasl Zubřík. „Kdo to s nimi domluvil?“

Theseus se po něm úžasle obrátil.

„Myslel jsem, že to víš . . .“ divil se. „Domníval jsem se, že tě za mnou poslala ke svatyni Velkého býka Ariadne . . . princezna Ariadne . . .“

„Tu vůbec neznám,“ odpověděl Zubřík překvapeně. „Přišel jsem tam sám ze své vůle . . . Chtěl jsem tě zachránit . . . Bohové stáli při nás, dílo se podařilo . . .“

Theseus se ohromen zastavil. Chtěl něco říci, ale nenalezl vhodná slova.

„Nikdy ti to nezapomenu,“ řekl nakonec dojatě. „Jestli se ovšem dostaneme živi a zdrávi domů,“ dodal.

„Přidejme do kroku,“ řekl pak svým druhům. „Ať na nás princezna Ariadne nečeká . . .“ Zubříkovi bylo najednou jasné, proč se princezna rozhodla podniknout v tuto měsíčnou noc vyjížďku po moři . . . Rozhodla se, že prchne s Theseem.

Jak se jí však podařilo spojit se se synem aténského krále a přispět tak svým dílem k jeho záchraně, to zůstalo Zubříkovi záhadou.

Teď tedy čeká v přístavu . . . A s ní taky jistě Jitřenka!

„Tiše . . .“ ozval se ze tmy Theseus. „Vidím už stěžně korábů. Držte se všichni pohromadě a nechte jednat mne.“

Mezi mraky probleskoval měsíc. Ozařoval krajinu bílým světlem. Bylo dobře vidět na cestu. Proti světlému nebi se rýsovaly špičaté stožáry krétských lodí. Na některých visely svítilny a pod nimi vavřínové věnce. Byla to pocta Poseidonovi, bohovi všech moří, na jehož přízni záleželo, zda se loď vrátí do svého přístavu.

Když docházeli k přístavišti, vynořila se ze stínu vysoké ohrady ženská postava. Měsíc, který se vyhoupl z mraků, ozářil spanilou tvář princezny Ariadne.

„Princezno!“ chytl ji Theseus za paži.

„Žiješ, Thesee! Žiješ,“ padla mu plačící Ariadne do náruče. „Milosrdní bohové mě vyslyšeli . . .“

Hladila Theseovi tvář, ramena se jí otřásala pláčem. Nikdo z přítomných neměl odvahu jediným slůvkem rušit jejich shledání.

„Pojďte všichni za mnou,“ vzpamatovala se náhle princezna a zahnula na úzkou cestu, která vedla na konec přístavu.

Na lodi je uvítal nadšený jásot. Lodníci obklopili Thesea s jeho druhy ze všech stran. Otázkám nebylo konce. Hluku bylo tolik, že Theseus musel všechny několikrát prosit, aby se ztišili.

„Nejsme ještě v bezpečí," řekl námořníkům. „Vytáhněte raději plachty, ať se dostaneme z přístavu."

„Poplujeme oklikou, tím se vyhneme pronásledování," mínil kormidelník.

„Měli by nás vlastně nechat na pokoji," odpověděl mu Theseus. „Zabil jsem Minotaura a král mi přece slíbil, že nám daruje svobodu, přemohu-li ho."

Král slíbil, ale královna... Co udělá královna? Nikdo neměl odvahu vyslovit tuto otázku nahlas.

„I když nás budou hledat, nenajdou nás," přerušila Ariadne rozpačité ticho. „Budou po nás pátrat ve městě. Nikdo přece netuší, že jste se uchýlili na loď. Až ráno zjistí, že je koráb pryč, budeme mít už příliš veliký náskok."

Budeme... Ariadne se tedy rozhodla opustit pro Thesea otce, matku i vlast... Jitřenka, která už dávno stála po boku Zubříkově, podívala se velkýma očima na svou paní, pak stiskla Zubříkovi ruku. Byla velmi dojata a nebyla sama.

„Ne, ne, otec určitě nebude s pronásledováním pospíchat."

Lodníci usedli k veslům, kormidelník dal rozkaz napnout plachty. Netrvalo dlouho a vypluli z přístavu. Na volném moři se do plachet opřel vítr. Loď letěla po hladině jako šipka.

Zubřík seděl vedle Jitřenky, díval se na vzdalující se Knossos, osvětlený v tu chvíli nesčetnými světly a ohni, a byl šťasten.

Jak se dostali dost daleko od břehu, musel Theseus vyprávět, jak zápasil s Velkým býkem.

„Nebyl bych svůj zápas vyhrál, nebýt tvého meče, princezno," Theseus vděčně pohlédl na Ariadne. Princezna se šťastně usmívala.

„Ty, Ariadne..." ozvalo se překvapeně ze zástupu.

„Přinesla jsem Theseovi do vězení meč," usmála se princezna pyšně na svou družinu. „Stráže neměly odvahu vykázat dceru svého krále ode dveří... Kdyby tak tušily, co nesu pod pláštěm..."

„Mou dýku jsi tedy nepotřeboval, Thesee," ozval se Zubřík, který si doposud myslel, že Minotaura zahubila jeho bronzová dýka.

„Bez tvé pomoci by mi asi nebyl žádný meč na světě moc platný," objal Theseus Zubříka kolem ramen. „Velký býk je strašný soupeř... Držel jsem se pořád po jeho levé straně, jak jsi mi poradil..."

Záhada Theseova meče byla tedy vysvětlena. Ano, dýkou by proti Velkému býku nic nezmohl, přiznal si Zubřík.

„Vezmi si svou zbraň zpátky, Zubříku," vytáhl Theseus dýku z kapsy svého pláště. „Nikdy na tvou pomoc nezapomenu."

„Nikdy . . ." ozvalo se z řad Aténských. Všichni mu vděčně tiskli pravici.

„Kdybys nás nebyl vyvedl z bludiště . . ." ozvala se jedna z aténských dívek a vyděšena si zakryla při této hrůzné představě tvář.

„Z palácového bludiště se opravdu nikdo cizí nedostane," mínily dívky z princeznina průvodu.

„Myslel jsem si, že jsem ztracen s vámi. Neměl jsem tušení, že princezna váš útěk z města tak pečlivě připravila."

„Postavila jsem do chodby, která vede ke stájím Velkého býka, svého otroka, měl vás vyvést z bludiště," řekla Ariadne. „Museli jste se minout . . ."

„Zapálil jsem v chodbě stoh slámy a vyvedl jsem je oklikou přes arénu," vysvětlil jí Zubřík.

„Vděčíme tedy za všechno tobě . . ." obrátila se princezna na Zubříka.

Byla snad trošku zklamaná, že se bude muset o Theseovu vděčnost dělit s někým druhým.

„Všichni jste mi pomohli," objal ji Theseus přede všemi. „Tvůj meč mi zachránil život v zápase s Minotaurem, Zubřík, můj věrný přítel, tvé dílo dokončil . . ."

Zubřík, můj věrný přítel . . . To byla velká slova. Syn aténského krále a chrámový otrok — přátelé . . .

Zubřík se podíval na Thesea, pak na Jitřenku. Četl v jejích očích radost. Bylo krásné žít s takovými přáteli . . .

Mezitím se zvedl vítr. Obloha na západě se zatáhla mraky. Námořníci poslali všechny do podpalubí. Stačili sotva dojít se schůdků, když do paluby zabubnoval déšť.

Dvakrát probudila Zubříka v noci bouřka. Pokaždé rychle zase usnul. Hlavou se mu hnaly divoké sny. Vystupoval v nich Velký býk i Theseus i Jitřenka. Taky se jimi mihla Etina tvář.

Ráno byl překvapen, že ho poprvé za tu dlouhou dobu vzpomínka na Etu ani nevzrušuje, ani nebolí.

Bouře trvala celou noc. Lodníci se rvali s mořem a prudkým vichrem, který jim trhal plachty z rukou.

Všichni se střídali u vesel. Pracovali jako nikdy v životě. Ze zad se jim proudem lil pot, nikdo však nemyslel na únavu, protože šlo o ži-

vot. V zádech tušili krétské lodi, před sebou měli budoucnost plnou nejistoty.

„Co chceš dělat, až doplujeme k achájským břehům, Zubříku?“ přitočil se k mladému lovci Theseus. „A jak se ti vůbec budu moci odměnit?“

„Mám k tobě jedinou prosbu, Thesee . . . Vrať nám svobodu a umožni nám návrat do vlasti . . .“

„Nečekal jsem od tebe nic jiného,“ řekl Theseus. „Ačkoliv bych byl rád, kdybys se mnou zůstal.“

„Stýská se nám po domově,“ vysvětlil mu Zubřík. „A Jokas na tom bude stejně . . .“

„Jokas? Kdo je to?“

„Můj přítel. Třetí z naší země. Zůstal v Aténách. Pracuje v kamenolomu kupce Chrysa, kterého velmi dobře znáš.“

„Jokas, Jokas . . .“ tiše si opakoval pro sebe Theseus. „To jméno si budu pamatovat. Což o to, Chrysos mi ho určitě prodá. Vždyť jsem se přihlásil místo jeho syna Kyra jako oběť pro Minotaura . . .“

„Teď už chápu, proč jsem v Knossu nemohl najít mezi aténskými oběťmi Chrysova syna . . .“ řekl Zubřík.

„Nedovedl jsem pochopit, kde ses mezi nimi vzal ty . . .“

„Nemohl jsem jinak. Jakmile jsem zvěděl, že Atéňané musí jít na smrt vinou mého otce Aigea, nezbývalo mi přece nic jiného . . .“ skromně odpověděl Theseus.

„Země na obzoru!“ ozvalo se ze stěžně.

Do mužů na lodi vjel život. Veslaři napjali poslední síly. Kdo mohl, vyběhl na palubu. Všichni byli vzrušeni.

Mezitím přestalo pršet. Po obloze se honila bílá oblaka, nad obzorem se klubalo slunce z mraků.

„Před námi leží ostrov Naxos,“ oznámil princi kormidelník.

„Naxos? Pluli jsme přece do Atén!“

„Změnili jsme směr na rozkaz princezny Ariadne,“ hájil se kormidelník. „Myslel jsem, že je to tvoje přání, Thesee.“

„Ano, budu muset vystoupit na Naxu,“ prohlásila princezna, která vycházela z podpalubí. „Musím tu obětovat bohům. Poplujete dále, já vás brzy dohoním.“

Theseus se jejímu přání vzepřel. Jsou spolu teprve pár hodin a už se mají loučit?

„Měla jsem v noci sen,“ trvala Ariadne na svém. „Nepoložím-li na oltář bohů beránka a bílou holubici, bude naše záchrana v poslední chvíli zmařena.“

Lodníci hlasitě projevovali souhlas s princezniným rozhodnutím.

Proti příznivé vůli bohů nepořídí nic král Minos ani Pasifae, jeho manželka.

„Učiň tedy, jak uznáš za rozumné," podvolil se nakonec Theseus.

Přirazili k zeleným břehům překrásného ostrova. Z blízkého lesa jim vyšli vstříc kněží v bílých řízách. Patřili k svatyni boha Hefaista, který tu měl v mladých letech kovářskou dílnu. Kněží nebyli překvapeni, že vidí princeznu Ariadne. Na jejich ostrov přece připlouvalo denně mnoho poutníků, aby si vyprosilo přízeň boha.

Princezna se chystala se svým průvodem vystoupit z lodi. Námořníci spustili můstek a hlasitě zdravili svoji velitelku. Dříve než se princezna rozloučila, vyběhla však z jejího průvodu Jitřenka a s pláčem se vrhla Zubříkovi kolem krku.

„Vypros si mě na princezně, Zubříku," rozeštkala se hlasitě. „Tobě přece všichni děkují za svoji záchranu."

Všichni se po ní překvapeně dívali. Nerozuměli tomu, co děvče říká . . . Jitřenka mluvila se Zubříkem řečí kmene Vyder a Havranů. Nebylo však ani tak těžké uhodnout, oč prosí.

„Chce zůstat se svým druhem," ozval se Theseus. „To, princezno, přece pochopíš . . ."

Zubřík se bezmocně díval na Thesea, pak sklouzl očima k Ariadne. Princezna se však netvářila, jako by ji obzvlášť těšilo, že ztratí služebnici.

„Propusť to děvče ze svých služeb . . . Udělej mi to k vůli, princezno. Pro svou lásku k tobě a své přátelství k tomuto cizinci tě prosím . . ."

Ariadne chvíli uvažovala.

„Ať je s ním šťastna," řekla pak Theseovi. Její další slova zanikla v jásotu lodníků, kteří měli Zubříka pro jeho skromnost a odvahu velmi rádi.

Jitřenka se vrhla k nohám své paní. Ariadne ji však zvedla a odevzdala Zubříkovi.

Zbytek cesty proběhl šťastně. Moře bylo sice ještě rozbouřené, ale nebe bylo už modré a vzduch čistý jako křišťál.

Atény se vynořily na obzoru k večeru. Připadaly všem jako krásný přízrak. Vždyť nikdo z Aténských ještě nedávno nevěřil, že je kdy v životě uvidí.

„Ze střechy královského paláce vlaje černý prapor," hlásila hlídka v strážním koši.

„Zapomněli jsme vyměnit plachty," vzkřikl Theseus.

„Myslí si, že jsme všichni mrtví . . ."

Teprve teď se Zubřík dozvěděl, na čem se Theseus při odjezdu z Atén domluvil se svým otcem, králem Aigeem. Zahynou-li, vrátí se koráb s černými plachtami, s kterými vyjeli. Jestli se jim však podaří obludu zahubit a vrátit se ve zdraví domů, vytáhnou na stožár bílou plachtu. Ať se všichni mohou radovat z jejich štěstí už předem.

„V takové bouři jsme, princi, měli co dělat, abychom loď udrželi na vlnách," ozval se kormidelník. „Na výměnu plachet nikdo ani nevzpomněl, to král jistě uzná . . ."

„Nevadí," souhlasil s ním Theseus. „Tím větší z nás budou mít radost."

Dal pak rozkaz, aby vytáhli bílou plachtu. K jejich údivu vlál však černý prapor na královském paláci dále, ačkoliv je z břehu už určitě museli zahlédnout.

Když vjížděli do přístavu, vyšel Theseus se svými druhy na příď korábu a zapěl píseň díků bohu Apollónovi, který patřil k ochráncům města.

Teprve teď dav shromážděný na pobřeží zajásal. Uvítání však stále ještě nebylo tak radostné a hlučné, jak mohly zachráněné oběti očekávat.

Všude visely černé prapory, všichni se tvářili vážně. Co to znamená?

„Copak vůbec nemáte radost, že jsme se vrátili?" křikl jeden z lodníků na lidi v přístavišti.

Aténští vystoupili z lodě.

„Co se tu děje?" Theseus přistoupil k náčelníku přístavní stráže a ukázal na smuteční vlajky.

„Zeptej se na to někoho jiného," zněla podivná odpověď. „Nechtěl bych být první, kdo ti bude zvěstovat tu nešťastnou novinu."

„Co to má všechno znamenat?" divil se Theseus víc a víc. „Mluv, veliteli!"

„Je-li to tvůj rozkaz, králi . . ."

„Králi?" pozastavil se Theseus nad tím oslovením. „Copak mě nepoznáváš?"

„Tvůj otec, slavný král Aigeus blahé paměti, je mrtev," řekl velitel stráže a postavil se do pozoru.

„Mrtev!?"

„Vrhl se ze skály do moře," odpověděl velitel. „Vyhlížel vaši loď celý den. Nepřežil pomyšlení, že jsi jeho vinou přišel o život . . . Vrhl se ze skály do moře."

„Nevyměnili jsme plachty!“ zbledl Theseus. „Král věřil, že jsme všichni zahynuli . . .“

Všech se zmocnilo zděšení.

„Na výměnu plachet nebylo za bouře pomyšlení,“ ozval se kormidelník, jako by se bál, že všechna vina padne na jeho hlavu. „To mi přece každý z vás dosvědčí . . .“

Nikdo mu neodpověděl. Na všechny těžce dolehla zpráva o smrti aténského krále.

Vraceli se poloprázdnými ulicemi města do svých domovů, pohříženi do smutných myšlenek.

„Theseus je tedy králem . . .“ tiše prohodil jeden z lodníků.

„Snad je tak dobře,“ řekl další a opatrně se rozhlédl, aby ho nezaslechl Theseus nebo někdo z jeho druhů.

Vyslovil tím však mínění mnoha Aténských, kteří si v duchu říkali, že smrtí krále Aigea snad už skončí nepřátelství mezi jejich městem a krétským králem Minoem.

Uběhly dva dny.

Tělo nešťastného krále Aigea nenašli. Zmizelo v mořských vlnách. Kněží uspořádali na jeho počest tryznu, v paláci vystrojili smuteční hostinu a všechno se chystalo k nastolení nového krále.

Prozatím se nezdálo, že by se Kréťané chtěli za smrt Minotaura mstít. Krétské posádky na pobřeží zachovávaly klid, na moři se krétské koráby také neobjevily. Lidé začínali věřit, že se král Minos, který už dostal po rychlých poslech zprávu o smrti krále Aigea, svého úhlavního nepřítele, nebude mstít na Aténách.

Teprve teď se mohli doopravdy radovat z návratu Thesea a jeho druhů. Ve všech domech, na ulicích a v přístavních krčmách se mluvilo jen o zázračném zachránění aténských chlapců a dívek.

Všichni byli na svého Thesea hrdi. Sem tam se sice někdo zmínil o vydatné pomoci jakéhosi otroka z daleké země za Dunajem, bez jehož přispění by Aténští asi nebyli vyvázli. Nejvíce však lidi dojímala statečná Ariadne, bez jejíž lásky plné pomoci by Theseus Minotaura nebyl zdolal.

O Theseovi a Ariadne se skládaly básně. Na nárožích o nich zpívali pouliční zpěváci.

Trvalo několik dnů, než se Zubřík sešel se svým královským přítelem.

„Dovolíš mi, Thesee,“ oslovil Zubřík mladého krále, abych ti při-

pomněl tvůj slib? Abych tě poprosil o milost pro Jokase, o kterém jsem ti už vyprávěl?"

Theseus splnil, co slíbil. Bylo to tím snadnější, že kupec Chrysos byl v královském paláci častým návštěvníkem. Chodil sem den co den děkovat Theseovi, že se vydal do Knossu namísto syna Kyra a zachránil mu tím život.

A tak se krátce po Zubříkově prosbě objevil v paláci Jokas, pohublý a nesmírně vděčný za svoje osvobození.

„Poděkuj Theseovi, ne mně," odmítal Zubřík díky mladého Jokase, který se mu při prvním setkání vrhl kolem krku.

Vyprávění o Zubříkových příhodách na Krétě a především o záchraně Aténských nebralo konce. Jitřenka zas ohromovala Jokase příběhy ze života rodiny krétského krále. Mladému pastýři šla z toho vyprávění hlava kolem.

„To vám naši doma snad ani neuvěří . . ."

Ano, vrátí se do vlasti co nevidět, o tom byli všichni přesvědčeni. A opravdu, den nato si dal Theseus zavolat Zubříka do svých komnat. Po králově boku stál kupec Chrysos, který se teď k mladému lovci choval jako k dobrému a vzácnému příteli.

„Vrátíš se tedy domů, Zubříku," uvítal ho. „Přálo ti štěstí. Pozítří odjíždí na sever moje loď . . . Nejdříve po moři, abychom se vyhnuli území Pelasgů, kteří jsou v poslední době zase útočnější, pak po souši, cestou, kterou už znáte . . . Povede vás Polymedes, můj společník a přítel. Je na něho spolehnutí."

„Nerozmyslil sis to v poslední chvíli?" obrátil se Theseus na Zubříka. „Nechceš tu zůstat? Myslím, že bys neprohloupil . . ."

Na tato Theseova slova myslil Zubřík, když se díval, jak v přístavu nakládají Chrysovy lodi.

Polymedes, přitloustlý a na první pohled dobrosrdečný, pobíhal od člunu ke člunu, dohlížel na náklad, který sem nosily celé průvody otroků, a měl plné ruce práce.

Vedle Zubříka seděla Jitřenka a Jokas, který nenasytně užíval navrácené svobody.

Z přilehlé krčmy sem doléhal zpěv námořníků, občas přerušovaný výbuchem smíchu. Náhle všichni zmlkli. Z lavice před krčmou vstal Achájec s dlouhým, šedým vousem, rozhlédl se a sáhl po kythéře, strunném nástroji, kterým lidoví zpěváci doprovázeli svoje písně.

„Poslouchej, poslouchej," chytla Jitřenka Zubříka za paži. „Zpívá o Theseovi . . ."

Stařec zpíval o hrdinství mladého aténského krále. O jeho zápase s Minotaurem a slavném vítězství. O žhavé lásce Ariadnině, která

vnikla do kobky svého milého a přinesla mu tajně meč a klubko nití . . .

„Klubko nití?“ podivil se Zubřík.

Stařec zpíval dále. Princezna prý poradila Theseovi, aby odvíjel klubko a značil si tak cestu z bludiště.

Další slova písně zanikla v bouři jásotu, který se ozval od stolů.

„Vždyť je to nesmysl!“ začal se rozčilovat Zubřík. „Klubko nití... Nač by mu bylo! Kdyby jen trochu uvažoval . . . Thesea vedou k Minotaurovi, kolem něho plno kněží a stráže. Neutají sebemenší pohyb — a on si odmotává klubíčko, aby našel cestu zpět, a nikdo si toho nevšimne . . .“ „Běželi jsme, zápasili! Za námi hořel oheň a křičeli strážci a on — si tu zpívá o klubíčku!“

„Mně to přece nemusíš povídat . . .“ chlácholila ho Jitřenka. „Já vím, jak to doopravdy bylo.“

„Měl bych sto chutí . . .“ řekl Zubřík, ale nedokončil už větu, protože od přístavu k nim běžel Polymedes a něco na ně volal.

Teprve po chvíli pochopili.

„Zítra za svítání vyrazíme . . . Buďte tady přesně . . . Zítra za svítání . . .“

Teď byli tedy opět doma.

Za několik málo hodin budou už ve svých rodných vsích. Polymedes se zotavil z včerejší hostiny a vyšel růžovoučký a kulaťoučký před náčelníkovu chatrč. Vzápětí se vydal do přístaviště a dal lodníkům rozkaz, aby se přichystali vyplout.

Pak přišla na náves Jitřenka s Jokasem, oba netrpěliví a nedočkaví domova. I Zubřík cítil napětí, které ho sužovalo po celou dobu, co překročili pohraniční hory země Mu a dali se po Jižní řece do širokého Labe.

Jaká bude vlastně jeho budoucnost? Jaký bude celý jeho další život? Přemýšlel o tom ustavičně znovu a ještě se mu nepodařilo nic vymyslet.

Mluvili o tom s Jitřenkou a Jokasem na své dlouhé cestě zpátky už mnohokrát. Už dávno se dohodli, že nepřátelství mezi jejich kmeny musí konečně ustat. Že budou napříště žít v opravdovém přátelství.

Především však musí přestat zlovůle náčelníka a čaroděje kmene Havranů. Jen bohové vědí, kolik lidí přivedl do neštěstí, kolik jich prodal Achájcům do otroctví . . .

Proti náčelníkovi sám nic nepořídím, uvědomoval si Zubřík. Je to mocný muž a má mnoho přátel. A čaroděje se všichni bojí, protože to je opravdu dobrý čaroděj. Dovede nejen obcovat se skřítky a zlými duchy. Mnoho lidí si zavázal tím, že je vyléčil z nemocí.

A kolik asi platí stížnost mladého lovce, že byl prodán do otroctví? Stačí, aby to náčelník popřel... Stačí, aby prohlásil, že se Zubřík chce jenom pomstít, protože mu nechtěl dát svou dceru Etu za ženu. Eta . . . Bude asi už dávno vdaná, bude mít muže a děti... Dávno, dávno, všechno už je dávno! Zubříka překvapilo, že o tom všem přemýšlí docela klidně a bez lítosti.

Neměla ho asi dost ráda, jinak by o něho bojovala. Byla by se postavila proti otci i matce. Uprchla by s ním k jinému kmenu . . . Cožpak se to nestávalo u nich i jinde? Copak to nedokázala i princezna Ariadne? Jitřenka by to jistě udělala. Kdyby ho měla ráda, ovšem.

Jitřenka právě kráčela k lodím, vysoká, ztepilá, plavovlasá. Včerejší nemoc už zcela ustoupila. Dívka byla opět krásná jako jindy . . . Bude se mu po ní stýskat. Prožili spolu přece jen kus života, ulehčo-

vali si všechny trýzně a útrapy, jak to jen šlo. Byly dny, kdy si říkal, že jí na něm záleží víc než na druhu v neštěstí. Vždyť mu několikrát padla kolem krku . . . Stalo se to však v okamžicích, kdy si myslela, že mu je zavázána vděčností . . . Zachránil ji před násilnostmi pirátů . . . Uprosil Ariadne, aby ji propustila z otroctví . . . Přivedl ji bezpečně domů, i když mu přitom pomáhali bohové . . .

A to všechno se událo před mnoha měsíci. V zemi Achájců. Za okolností, které dnes jako by nebyly pravda.

Tady doma bude všechno zase jiné. Jitřenka bude opět dcerou mocného Bílého sokola, náčelníka kmene. On, Zubřík, se bude potloukat po lesích jako chudý lovec . . .

Budou si o něm možná říkat, že viděl daleké země, že zažil veliká dobrodružství, ale co mu to už pomůže . . . Sláva časem zevšední . . . A najdou se i takoví, kteří vůbec neuvěří . . . Nakonec se mu budou smát.

Dobře že si projevy Jitřenčina přátelství nevykládal jinak než vděčností . . . Dobře že včas potlačil cit, který by ho opět stál klid, jak se mu to stalo kdysi s Etou . . . Ale stýskat se mu po ní bude, to jistě. Při tom pomyšlení se rozlítostnil. Rychle se však ovládl. Nesluší se muži a lovci, aby podléhal citům. Aby plakal pro ženu . . .

Uklidnil se trochu, po chvíli ho však začala trápit jiná věc. Dokud žil v zemi Achájců a na Krétě, nemusel na ni moc myslet. Doma se s ní však bude muset vypořádat.

Vždyť se neblaze podílel na únosu a zotročení Jokasově. Začne-li brojit proti náčelníkovi, dozví se Jokas, kdo ho tenkrát přepadl a zajal. A bude přesvědčen, že Zubřík musel vědět, jaký osud ho čeká. Nic nepomůže, že se Zubřík dostal nakonec do otroctví sám . . .

Bude to konec přátelství mezi ním a Jokasem. Nebude jím opovrhovat i Jitřenka, která je stejného kmene jako Jokas?

„Nastupovat!“ slyšel Jitřenčin vzrušený hlas.

Sešel k přístavišti, kde se už shromáždila celá vesnice. Malí chlapci se ještě naposled pokoušeli vyloudit na Achájcích škeble a mušličky, náčelník třel znovu nos o Polymedovu tvář.

Tentokrát Zubříkovi tento projev přátelství nepřipadal směšný. Ano, všechno je už zase ve starých kolejích . . .

„Nasedat! Nasedat!“ ozvalo se z lodic.

Nasedli tedy a lodice odrazily od břehů. Doprovázelo je hlasité volání vesničanů. Náčelník a jeho lidé běželi ještě kus cesty podél řeky a volali na Achájce, aby se na zpáteční cestě určitě u nich zastavili. Že pro ně připraví nejkrásnější kožešiny a jantar . . .

Zubřík a jeho přátelé vnímali všechen ruch kolem jen napůl. Byli

v duchu už daleko odsud. Za několik hodin budou doma . . . Za několik hodin se setkají s rodiči a s přáteli, kteří je už dávno mají za mrtvé . . .

Ačkoliv teď lodě v prudkém proudu pluly rychle, Zubříkovi se pořád zdálo, že téměř stojí. A to se krajina kolem nich měnila za každým ohybem. Louky střídaly háje, skály les.

Zpod převislých větví staré borovice vyběhla k řece statná losí kráva s teletem. Stála tu směšně rozkročena na dlouhých nohách a dychtivě pila. Pak zpozorovala muže na lodích. Zarazila se na okamžik, udělala ještě dva hlty a několika dlouhými skoky zmizela v lese. Tele za ní.

V poledne přikázal Polymedes, aby lodě přirazily k břehu. Achájec si potrpěl na pohodlí, k tomu patřil také polední odpočinek. Dnes však z toho neměl radost ani Zubřík, ani Jitřenka, ani Jokas. Poznávali už zdejší kraj a věděli, že domů nemají daleko.

Na všechny tři však přitom dolehl smutek z blízkého rozloučení. Jitřenka už zase plakala, Zubřík nevěděl, zda z rozčilení nad blízkým shledáním s rodiči nebo při myšlence na rozloučení, jež je čekalo.

„Slíbili jsme si přece, že se budeme často scházet," utěšoval ji Jokas, ale dívka se nemohla uklidnit.

„Pláč z radosti je dobrý pláč," pohladil ji Zubřík po vlasech, ale Jitřenka ani teď nepřestala plakat.

Pak nastal okamžik, kdy se na obzoru objevil domov. Chatrče roztroušené po stráni, přístaviště u řeky, stádo dobytka na vzdálených lukách.

„Jsme doma!" vykřikl Jokas.

Ano, dorazili do velké vesnice kmene Vyder. Obyvatelé je už zpozorovali. Běželi v celých skupinách k řece uvítat achájské lodě.

A opět se opakovalo, co Zubřík už tolikrát zažil. Shon lidí na břehu, dotazy po zboží, které lodě tentokrát vezou, čarodějovo vítání s velitelem výpravy, a především nekonečné „Acha, Acha" přispěchavších dětí, pro které bylo každé setkání s cizími kupci vzrušujícím dobrodružstvím.

Jitřenka, Jokas a Zubřík vystoupili na břeh. Lidé je zvědavě okukovali. Poznali na nich, že nejsou Achájci.

Dostali se mezi první domky vesnice. Po několika krocích potkali mladou ženu s vědrem v ruce.

„Jitřenko!" vykřikla žena udiveně. Hned nato odhodila vědro na zem. „Jitřenko, jsi to opravdu ty?!"

„Jitřenka! Jitřenka se vrátila!" ozývalo se ze všech stran.

Vzápětí se sem začali sbíhat lidé. Ženy začaly dívku radostně objímat.

„Kam ses nám ztratila, děvče?“ sypaly se dotazy ze všech stran.

„Jokas! To je přece Jokas! Podívejte!“ vykřikl někdo v zástupu. A už je chumel okolo něho. Všude se ozývaly výkřiky, dotazy, smích a pláč.

„Sokole! Bílý sokole!“ rozběhl se někdo k chýši náčelníkově. Jitřenka chtěla za ním, ale nedostala se z objetí svých přítelkyň.

Ve dveřích chýše se objevila vysoká postava Bílého sokola. Zubříkovi se zdálo, že se trochu změnil. Zestárl a jako by se nachýlil.

Stál jako socha a udiveně se díval na zástup, který se blížil k jeho obydlí. Vtom zahlédl Jitřenku.

V první chvíli se zaraženě vzpřímil. Tu se však už k němu vrhla jeho dcera, padla mu kolem krku a začala vzrušeně vypravovat.

Bílý sokol jí chtěl odpovědět, namísto toho si však rukama zakryl obličej a dal se do pláče. Ramena se mu stařecky třásla, šedé péro, zasunuté ve vlasech, mu sklouzlo ke skráni. Nesnažil se zadržet pláč, ani se za něj nestyděl. Všichni kolem dojetím mlčeli.

Zubřík si tu najednou připadal zbytečný. Nikdo si ho tady nevšímal. Zdálo se mu nedůstojné pást se na cizím dojetí. Dal se tedy směrem k lesu. Rozhodl se, že se do vesnice vrátí, až se všechno uklidní.

Vesnice nebyla veliká. Zubřík byl za chviličku v lese. Na nedaleké mýtině káceli dva muži strom. Pazourek na konci toporu jen obtížně zmáhal silnou jedli a práce trvala dlouho. Zubřík se u dřevorubců zastavil, aby mu ušel čas.

Najednou si všiml, že si ho jeden z mladíků velmi pozorně prohlíží. Mladý dřevorubec se otočil k svému druhu a něco mu šeptal. Pak oba nechali práce a opatrně přistoupili k Zubříkovi.

„Jak to, že nejsi v chatrči?" zeptal se jeden z nich výhružně.

„Co bych tam dělal? V jaké chatrči?"

„Jsi přece Havran?" ukázal mladík na péra vytetovaná na Zubříkově hrudi.

„Jsem . . . Ale to vám snad nevadí?" divil se Zubřík stále víc.

Namísto odpovědi se mladíci na něho vrhli. Jejich útok byl naprosto nečekaný. Jaký div, že se Zubřík ocitl na zemi dříve, než mohl myslet na obranu.

„Zbláznili jste se?" křičel na ně rozhořčeně a snažil se postavit.

Jeden z dřevorubců ho udeřil do hlavy, druhý mu hodil kolem paží hrubý provaz. Pak mu položili smyčku kolem krku a vlekli ho k dlouhé chýši na kraji lesa.

„Vedeme ti uprchlíka," řekli muži, který tu seděl s kopím v ruce.

„Uprchlíka? Mně?" divil se muž. Mně přece nikdo neutekl . . ."

„Jen se na něho dobře podívej!"

„Ne, toho neznám . . . Ten sem určitě nepatří," řekl muž po chvíli.

„Nic jsem vám neudělal!" ozval se Zubřík. „Přijel jsem do vaší vsi s Jitřenkou . . ."

Neposlouchali ho. Jitřenku asi neznali a jemu patrně nevěřili.

„Jsem Zubřík, lovec z kmene Havranů," vysvětloval Zubřík.

„Tak přece Havran," usoudili všichni tři.

Zubřík nic nechápal. Ti muži s ním však neměli dobré úmysly, to jediné bylo jasné.

Teď bylo třeba jednat. Dostat se zpátky do vesnice. Tam jim Jitřenka a Jokas snadno vysvětlí, že nic neprovedl, že tu je naopak vzácným hostem.

Muži se spolu pořád ještě dohadovali. Jeden z nich přitom upustil provaz, který měl Zubřík kolem krku, a něco vzrušeně dokazoval strážci dlouhé chatrče.

Zubřík prudce kopl druhého dřevorubce a dal se na útěk. Běželo se mu špatně. Měl svázané paže, občas klopýtl o provaz, který mu visel s krku.

Přesto se dostal mezi první domky vesnice dřív než jeho pronásledovatelé. Tady se však oba dřevorubci po něm vrhli jako po janko-

vitém teleti. Zubřík se bránil zuby nehty. Kopal, kousal, především se však snažil upozornit na sebe křikem.

„Jitřenko! Jokasi!“ volal ze všech sil.

Pronásledovatelé ho spoutali a zvedli ze země. Zubřík křičel dále. Lidé, kteří ještě pořád stáli před chatrčí Bílého sokola, se po nich zvědavě ohlíželi.

„Co se to děje!“ křikl Bílý sokol na zápasící.

„Chytli jsme Havrana!“ řekli mu muži. „Je to asi zvěd . . .“

Teprve teď si lidé začali Zubříka pozorně prohlížet.

„Zubříku!“ vzkřikla Jitřenka a vrhla se ke svému příteli.

Odstrčila překvapené mladíky a chytla Zubříka za spoutané paže.

„Co to znamená?“ překvapeně se zeptal Bílý sokol.

„Kdo je ten člověk?“

„Zubřík!“ vzkřikla Jitřenka. „Můj muž!“

„Tvůj muž . . .“ žasl Bílý sokol a Zubřík s ním.

„Nebýt jeho, v životě bys mě, otče, už neuviděl. Vysvobodil nás ze zajetí . . . Zachránil mi tolikrát život . . . Mám ho ráda . . . “

Dívala se přitom zářícíma očima na Zubříka a nepouštěla ho z objetí.

„Zůstaň tu se mnou, Zubříku,“ šeptala naléhavě.

„Zůstaň, neodcházej . . . Jestli ovšem chceš . . .“

„Jestli chci . . .“ odpověděl Zubřík zmateně.

„Řekl bys nám konečně, kdo jsi, cizinče?“ přistoupil k mladé dvojici Bílý sokol.

„Zubřík, lovec z kmene Havranů . . .“

„Hrdina . . . Přítel Theseův!“ vítězně dodala Jitřenka, jako by to jméno někdo z přítomných vůbec znal.

„Vrátil jsem se s tvou dcerou a Jokasem z achájského zajetí . . .“

„Propustili jsme je však jako přátele . . .“ vložil se mezi ně achájský tlumočník. „Všechno ti náčelníku vysvětlíme . . .“

„Ano, všechno ti vysvětlíme, Bílý sokole. Nejdříve mi však dovol, abych zašel do své rodné vesnice. Abych se potěšil s otcem a matkou. Pak se vrátím . . .“ obrátil se Zubřík k Jitřence.

V zástupu to zašumělo.

„Je-li pravda, co mi o tobě řekla Jitřenka, bude snad lepší, když zůstaneš mezi námi . . .“ řekl Bílý sokol rozpačitě.

„Brzy se vrátím . . .“ ujišťoval ho Zubřík. „Za den, za dva mohu být zpátky . . .“

Bílý sokol se podíval po zástupu a řekl přísně:

„Nikam nechoď . . . Není už kmene Havranů!“

„Není už kmene Havranů . . .“ podíval se Zubřík zmateně kolem. „Jak tomu mám rozumět?“

„Není, jak jsem řekl!“ zvolal Bílý sokol vášnivě. „Postihl je z naší ruky trest, který už dávno zasluhovali! Přepadávali naše lidi a prodávali je do otroctví. Víš sám, co se stalo s Jitřenkou . . .“

„Přišli jsme na to před nedávnem,“ oddechl si Bílý sokol, bledý vzrušením. „Nechtěli jsme tomu zpočátku věřit, potom jsme je však chytli při činu . . . Před týdnem jsem do jejich vesnice poslal trestnou výpravu a zničili jsme je!“

Bílý sokol se odmlčel a podíval se po zástupu, který zamručel souhlas.

Není kmene Havranů . . . Zubřík to nemohl pochopit.

Nemá tedy už přátele, nemá rodiče, na které se tolik těšil . . . Za náčelníkovy zločiny teď trpí celý kmen . . .

„Váš trest postihl nevinné . . .“ pokusil se Zubřík o obhajobu. „Náčelník a čaroděj, ti ano . . .“

„To si měl náčelník uvědomit dříve,“ rozhněvaně ho přerušil Bílý sokol. „Snad jsme v zápalu prvního rozhořčení jednali krutě, připouštím . . . Ale oni nejednali o nic líp, to uznáš sám!“

Ano, Bílý sokol měl pravdu . . . Smrt za smrt, ten zákon platí všude.

„Pořád to nechápu . . . vyrazil ze sebe Zubřík. „Říkáš, že nikdo z Havranů nezůstal naživu?“

„Někteří se zachránili útěkem . . . Některé jsme zajali . . . Celkem šestadvacet mužů a žen . . . Ale ani ti neujdou svému trestu!“

Tady by byla každá přímluva marná. Za jednotlivce odjakživa ručil celý kmen. Menší přečiny se daly srovnat pokutou. Loupež a smrt však nikoliv.

„Mohl bych se zajatci promluvit?“ prosil Zubřík náčelníka.

Bílý sokol však zavrtěl hlavou.

„Dovol mu to, otče, pěkně tě prosím!“ přimlouvala se Jitřenka.

„Nu, proč bychom mu to nedovolili...“ ozval se čaroděj, který tu byl zřejmě ve velké vážnosti.

„Jak si tedy přeješ,“ po krátkém zaváhání řekl Bílý sokol.

Odvedli Zubříka k dlouhé chatrči na kraji lesa. Byla to chýše, kam se před chvílí dřevorubci pokusili zatáhnout Zubříka.

Mladý lovec si zoufal. Kolik mu jen dalo práce, aby se dostal domů . . . Jak se těšil, že odhalí viníky a že se dočkají trestu — a teď ho potká neštěstí, proti kterému jeho vlastní trápení neznamená vůbec nic.

Není už Havranů . . . Rozsudek byl vynesen, ortel vykonán.

Vstoupili do potemnělé chaty. Vzduch v místnosti byl těžký, téměř nedýchatelný. Zubřík zpočátku nerozeznal nikoho.

Bílý sokol dal rozkaz, aby shrnuli rohožku z okenního otvoru. Chýši zalilo denní světlo. A v něm spatřil Zubřík u stěn řadu žen a mužů. Seděli na zemi a byli konopnými provazy připoutáni k bočním trámům.

Zubříkovi se sevřelo srdce. Přelétl rychle očima zástup zajatců, ale nenašel ani otce, ani matku.

„Nejsi ty Zubřík, syn pastýře Sagarda?“ ozvalo se u jeho nohou.

Zubřík se podíval po muži, který ho oslovil. Byl to Amir, jeho dávný přítel. Chlapec, s kterým před léty ulovil v bažinách svého zubra . . .

„Amire, jaké vás to potkalo neštěstí!“ zvolal zoufale. „Vím přece, že za nic nemůžete . . .“

„Vysvětluj to Bílému sokolovi, ne nám!“ zavrčel Amir a odplivl si na zem.

„Zubříku, Zubříku!“ ozývalo se teď z mnoha stran. „Kde se tu bereš, chlapče? Bylo by ti líp, kdyby ses nebyl vracel . . . Otec s matkou tě už dávno oplakali . . .“

Bílý sokol a čaroděj Vyder tu stáli mlčky. Ty řeči se jim nelíbily. Chtěli Zubříkovu návštěvu co nejrychleji ukončit.

„Pro štěstí Jitřenčino tě, Bílý sokole, prosím, abych se směl zeptat po osudu svých rodičů,“ prosil ho snažně Zubřík.

„Jsou oba mrtvi,“ odpověděl mu Amir.

„Zabili je při přepadu vsi," nešťastně vydechl Zubřík.

„Ne, zemřeli před rokem . . . Zahubila je horká nemoc," řekl mu Amir. „Postihla tenkrát téměř celý kmen. I náš čaroděj na ni zahynul. A s ním Grumi i Eta, jeho mladá žena," zarazil se Amir, jako by si teprve teď uvědomil, jaké pouto spojovalo před lety Zubříka a náčelníkovu dceru.

Rodiče, Eta, Grumi i čaroděj . . .

Byly to strašné zprávy. Co však znamenaly ve srovnání se záhubou, která postihla nyní celý kmen.

„Nevěděli jsme, co dělal náčelník," ozývalo se ze všech koutů. „Vysvětli Vydrám, že za nic nemůžeme, Zubříku, je-li to v tvé moci," naříkaly ženy, které už poznaly, že Zubřík jako jediný z Havranů požívá přízně Bílého sokola.

Zubřík nevěděl kudy kam.

Do chatrče vstoupila Jitřenka.

Podívala se na nešťastného Zubříka a přistoupila k otci, jako by se s ním chtěla na něčem dohodnout.

„Co uděláš s Havrany?" zeptal se Zubřík tiše náčelníka.

„To, co oni dělali s námi," odpověděl za něho čaroděj. „Prodám je Achájcům . . ."

„Za bronz . . ." řekl Zubřík.

Nikdo mu neodpověděl.

Za bronz, jak jinak . . . Ten prokletý kov . . . Nikdo se ho nemůže nabažit.

Zubřík zbledl vzrušením. Bronz, bronz, bronz . . .

„Prodej mi je, Bílý sokole," obrátil se na náčelníka, vzrušený a bledý ve tváři. „Prodej mi lidi mého kmene! Dám ti za ně tolik bronzu jako Achájci. Ba víc, o moc víc . . . Letos, napřesrok, kdy budeš chtít!"

Bílý sokol se na něho pochybovačně podíval.

„Kde ho chceš vzít?" zeptal se čaroděj.

„Znám tajemství bronzu!" uchopil Zubřík vzrušeně náčelníka za paži. „Bronz nenajdeš ve skále jako cín . . . Bronz si lidé v zemi, odkud právě přicházím, vyrábějí sami! Věř mi . . . A já to taky dovedu!"

Bílý sokol a čaroděj se na sebe podívali. Čaroděj se vesele ušklíbl. Myslel si zřejmě, že Zubřík lže, aby získal čas.

„Vy mi nevěříte, vidím vám to na tvářích . . . Hned zítra vám to

dokážu . . . Můj bronz se určitě vyrovná achájskému, za to vám ručím . . .“

„Můžeš mu věřit, otče,“ ozvala se Jitřenka poprvé od chvíle, co vstoupila do chatrče. „Mluví pravdu . . .“

Její hlas zněl klidně a přesvědčivě.

„Prodáš mi je, Bílý sokole?“ naléhal Zubřík na náčelníka. „Jsou nevinní.“

„Jak mě o tom přesvědčíš?“ vzdychl Bílý sokol.

V jeho slovech nebyla zloba, jen velká únava. Byl to starý muž. Dnešní den ho vyčerpal víc, než mohl unést.

„Přesvědčím tě o tom, náčelníku,“ začal Zubřík a trochu zrozpačitěl. „Jak ses dostal do moci Havranů ty, Jokasi?“ obrátil se pak na svého přítele.

„Vyprávěl jsem ti o tom přece už mnohokrát,“ začal Jokas. „Přepadli mě v lese, omráčili a zavlekli do své vesnice . . .“

„Do dnešního dne jsem neměl odvahu, abych se přiznal, jak se to stalo,“ přerušil ho Zubřík, „V lese jsem tě přepadl já. Chtěl jsem získat dobytče, zatoulalo se do našich lesů. Takový zákon platí přece i u vás . . .

A omráčil jsem tě, abys mi krávu zase nevzal . . . Odevzdal jsem ji náčelníkovi a čaroději, odevzdal jsem i tebe, protože jsem chtěl výkupné . . . To se dělá u všech kmenů . . .“ vysvětloval překotně. „Neměl jsem tušení, že tě prodají do otroctví . . .“

Jokas se na něho díval vytřeštěnýma očima.

„Neměl jsem zdání, co ti chystají, věř mi.“

Jokas pořád neodpovídal.

„Věřím ti, bratře,“ řekl po chvíli. „Vždyť jsi mě zase přivedl zpátky.“

Bratře, řekl.

Tak se nazývali jen pokrevní, to tu věděli všichni. Hned nato přistoupil Jokas k Zubříkovi a přitiskl si ho k srdci. Jejich svazek byl takto zpečetěn navždycky.

„Už tě přesvědčil?“ se slzami v očích obrátila se na otce Jitřenka.

Bílý sokol tu stál bez hlesu.

„Patřím teď sama k Havranům . . .“ naléhala Jitřenka dále. „Slušelo by se, abychom měli svůj kmen, nemyslíš, otče?“ ukázala pak na zajatce, kteří je napjatě sledovali.

Bílý sokol dlouho mlčel. Díval se někam do stropu a v jeho srdci se zřejmě odehrával těžký boj.

„Pro lásku k mé dceři,“ sehnul se pak k prvnímu zajatci a rozřízl mu jeho pouta.

„Pro dobré sousedství," dodala Jitřenka a osvobodila ženu u svých nohou.

Tu se v chatrči rozpoutala hotová vřava. Zajatci začali provolávat slávu Zubříkovi, hlasitě děkovali Bílému sokolu, ženy líbaly Jitřence nohy.

„Veď nás do lepších let . . ." plakaly.

„Od dneška ti patří naše životy!" vykřikovali muži.

Křik a hluk v chýši zajatců přilákal k lesu celý kmen. Vydry si myslely, že tam došlo k potyčce mezi Havrany a jejich strážci. Muži se proto tvářili výhružně a mávali kyji.

„Vraťte se ke svým ohňům," vyšel čaroděj před práh.

„Svolejte Velké shromáždění," rozkázal Bílý sokol. „Čeká nás slavný den . . ."

Chlapci se rozběhli do lesa pro chrastí a dříví, lidé se pomalu rozcházeli. Za nimi, co noha nohu mine, šel Bílý sokol s čarodějem po boku.

„Havrani tedy mají nového náčelníka," začal Bílý sokol a unaveně se usmál.

„A my se naučíme vyrábět bronz, náčelníku!" Vyhrkl vzrušeně čaroděj. „Jako kdyby se přede mnou otevřel nový věk . . . Je ti také tak, náčelníku?"

„Tak asi bylo lidem, když je bohové naučili vládnout ohněm," řekl starý muž. „To máš na mysli . . ."

„Zrovna tak," začal křepčit čaroděj. „Nový věk, bohové, nový věk!"

NĚKOLIK SLOV NA KONEC

Báji o Theseovi a Ariadne si lidé vyprávějí už několik tisíc let. Příběh o vítězném boji řeckého hrdiny s obludou krále Minoa a obětavé lásce princezny Ariadne, která přinesla Theseovi do vězení meč o klubko nití, aby našel cestu z bludiště, vzrušovala a dojímala posluchače od nepaměti.

Opravdu krásná báje . . .

Je to však všechno pouze báje? Ta otázka se stala oprávněnou od té chvíle, kdy se anglickému archeologu Evansovi na sklonku minulého století podařil obrovský nález.

Vykopal na Krétě na pahorku Kefala soubor budov s úžasnou architekturou. Ze země se postupně vynořovaly nesčetné komnaty, síně, chodby a tajemné průchody, tak složitě komponované, že připomínaly bludiště, labyrint. K nálezu došlo v místech, kam ústní podání umísťovalo Knossos. Nebylo pochyb, královský palác mocného Minoa byl nalezen . . .

Na stěnách síní se zachovaly svěží fresky. Znázorňovaly ženy s vosím pasem, vysokou šněrovačkou, bohatým účesem a červeně namalovanými rty, muže s bederní rouškou a s květy v rukou.

Nejvíce vzruchu vzbudily scény býčích her. Cvičení gymnastů, mužů i žen, kteří prováděli na hřbetě točícího se býka krkolomné přemety. Tyto býčí hry se snad do jisté míry dají přirovnat k býčím zápasům ve Španělsku. Jenomže se býci při nich nezabíjeli.

V podzemí paláce našel Evans veliká skladiště, sýpky s četnými, až tři metry vysokými vázami z pálené hlíny. Kréťané v nich uchovávali olej, víno i obilí.

Největší podiv však vzbudilo vybavení paláce. Koupelny, kanalizace, klimatizační zařízení — všechno známky přepychu a vyspělé civilizace.

Ano, bludiště v královském paláci Knossu bylo objeveno. Legendární vyprávění o králi Minoovi a o životě na Krétě přestalo být bájí, proměnilo se v hmatatelnou skutečnost . . .

Krétská říše byla nesmírně bohatá. Rostla výboji i obchodem. Krétským kupcům patřil celý tehdy známý svět. Jejich mocné loďstvo brázdilo po všech mořích, agenti cizích národů pro ně skupovali zboží, které na ostrově nebylo.

Výrobky z krétské a egejské oblasti se dostaly i do našich zemí. Svědčí o tom nejrůznější nálezy. Mísa vykopaná ve Statenicích u Prahy, s typickým znakem dvojité krétské sekery, labrisy na zadní straně, hroby z oblasti Únětic, kde byli zemřelí, především děti, pochováváni do nádob, jak to je obvyklé v egejské oblasti, pohárky z hlíny, typicky mykénského tvaru, nalezené po obou stranách Krušných hor.

Život dávné Kréty se nám těmito nálezy přiblížil. Obraz života lidí z oněch dávných dob na našem území je ještě pořád z valné části zahalen rouškou tajemství. Ale i tady nám archeologie kousek po kousku skládá z nálezů mozaiku jejich života.

Každý takový objev vzrušuje! Drobný nález, zbytek po osídlení, kousek džbánu, hrot loveckého šípu . . . Maličkosti, ale dost, aby hluboce zaujaly historika. Dost, aby to stačilo pro jiskru, která zažehne představivost spisovatele a vybaví příběh, zrcadlení oněch dávných dnů.

PRO ČTENÁŘE OD 12 LET

BOHUMÍR FIALA bronzová cesta

Ilustroval Václav Šprungl

VYDALO JAKO SVOU 2758. PUBLIKACI
STÁTNÍ NAKLADATELSTVÍ DĚTSKÉ KNIHY, N. P., V PRAZE 1965
ODPOVĚDNÁ REDAKTORKA JITKA BODLÁKOVÁ
VÝTVARNÝ REDAKTOR JIŘÍ BLAŽEK

Z nové sazby písma Garamond s 33 obrázky v textu
vytiskl Knihtisk, n. p., závod 1 v Praze
12,43 AA (text 9,02, ilustr. 3,41), 12,63 VA. D-10*50181
Náklad 20.000 výtisků
1. vydání

13-103-65 14/75 Vázaný výtisk 19,— Kčs 56/VII-13

SNDK